antologie de poezie canadiană

«Deşi încă tînără, literatura canadiană s-a constituit temeinic şi intr-un timp record. Mai cu seamă din apusul secolului al XIX-lea încoace, peste izvoarele ei franceze şi engleze s-a implantat spiritul continentului american, cu vastitatea şi tainele noilor spaţii, cu viaţa aspră a unei societăţi din ce în ce mai pestriţă, odată cu ambiţia şi cazna de a-şi fundamenta o cultură proprie. În definirea noii culturi nu intrau însă numai coordonatele franceze şi engleze, ci şi cele băştinaşe indiene şi, mai puţin, dar nu neglijabile, cele eschimose cu lumea inedită a legendelor dar şi cu amestecul de sînge al metişilor intraţi şi ei în circuitul culturii de pe noul continent.»

AL. ANDRIŢOIU

URSULA ŞCHIOPU

Lei 5

editura minerva

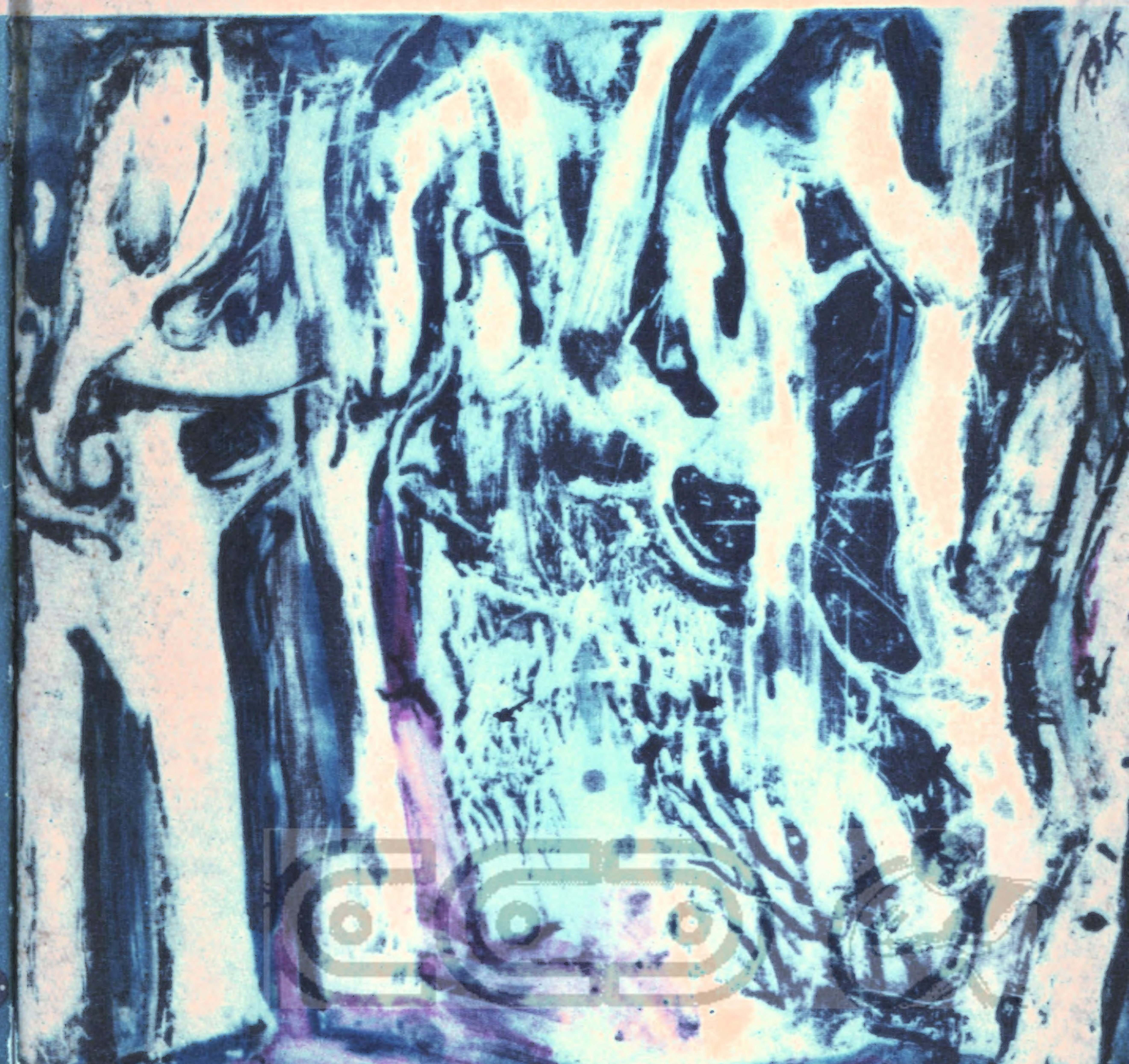
901

antologie de poezie canadiană

antologie de poezie canadiană de limbă franceză

Ilustraţia copertei : *Tia Peltz*

antologie de poezie canadiană de limbă franceză

ANTOLOGIE, CUVÎNT ÎNAINTE ŞI TRADUCERE
DE AL. ANDRIŢOIU ŞI URSULA ŞCHIOPU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 1976
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

CUVÎNT ÎNAINTE

Deşi încă tînără, literatura canadiană s-a constituit temeinic şi într-un timp record. Mai cu seamă din apusul secolului al XIX-lea încoace, peste izvoarele ei franceze şi engleze s-a implantat spiritul continentului american, cu vastitatea şi tainele noilor spaţii, cu viaţa aspră a unei societăţi de emigranţi din ce în ce mai pestriţă, odată cu ambiţia şi cazna de a-şi fundamenta o cultură proprie. În definirea noii culturi nu intrau însă numai coordonatele franceze şi engleze, ci şi cele băştinaşe indiene şi, mai puţin, dar nu neglijabile, cele eschimose, cu lumea inedită a legendelor, dar şi cu amestecul de sînge al metişilor intraţi şi ei în circuitul culturii de pe noul continent. Delta socială a confluenţelor este completată apoi cu sumedenia de seminţii a emigranţilor sosiţi din roza celor patru vînturi, din toate ţările şi continentele vechii lumi, fiecare cu tezaurul tradiţiei proprii. Fireşte, nu trebuie să vedem în această întîlnire de rase şi naţiuni un coctail cultural, un sincretism oarecare, ci o contopire într-un destin nou şi omogen a tuturor celor care, prin urmaşii urmaşilor lor, într-un mediu geografic şi social comun, şi-au creat o ţară : Canada. Istoria a şters tot mai mult hotarele distinctive dintre seminţii, făcîndu-le ambigue cum hotarele dintre flacără şi fum. Ritmul aprig de dezvoltare a ţării, de la finele secolului al XIX-lea şi din secolul nostru, a impus Canada ca pe o ţară bogată, modernă, supradezvoltată, cu o civilizaţie de primă mărime, în care cultura îşi cristalizează tipare distincte. De aceea oricît de francezi s-ar vrea astăzi francofonii şi oricît de englezi anglofonii Canadei şi oricîte dispute s-ar angaja între aceste

două curente principale, urmașii lui Hugo și cei ai lui Shakespeare fac astăzi, peste diferențele de limbă, o cultură unitară, cu specific american, ușor reconoscibilă încă de la prima frunzărire a cărților.

Această schimbare la față a culturii o preconizează încă folclorul. Marinarii bretoni și, mai tîrziu, cei englezi au venit cu folclorul de acasă, dar urmașii lor l-au rafistolat, l-au metamorfozat în funcție de noile realități, în el s-au infiltrat influențele folclorului populației aborigene, ispititor prin exotismul său, și dorul de patria natală a tuturor semințiilor aduse aici de visul îmbogățirii sau măcar al traiului mai bun.

Desigur că la începutul începutului primii cărturari cuprinși de fiorul creației au încercat să înnoade firul cu tradiția culturii de acasă. Crémazie, primul poet notabil al Québec-ului, lamartinizează în fața naturii și hugolizează retoric în fața istoriei. Marele și straniul Nelligan este un simbolist tîrziu cu urme din Baudelaire, Verlaine și Rimbaud, Paul Morin nu e străin de Hérédia, cum nici Chapman de Françis Jammes ; dar peste tatonările pioneratului se stratifică o poezie quebecoază de armonie și maturitate, cu Saint-Denys Garneau, Anne Hébert, Alain Grandbois, iar mai tîrziu cu Rina Lasnier, Jean-Guy Pilon, Fernand Ouellette, Sylvain Garneau, Gaston Miron, Suzanne Paradis, Roland Giguère etc. într-o autonomie poetică de certă valoare și cu ecou firesc în universalitate. Scriitorii devin culți și polivalenți. Încearcă toate genurile. Teoretizează cu strălucire. Fac gazetărie de mare clasă. Devin creatori și fruntași de mișcări literare, redactori de revistă și editori. Au o conștiință artistică superioară și programatică, despre care vom mai vorbi. Dar pînă atunci să facem o scurtă și necesară incursiune istorică.

Pe cei 9.976.177 km², Canada numără numai circa 20 milioane locuitori. Este cuprinsă de trei părți de oceane : spre est, de Atlantic, spre vest, de Pacific, iar la nord, de carcasa de gheață a Oceanului Înghețat. Pe teritorii scărițate între extremitatea sudică, prielnică agriculturii și chiar podgoriilor, și cea nordică, supusă zăpezilor veșnice, viețuiau indienii și eschimoșii, pînă cînd, în 1534, un marinar breton pe nume Jacques Cartier, pe modesta navă Saint-Malô a pornit, cu ai săi, în căutarea unor pămînturi necunoscute și a tras la actualul Istm Gaspé ridicînd pe promontoriu

crucea prevăzută cu floarea de crin ca însemn al regelui Francisc I al Franței.

Vechile manuale școlare ne învățau că Francisc I ar fi regele cu care se încheie Evul Mediu francez și se deschide epoca modernă, și aveau dreptate. Regele avea gustul imperiilor coloniale. Extinderea a început numaidecît. În 1608 Samuel de Champlain a fondat Québec-ul, iar în 1610 Hudson descoperă golful ce-i poartă numele. Tot Champlain atinge, în 1615, regiunea Marilor Lacuri. Valea Ohio și a lui Mississippi sînt descoperite în 1673 de către Jolliet și Marquette.

Muzeul din orașul Québec de astăzi ne arată că, la un moment dat, înaintea luptelor cu englezii, francezii stăpîneau un teritoriu imens, care acoperea partea de est a Canadei întinzîndu-se, prin teritoriul continentului american de nord, pînă la actuala graniță cu Mexicul — pe care l-au botezat Noua Franță. Colonii bretoni nu au găsit pe teritoriu o cultură străveche, cum găsiseră conchistadorii spanioli, și nici o rezistență puternică. Societăți gentilice de indieni au opus o rezistență demnă, dar slabă și fărămițată și s-au obișnuit repede cu noii stăpîni. Făceau cu ei troc oferindu-le blănuri scumpe al căror preț le era necunoscut. Ele aveau însă prinți și prințese și am rămas surprinși cînd, astăzi, după aproape o jumătate de mileniu, la o emisiune a televiziunii din Québec, indieni și indiene își evocau și-și solicitau condiția princiară.

Un lucru important pentru destinul poeziei canadiene de expresie franceză (și, deci, pentru antologia noastră) este tendința francezului breton de a-și alcătui, în colonie, o așezare cît mai perfect franceză. Champlain și-a construit, în Québec, o *habitatio* în linii de zidire franceză. Mai mult chiar, urmașii lui tîrzii înclină să lămurească semantica termenului Québec, nu dintr-un cuvînt indigen, ci din uimirea cu care colonul constata că forma istmului de pe fluviul Sfîntul Laurențiu seamănă cu un clonț de pasăre — exclamînd : *Quel becque !*

În noul oraș s-a durat o piață, în centru, firește, cu statuia Regelui Soare. Și o catedrală, după chipul și asemănarea catedralei Notre Dame. Casele împrejmuitoare aveau înfățișare bretonă, cu acoperișul înclinat. Și, ca așezarea să fie franceză întru totul, ea a fost prevăzută cu pivnițe pline de vin, solid boltite.

Iată însă că, în 1759, englezii, cu un sistem capitalist mai vechi și mai bine articulat, dau buzna peste Noua Franță și reușesc să o cucerească. Dar nu ușor. După multe tentative neizbutite, generalul Wolfe se măsoară cu generalul francez Montcalm pe Luncile lui Abraham, în incinta orașului Québec de astăzi. Dezastrul acoperă ambele părți beligerante. Victoria lui Wolfe îi aduce moartea. Dar și Montcalm, rănit, moare a doua zi. Cărțile groase de istorie și ghidurile expeditive notează că moartea a împletit atît de strîns numele celor doi generali încît la locul dramei s-a înscris pe un monument: *„Mortem virtus comonunem, famam historia, monumentum posteritas dedit"*. Adică: „Curajul le-a dăruit același destin, istoria același renume, posteritatea același monument".

În funcție de acest eveniment se va răsuci spre claritate poezia canadiană francofonă. Aici este epicentrul mișcării sale istorice și miezul rădăcinilor ei. Franța, la început, i-a fost nostalgia și argumentul. Cartier, și Champlain, și Francisc I și Regele Soare. Dar după toate decantările, după americanizarea ei, poezia canadiană francofonă, matură și de sine stătătoare, și-a dat seama că, în întregul complex de vitregii, sîmburele ei este mai mare decît francofonia: este latinitatea. Avea, în norul Americii, similitudinea Mexicului și, în sudul ei, a întregului continent al Americii de Sud care, peste hispanism și portugalism, așeza latinitatea. Denumirea de America latină nu izvorăște oare de aici? Nu este vorba aici de rasism, ci de rasare. Limbajul modern, deprins bine cu nuanțele, are și alte distincții de acest fel: una este patriotismul, alta naționalismul. Una libertatea, alta libertinajul. Mai departe: în mozaicul țărilor latino-americane, peste protostructura spaniolă, se așează literaturi naționale: argentiniană, cubaneză, venezolană etc. cu o acută conștiință latină. Și, în același timp, locală. Și în același timp americană, în sensul continental al cuvîntului.

Literatura franceză a Canadei, buimăcită mai întîi de noua situație, francizată apoi de mirajul originalului, s-a canadizat în partea ei latinească, fără dezicerea celeilalte părți și fără exaltarea franceză. Poezia, literatura, toate artele pretinse de expresie franceză nu se vor còpii, decalc al unui original ce evoluează el însuși în direcții particulare, ci un organism viu, independent, cu valorile lui intrinsece. Dar, paradoxal, rămîn, peste o jumătate de mileniu, tot latine. Avalanșa americană nu a putut totuși dezarticulariza prototipul latin.

Pînă la constituirea unei literaturi canadiene moderne, cu funcții sociale, s-au consumat istoric cîteva școli literare sau trepte de exprimare a unei identități specifice și originale. În ordine cronologică, cea dintîi a fost mișcarea patriotică din Québec, care, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a reunit un grup de oameni de cultură ca: Antoine Gérin-Lajoie, Casgrain, J. C. Taché, Hubert de la Rue ș.a. și a avut reprezentanți străluciți ca: Octave Crémazie, Louis Fréchette, Alfred Garneau, Pamphile LeMay. Libräria lui Crémazie din Québec a fost locul de naștere al școlii. S-a păstrat un modest prospect al acestui cenaclu-școală, în care se află înscrisă intenția principală a inițiatorilor, aceea de a încuraja literele canadiene, cu scopul de a reuni și potența forțele și resursele literare franceze ale țării.

Antologice sînt pentru acest moment poemele lui Octave Crémazie: *Cîntecul bătrînului soldat canadian* și *Drapelul din Carillon*, în care se evocă momentul istoric al înfrîngerii trupelor franceze de către cele engleze, moment în care Québec-ul a fost abandonat de Ludovic al XV-lea. Conservînd nostalgia Franței, poeziile lui vibrează patetic în fața îngenuncherii pe cîmpul de luptă. Mai liric decît Crémazie, Louis-Honoré Fréchette scrie o poezie impregnată de intensitatea dramatică a simțirii în fața naturii. În cele șapte volume ale sale se conturează vibrant tensiunea nobilă a conștiinței naționale ce se trezește și înnobilează aspirațiile și simțirea poetului (*Legenda unui popor* — 1887). Alfred Garneau se dovedește un pictor delicat și sensibil al naturii, stăpîn deplin al tehnicii poetice. Pamphile LeMay încearcă o epopee, *Răzbunătorii* — 1875, un fel de roman versificat, în spiritul mișcării patriotice din Québec. Ulterior însă, cu volumul *Picăturile*, sufere discret influența lui Baudelaire și a lui Hérédia. Cu LeMay are loc o mutație spre parnasianism în poezia canadiană de expresie franceză. În acest context poetic, René Chopin nuanțează

vibrația romantică a acestei mutații, proces care se realizează plenar în cadrul școlii literare de la Montréal.

La sfîrșitul secolului al XIX-lea ia naștere la Montréal o puternică și activă mișcare literară, la inițiativa unor entuziaști ca Henry Desjardins, Louvigny de Montigny și Jean Charboneau, la care participă tineri poeți și prozatori, ziariști și artiști plastici. Reuniunile și cenaclurile grupului se țin fie pe Sainte Cathérine, în cafeneaua Ayotte, fie în Château de Ramezay, fost palat al guvernatorului. Scopul : constituirea și dezvoltarea unei literaturi specifice, intrarea literaturii canadiene francofone în circuitul literaturii universale. Între 1895 și 1900 se consumă prima și cea mai înfloritoare etapă a școlii literare din Montréal — cînd vede lumina tiparului și primul volum colectiv, *Soirée du Château de Ramezay* (1900), volum dedicat Franței — și este dominată de meteorica apariție a poetului Émile Nelligan, care prin geniul său dă poeziei naționale o deschidere spre zone de sensibilitate extrem de nuanțate, iar prin destinul său poate cea mai zbuciumată pagină biografică din istoria literelor canadiene. În broderia versurilor sale poetul alătură culori și tonalități fluide risipindu-le apoi cu dărnicie în peisaje magnifice, infiltrează transparențe și albăstrimi de lacuri, purități de zăpezi nesfîrșite. Aidoma unui fluviu larg și majestuos, creația lui Nelligan își varsă apele neliniștite într-o mare necunoscută.

În a doua etapă a școlii de la Montréal (1907—1913), animatorii ei principali devin Germain Beaulieu, Lionel Léveille și mai ales Alphonse Beauregard. Marcată de tradiționalism este etapa revistei *Terroir* (1909) și a poeților Charles Gill și Albert Ferland, poetul pămîntului și al sufletului pădurilor de altădată.

În sfîrșit, a treia etapă a școlii de la Montréal se plasează între anii 1920 și 1935 în jurul aceluiași Germain Beaulieu, căruia i se alătură un nou entuziast : Claude-Henri Grignon. Este etapa unor poeți ca J. A. Loranger, Victor Barbeau, Berthelot Brunet și a celui de al doisprezecelea, și ultimul, volum colectiv al mișcării intitulat *Les Soirées de l'Ecole littéraire de Montréal* (1925).

În ajunul primului război mondial se conturează două tendințe poetice relativ opuse în cadrul liricii canadiene de limbă franceză. Una, a tradiționaliștilor, legați de evoluția și destinul

literaturii franceze, păstrînd nostalgia „patriei mamă", cealaltă, a novatorilor, animați de cerința înrădăcinării specifice dimensiunilor Canadei moderne într-un orizont poetic aparte. Această confruntare de tendințe a marcat însuși destinul liricii canadiene. Astfel, Paul Morin, un profesor de franceză, trăit multă vreme în Franța, și un mare călător, cucerit de magia Orientului, de civilizația mediteraneană, este un tradiționalist. În schimb, Alfred Desrochers reia tradiția „terroir", a celebrării pămîntului natal, ridicînd-o pe noi înălțimi, și încărcînd poezia canadiană cu sentimentul integrării în vastitatea marilor întinderi ale țării-continent *(Imn vîntului de nord)*. La fel Robert Choquette, inițial un parnasian, devine novator, evoluînd spre o lirică filozofică încărcată de largi respirații epopeice *(Cîntecul vulturului roșu)*. Iar Jean Aubert Loranger, poet al neliniștii, care a publicat puțin și despre care se știe și mai puțin, face trecerea de la spiritul școlii literare de la Montréal spre orizontul poetic al lui Saint-Denys Garneau.

Poet simbolist și existențialist, Hector de Saint-Denys Garneau deschide un capitol nou în poezia canadiană de limbă franceză. Tematica poetică devine un instrument al conștientizării solitudinii semnificative pentru destinul social. El utilizează expresia alienării ca formă contestatară social-ideologică, încărcînd emoțional și pe planul atitudinii întreaga lirică a timpului. Odată cu el se crează rafinate valențe militante sociale, iar influența sa este puternică și azi în poezia canadiană.

Trăsături similare ca atitudine, poate mai accentuate, dar în alte forme de originalitate, se structurează și în opera scrisă de Rina Lasnier. Este cunoscută îndeobște ca autoare a unei poezii de revelație, plină de mituri și simboluri, spontană și densă în semnificații, străbătută de un lirism de înaltă calitate. Alain Grandbois scrie poeme străbătute de grandoare cosmică, de o filozofie a mișcării dialectice universale, încărcate de muzicalitate, de substructuri profunde, adevărate incantații demne de pana marilor poeți. Caracteristică pentru poezia lui este curgerea fluidă și omniprezentă a apei, a ploii *(O toate străzile acestea...)*. Reprezintă, ca și Émile Nelligan o culme a liricii canadiene. În aceeași categorie a poeților novatori se înscrie și Anne Hébert, o scriitoare a solitudinii protestatare de o viguroasă expresie, și o vădită tendință spre

bucurie și lumină. Alain Grandbois și Anne Hébert vor influența în mod deosebit stilul și tonalitatea abordării poetice a grupului Hexagone.

În 1948, în urma apariției manifestului existențialist *Refus globale*, o nouă orientare se impune atenției vieții culturale generînd o serie de efecte înnoitoare în tematica poetică. Un grup de poeți, diferiți ca expresie, ca Gilles Hénault, Claude Gauvreau, Paul-Émile Borduas (autorul manifestului), Roland Giguère, Paul-Marie Lapointe, Jean-Paul Martino încorporează în poezie noi tonuri de incantații, armonii și emoții puternice, de mister în fața simplității universului, obiectelor și a lumii, accente arzătoare sau copleșite de opulența vieții. Evocă reîntoarcerea la sursele primare ale vieții și ale poeziei, ca pămîntul, aerul, focul și apa, mai ales focul și apa, ca însemne ale mișcării eterne.

După 1953 poezia canadiană de expresie franceză se angajează profund în viața socială a Québec-ului și contribuie la conștientizarea identității culturale specifice, devenind un instrument de avangardă. Cel mai pregnant eveniment literar, în planul dezvoltării liricii ca potențial de angajare socială, îl constituie crearea în acest an, 1953, a mișcării Hexagone, din inițiativa a doi tineri poeți : Gaston Miron și Jean-Guy Pilon. Prima publicație se datorează lui Gaston Miron, care scrie, în colaborare cu Olivier Marchand, volumul *Două feluri de sînge*. Deosebit de puternică, mișcarea Hexagone, dispunînd și de o editură cu același nume, cuprinde astăzi trei grupări mai importante. Prima, din care fac parte, în afară de Gaston Miron, poeți de talia unor Gérald Godin și Paul Chamberland, are în centrul ei ideea de libertate. A doua, mai mare sub raport numeric, militează pentru o poezie a celebrării patriei și-i alătură pe Jean-Guy Pilon, Yves Préfontaine, Gatien Lapointe, Luc Perrier, Guy Robert etc. A treia grupare, cuprinzîndu-i, printre alții, pe Fernand Ouellette, Jacques Godbout, Michèle Lalonde, Paul-Marie Lapointe are în atenție vastitatea lumii și o deschidere lirică spre universul omului. Dar ceea ce unește, menținînd de peste două decenii unitatea mișcării Hexagone, este caracterul ei militant, ideea necesității ca poezia să fie și să rămînă un instrument profund social. Idee materializată în revista *Liberté* (înființată în 1958 și condusă, mai întîi de Jean-

Guy Pilon și apoi de Jacques Godbout), exprimînd plenar, în toate nuanțele ei, orientarea grupului de poeți novatori. Și în Editura Hexagone, care a publicat peste 60 de volume pînă în prezent.

Se pot menționa ca rămași pe pozițiile solitudinii François Hertel, poet romantic, într-o primă fază, apoi tot mai angajat printr-o abordare frontală de teme majore ale vieții și societății ; Alphonse Piché, poet de balade scrise în formă clasică ; Sylvain Garneau, caracterizat prin practicarea unor forme de umor amar, printr-o solitudine spirituală încărcată de profunde semnificații. În același spațiu spiritual pot fi evocate creațiile lui Fernand Ouellette și ale lui Jean-Paul Filion, un poet ce se apropie de gruparea Hexagone.

Dezvoltarea intensă a revoluției burghezo-democratice în Canada, evenimentele și complexele mutații sociale și politice datorate presiunii în viața socială a unei active revoluții tehnico-științifice, puternica efervescență privind forma de federalism, legăturile și dependențele economice ale Canadei, rapida alienare impusă de societatea de consum, toate acestea creează un climat aparte al vieții sociale și culturale canadiene, în care se relevă problemele omului, ale libertății și ale marilor valori umane, se pun în discuție necesitatea depoluării spirituale și marile aspirații umaniste. În acest climat se regăsesc cele două grupări (cu nuanțate poziții intermediare) ale poeților tradiționaliști și novatori. Și opțiunea poeților este, în aceste condiții, mai dominant militantă și socială, grupul Hexagone exprimînd tendințele novatoare cele mai avansate.

Inovația se manifestă și în forma abruptă, cu ritmuri noi și stil fierbinte (Roland Giguère, Paul Chamberland), cu bogate inserții lexice subtilizate liric, smulse din franceza acelor pămînturi, ce conservă expresii și cuvinte arhaice, dar prezintă și o oarecare contaminare cu engleza. Se manifestă și în ignorarea punctuației, în tendința de a apropia poezia, ca structură, de proză, prin concizie vibrantă sau prin utilizarea celor mai diferite tipuri și forme ca : poezia potențială *(oulipo)*, factorială, de structură *graph* sau de permutație.

Fără îndoială, în acest succint „cuvînt" s-ar putea vorbi de multe alte nume, stiluri, atitudini, experiențe, de valorificarea an-

gajantă a existenţialismului, de modernitatea imagisticii, ce impregnează viziunea poetică, s-ar putea analiza arborescenţa acestei peisagistici ; s-ar putea vorbi de potenţarea lexicului, de înnobilarea prin literatură a acestei „alte franceze“ ce se desfată sub soarele dintre trei oceane. Lăsăm însă cititorului libertatea de a descifra în propriul său ritm poezia înmănuncheată în prezenta antologie care încearcă să ofere lucrările intrate în patrimoniul culturii şi în conştiinţa lirică a celor a căror patrie este Canada, şi care, prin valoarea lor intrinsecă şi umanistă, îşi cucereşte şi tinde să-şi lărgească o arie de circulaţie universală.

AL. ANDRIŢOIU
URSULA ŞCHIOPU

NOTA TRADUCĂTORILOR

Am reţinut pentru această antologie numai acele lucrări poetice care ne-au atras atenţia prin sensibilitate, mesaj, originalitate sau care au generat ecouri mai persistente influenţînd larg şi contribuind la dezvoltarea generală a tematicii şi exprimării poetice din Canada de limbă franceză.

O înţelegere mai de substanţă a locului social şi cultural al poeziei canadiene de limbă franceză va putea fi întregită însă după apariţia unui volum complementar privind poezia canadiană de limbă engleză, volum ce sperăm că va fi prezentat cititorilor „Bibliotecii pentru toţi“ într-un viitor nu prea îndepărtat.

Străduindu-ne să dăruim iubitorilor de poezie din ţara noastră o lucrare cuprinzătoare şi valoroasă, am încercat să depăşim o serie de dificultăţi privind descifrarea acelui subtil subtext al operelor literare ce iradiază din substanţa intim stratificată a genelor lirice pe cari le exprimă. Încercarea noastră, realizată cu respect şi loialitate, s-a orientat şi înspre tonalităţile şi rezonanţele afectiv-culturale ale poeţilor cuprinşi în antologie. Trăind pe un alt continent într-o societate altfel organizată, în galaxia altor valori, aspiraţii şi modalităţi de înţelegere a lumii şi a vieţii, poeţii canadieni de limbă franceză ne-au oferit prilejul de a parcurge un efect de mentalitate uneori incandescent, ne-au dat ocazia şi bucuria de a sensibiliza cititorii români la acel „altceva“ prezent în universul lor poetic. Faptul ca atare nu a fost lesne de realizat. Se ştie că oameni de cultură remarcabili au avut de depăşit adevărate baraje de înţelegere pentru opere dintre cele mai remarcabile : E. M. Fors-

ter nu a înţeles opera Virginiei Woolf (mai descifrabilă, fiind vorba de proză) sau opera lui Marcel Proust, Sainte-Beuve nu l-a înţeles pe Baudelaire. Exemplele de acest gen se pot înmulţi. Semnificaţia lor atrage atenţia asupra cerinţei de atentă înţelegere a operei oricărui scriitor în contextul drumului vieţii literare şi a valorilor de mesaj ce le slujeşte opera şi omul.

Nu putem încheia această „notă" fără a aduce calde mulţumiri lui Nicolae Teică, pentru exigenţa, competenţa şi sensibila verificare a tuturor dimensiunilor acestei antologii, pentru verificarea atentă a datelor, pentru sublinierile şi aportul privind trierea vastului material din care s-a realizat acest volum. Contribuţia lui îi conferă un statut de coautor în laboratorul intim al creaţiei de validare a lucrării şi ne face ca alături de preţuirea noastră să-i datorăm un plus spiritual de recunoştinţă pentru realizarea antologiei.

În sfîrşit, mulţumirile noastre se adresează resortului cultural al Ambasadei Române din Ottawa, precum şi acelor numeroşi oameni de cultură, poeţi şi critici literari canadieni, care prin discuţiile, opiniile şi multiplele lor sublinieri încărcate de informaţii cu care ne-au onorat ne-au făcut să simţim obligaţia şi dorinţa spirituală de a realiza această antologie.

POEZIA SPAŢIULUI CĂUTÎNDU-ŞI SENSURILE

FRANÇOIS-XAVIER GARNEAU

(1809-1866)

Născut în Québec ; autor al unei cunoscute ISTORII A CANADEI[1] (1845), a fost notar, ziarist, traducător la Adunarea legislativă din Québec și apoi grefier. Înainte de a se consacra vastei sale opere istorice a publicat, în diferite reviste, numeroase poezii de factură romantică, adunate, în cea mai mare parte, de James Huston în *Repertoriul național* (1848-1850). Considerat unul dintre primii poeți autentici ai Canadei.

ULTIMUL HURON

Trumf al sorții ! bate și ora ta, în fine,
Poporule, că vei pieri !
Peste aceste țărmuri vor rătăci, din tine,
Doar niște mani, niște stihii.
Zadarnic de pe munți îmi strig solia
Și-un nume chem prin multele genuni
Sculați-vă războinici și-acoperiți cîmpia,
Voi umbre sfinte de străbuni !

---

[1] Evidențiem cu acest corp de literă opera sau operele cele mai importante ale poeților cuprinși în actuala antologie.

Însă își pierde glasul huronu [1],-n valea rece,
Nemaitrezind ecou defel,
Cînd dintr-odată simte o umbră grea cum trece,
Cum oase freamătă sub el.
Și sînge indian în el s-aprinde
Și-n suflet simte, palid, un fior.
Iluzie vicleană : lîngă un dîmb se-ntinde
Oțelul, coasei, lucitor !

Căci el e, el e cerbul ce cu privirea scurmă,
El mă urmează, triumfînd.
Rîvnind într-una de la stejarul meu din urmă,
Umbrarul răcoros și blînd,
Un om servil ce zgîlțîie cu mîna
Mormintele lăsate de război
Pentru-o simbrie neagră să tulbure țărîna
Prea înțelepților eroi.

Triumfă, dar se teme, ca turmele-i temute,
Numai de ochiul de huron ;
Cînd auzea deunăzi un pas ce trece iute
Pe lîngă rîul monoton,
Simțea cum spaima sufletul i-l pradă
Crezînd că vede moartea la doi pași.
De ce, încă din leagăn, sub limbi de foc și spadă
Nu au fost nimiciți cei lași ?

La fel și Zodoïska, cu goalele-i cuvinte-și
Plîngea durerea, într-o zi,

[1] *Huroni* — trib indian care locuia la marginea marilor lacuri Huron și Ontario, în nordul S.U.A. și în sudul Canadei. În secolul al XVII-lea constituiau o puternică formație politică. Azi mai trăiesc cîteva sute de huroni.

Afurisiri nebune zvîrlind prin vînt, nainte —
Dar jalea tot nu-l părăsi.
Acolo-n praf zac armele-i în patimi.
Un farmec orb de vremuri măcinat,
Privind în altă parte, cu ochii plini de lacrimi,
De lîngă arme a plecat.

Azi își apleacă fruntea în palme și se-nclină
Cu suflet de amar umplut,
Popor care se stinge, orgoliu în ruină
Pe golul fostului trecut.
Stejar răzleț, aiurea, în cîmpie
Din nobila pădure, un ultim adăpost —
Vai ! numai el rămase din vechea lor moșie
Și din părinții care-au fost.

El singur, sus pe munte, de-un fluviu drag departe,
Stă în picioare și, pieziș,
Privește spre cîmpia întinsă ce-l desparte
De albul său acoperiș.
Nu mai sînt codrii cu frunzișul mare
Pămîntu-i gol, în aer păsări nu-s.
În loc de bravi războinici, azi triburi mercenare
Pe țărmuri stăpînire-au pus.

Ce au ajuns, o, mîndru popor, bărbată forță,
Războinicii din alte dăți,
Și marea-ți vitejie, lucind în nord, a torță,
Și-nfloritoarele cetăți ?

ANTOINE GÉRIN-LAJOIE

(1824-1882)

Născut în Québec. Face parte dintre poeţii patrioţi aparţinînd primului val romantic. Animator al Mişcării literare din Québec, orientînd-o, împreună cu H. Raymond Casgrain, Octave Crémazie, Hubert La Rue, spre o direcţie specifică ţării sale. Publică poezii în *Les Soirées canadiennes* şi *Le Foyer canadien*. Este autorul primei opere dramatice canadiene, tragedia *Tînărul Latour* (1841).

UN CANADIAN PRIBEAG

Un canadian pribeag
Surghiunit de-al său cămin
Şi cu lacrimi în şirag,
Străbătea meleag străin.

Într-o zi mai cu necaz,
Lîngă-o mare, undeva,
A privit spre un talaz
Şi i-a spus, mîhnit, aşa :

„Dacă-n drum ai să-ntîlneşti
Ţara mea cu anii grei,

Celor dragi să le rosteşti
Că îmi amintesc de ei.

O, voi zile ca de rai,
Cum v-aţi stins în farmec frînt !
Simt că patria mea, vai !
N-am s-o mai revăd nicicînd.

Doar atunci cînd am să pier
O, Canada, draga mea,
Ochii-mi trişti, privind spre cer,
Înspre tine-or căuta.“

OCTAVE CRÉMAZIE

(1827-1879)

Născut în Québec, unde vreme de aproape două decenii a fost librar. Ajuns în preajma falimentului şi acuzat de fals, în 1863, părăseşte ţara natală. Din acel an locuieşte la Paris, sub numele de Jules Fontaine, şi la Havre, unde se stinge din viaţă, fără să mai revadă Canada.

Membru fondator al Institutului canadian din Québec, cel mai de seamă reprezentant al Mişcării literare din Québec. Autor de poezii patriotice şi de cîntece puse ulterior pe muzică, influenţate puternic de Béranger şi V. Hugo, precum şi al unor poeme lirice de-o autentică vibraţie, a fost socotit, în epocă, poetul naţional al Canadei. După moarte, în 1882, prietenul său Henri Raymond Casgrain reuneşte, sub titlul *Opere complete*, majoritatea poeziilor sale, ***Jurnalul şederii la Paris*** şi o parte din corespondenţă. Din 1971 a început publicarea unei ediţii critice a *Operelor* sale cu un prim volum de POEZII.

CÎNTECUL BĂTRÎNULUI SOLDAT CANADIAN

„Ostaş sărman, luptam, în tinereţe,
Pentru francezii mei, de-atîtea ori !
Acum, aici, în trista bătrîneţe,
Aştept războinicii biruitori.

Ah ! Aştepta-voi multă vreme ora,
Aicea, sus pe baricada mea ?
Vedea-voi zilei sfinte, aurora ?
Copile, spune-mi, îi voi mai vedea ?

Reda-ni-se-vor anii-aceia nouă
Cînd, sub Montcalm [1], luptam victorioşi
Descoperind aici o lume nouă
Cu faptele cîntate de strămoşi ?
Pe toţi plugarii care îşi lăsară
Căminele, intrînd în lupta grea,
Jurîndu-şi moartea ca pe o povară,
Copile, spune-mi, îi vom mai vedea ?

Napoleon, încununat de glorii
Uita-va glasul nostru-n lacrimi şters,
El, nume însorit de mari victorii
Ce urcă, radios, prin univers ?
Vom fi lipsiţi de vajnica-i cunună
Ce varsă-n depărtări lumina sa ?
O, cerule, ce-aud ? O salvă sună.
Copile, spune-mi, îi vom mai vedea ?

Tu zici că-i steag englez care se-arată
Venind cu nave pe al mării drum,
Un steag pe care-n lupte, altădată,
La Carillon [2], l-am prefăcut în scrum.

---

[1] *Louis de Montcalm* (1712—1759) — general francez ; a luptat cu succes în Canada, împotriva englezilor, şi a căzut apărînd oraşul Québec.

[2] Aluzie la bătălia de la Fort Carillon (Ticonderaga) unde 250 de canadieni, alături de 2500 de francezi, s-au acoperit de glorie, în anul 1758, luptînd împotriva englezilor.

Să fi murit în asprele măceluri,
Viața mea căzînd cum cade-o stea,
Decît să văd azi steagul pe creneluri.
Copile, spune-mi, îi vom mai vedea ?

Drapelul alb ce l-au slăvit părinții,
Roșit în sînge de un rege-ales,
Nu poartă azi, la țărmul suferinții,
Prin chinul legii, numele francez.
În trei culori, semeață cutezanță,
Te va chema din nou la lupta grea,
Tot așteptînd aceeași dulce Franță.
Copile, spune-mi, îi vom mai vedea ?

Bătrîn sărman cu forțe puțintele
Visînd la vremi ce-n urmă au rămas,
Mi-e drag să cînt pe dunga gropii mele
Speranța care-mi înflorește-n glas.
Vedea-vor ochii mei plinindu-și pasul,
Drapelul mîndru, pe catarg, cumva ?
Să-mi întărească Domnul bine văzul !
Copile, spune-mi, îi vom mai vedea ?"

Dar într-o zi, într-o furtună mare,
Pe baricadele ce-au fost și nu-s,
O să-mi răpună moartea fața care
A rîs mereu de glonte și obuz.
Însă atunci cînd îmi va bate ora,
Nepotului eu îi voi spune-așa :
„E ziua cînd se-arată aurora !
Ei vor veni și după moartea mea !"

Ai zis, bătrîne ! Franța-a și venit.
Pe ziduri, sus, în norul aurit,

Drapelul ei e-o flacără măiastră.
E ziua-n care au venit francejii
Unde-au trăit părinții lor, vitejii,
Să strălucească fericirea noastră.

*

Priviți pe baricade o formă neprecisă
Ce, tremurînd, se-naltă în adieri de briză :
Este canadianul bătrîn rentors la post !
Căci tunurile Franței au înviat o umbră
Rentoarsă din țărîna, din locuința-i sumbră,
Ca să-și salute steagul cel așteptat cu rost.

Bătrîn, soldatul crede — o, calde idealuri !
Că Franța ce-a fost lipsă de pe aceste maluri
Își poartă luptătorii către triumf, cu spor.
Că pe imensul fluviu este din nou stăpînă.
Pudrat, cadavru-i iese extatic, din țărînă,
Și brațul său, spre ceruri, e recunoscător.

Bătrîni canadienii care-au căzut în lupte
Își părăsesc mormîntul și ies, cu fețe supte,
Să-și vadă-n faptă visul frumoasei fericiri.
Și se aude-n seară cum țărmii îi inundă
Un sunet cald și dulce cu clipociri de undă —
Este un cîntec vesel ivit din cimitir.

DRAPELUL DIN CARILLON

Vă mai gîndiți la anii de glorii și avînt
Cînd părăsiți de Franța, de buna țară-mamă,
Îi apărau strămoșii renumele, luptînd,

Şi-apoi privind duşmanul învins cum se destramă ?
Şi regretaţi voi timpul înscris la Carillon
Cînd sub drapele albe se-nlănţuiau victorii
Şi-şi cucereau părinţii renumele de om
Trasînd, eroi, cu spada, eroice istorii ?

Mai regretaţi voi timpii de laşităţi cuprinşi
Cînd, slab şi mic, burbonul [1] domnea în Franţa mare.
Eroi, canadienii, trădaţi, dar nu învinşi,
Luptau să-şi frîngă jugul — dar fără apărare ?
La marea epopee, o ! trist şi ultim cînt
În care Lévis [2] strigă cu vocea lui adîncă,
Tu lecţie înaltă cu amintiri vibrînd,
În inima uitucă mai stăpîni-vei încă ?

Montcalm căzu atuncea cum cade un erou
În raze glorioase sfîrşitul luminîndu-l,
Pe locul unde şeful vrăjmaşilor, cel nou,
Wolfe [3], şi-a găsit, în moarte, victorios mormîntul.
Din răsputeri, zadarnic ostaşii-ne bătrîni
Cules-au lauri veşnici pe-nalte metereze.
Un rege fără faimă le puse arma-n mîini,
De gemetele castei o clipă să nu-i pese.

Pe reci cîmpii, zvîrlindu-şi preadalbele mantii
Sosi decembre. Iată, cu umbra lui răzleaţă,

[1] Ludovic al XV-lea.

[2] *François-Gaston de Lévis* (1720-1787) — mareşal francez ; a apărat Canada după moartea lui Montcalm.

[3] *James Wolfe* (1727-1759) — general englez ; a înfrînt, în Canada, rezistenţa lui Montcalm, pierind odată cu acesta sub zidurile Québec-ului, în bătălia de la Cîmpiile lui Abraham.

Un om tîrîndu-şi paşii agale poposi
Tăcut pe ţărm la lacul Champlain [1]. Şi-avea pe faţă
O urmă de durere cum n-are nici un om.
Urcînd încet, cu grijă, pămîntul ce se-nclină,
El apucă pe drumul ce duce-n Carillon,
Şi se opri, în fine, pe-o creastă de colină.

În ţărna îngheţată înfinge un drapel
Desfăşurînd în aer culorile franceze.
Apoi privind spre zare cu mohorîre — el
Vedea meleaguri scumpe ce le-a visat adese.
Şi plînse omul sumbru încet şi îndelung
Cum la mormînt ar plînge o mamă adorată.
Se desluşi deodată cum în ecou ajung
Lungi ţipete din suflet, din viaţa-i zbuciumată.

„O, Carillon, şi în aceste ore
Eu te revăd. Dar nu ca-n timp sublim
Cînd ne-adunam trompetele sonore
Să te salvăm şi să te străjuim.
La tine vin, la sufletu-ţi plăpîndul,
Căci văd curajul tău slăbind mereu.
Vreau, lîngă tine, să-mi găsesc mormîntul,
Să mor aici pentru drapelul meu.

Amicii mei, cu-o jalnică speranţă
Păstrîndu-ţi tot franceză inima,
Mereu cu ochii spre aceeaşi Franţă
Rostesc şi-acum : vor mai veni cîndva ?
Iluzia le-o consolă viaţa

[1] Lac situat între Statele Unite şi Canada de jos (la sud de Montréal), descoperit în 1609 de Champlain (1567-1635), fondatorul, în 1608, al oraşului Québec.

Cînd fără de speranță mă sting eu
Disprețuind, amicilor, povața,
Să mor aici pentru drapelul meu.

Acest stindard pe-a bătăliei hartă
În mîini Montcalm cel nobil mi l-a dat,
Acest stindard ce la Versailles, la poartă,
Mai ieri, în van, noi l-am desfășurat,
Îl readuc pe cîmpul bătăliei
Ca în mormînt să-ți duc icoana vie —
Eu mor aici pentru drapelul meu.

Ferice cei cari în învălmășeală
Muriră, lîngă Lévis, ca soldați,
În suflet cu menirea ideală
De glorie, în moarte, sărutați.
Voi ce dormiți în recile sicrie,
Sculați-vă ! Căci steagul meu vă-adie
Peste mormînt, unde-am să mor și eu !"

MORȚII

Privighetoarea dulce cînd pleacă din dumbravă,
Cînd cerul sur, pe care curg norii ca o lavă,
Îi țese iernii giulgiul ce-l va întinde blînd —
Pe cîmpuri reci se-arată o zi severă-n care
Inima noastră uită de grija trecătoare
Și-i place să gîndească la cei ce nu mai sînt.

E ziua-n care morții își părăsesc mormîntul ;
Așa cum porumbeii voioși țîșnesc de-a rîndul
Scăpînd din adăpostul înfrigurat spre zări —

Ies morții, însă nu au nimic ce înspăimîntă :
Au chipuri visătoare și-nfățișare blîndă,
Iar în privirea fixă nici umbră de trădări.

Cînd ei sosesc cu calmul privirii să contemple
Mulțimea ce se-nchină, în cinstea lor, în temple,
Cerînd spre ceruri milă — un nimb strălucitor,
Asemeni unor raze ce scapără-n opale,
O clipă rătăcește pe frunțile lor pale
Și-n inima lor rece aprinde un fior.

Ei, cei aleși de ceruri, cu sufletele sfinte,
Purtînd povara fără de lacrimi sau cuvinte
Și care trec sub ochii lui Dumnezeu mereu —
Își dorm în noapte somnul păziți de gărzi de îngeri
Și nu au în privire bizarele răsfrîngeri,
Nu-ntrezăresc în vise infernul crunt și greu.

Ei, cei cu inimi pure, trăind o zi lumește,
N-aud decît ecoul din slăvi ce îndulcește
Îndurerata cale a omului învins,
În bunurile lumii văzînd deșertăciune,
Virtutea-și desfășoară ca pe-un covor minune
Călcînd peste păcate făr-a le fi atins.

Cînd oaspeții cetății etern îndurerate,
Pe unde numai Dante, cu vis sublim, străbate,
Apar, în ziua asta solemnă, printre vii —
E pentru că doar dînșii, cu ochii lor dezleagă
Mormintelor enigma. Ei știu să-i înțeleagă,
Aici, pe morții palizi, cerînd din cer solii.

Preasfinte imnuri scrise de bardul din Solyma
Lui Job, întruchipîndu-i tristețea grea, sublima,
Cum sună prin altare, cu vaiet, o ascultți.
Dar sunetul de trîmbiți, alarmă pentru patimi
Zvîrlind un glas funebru, ne cere lacrimi, lacrimi,
Prinosuri pentru morții, ca valurile, mulți.

Dați, deci, în ziua sfîntă cînd patria îi plînge,
Și pentru ei un plînset răscolitor, ce frînge,
Spre-a potoli regrete sau poate remușcări —
Dați deci din amintirea ce-aprinde un tăciune,
O floare la morminte, în duh o rugăciune,
Dați morților aroma tihnitei consolări.

Dați slujbe pentru prieteni și pentru muma care
V-a dat voioase zile prin vremile amare,
Celor ce-n cinstea voastră dorm în morminte, jos.
Vai ! Dar aceste daruri de tînără tandrețe
Nu prețuiesc, în strîmtul sicriu, întru noblețe,
Mai mult decît sărutul de viermi ce scurmă-n os.

Dați slujbe pentru omul ce, exilat de țară,
N-a auzit o vorbă de prieten, cînd să moară —
Om surghiunit în viață și-n moarte surghiunit,
N-o să-i aducă nimeni o rugă în lumină,
Pomana unei lacrimi la groapa lui străină :
Și n-o să-ntrebe cine-i străinul adormit.

Dați sluje pentru cei ce, cu suflete de umbre,
Cît au trăit nutrit-au într-una gînduri sumbre,
Prin nopți și zile, numai cu traiul mohorît.
Pentru acei ce zilnic au lăudat vieața,
Dar după vise scumpe, de aur, dimineața
Le-a retezat nădejdea un adevăr urît.

Ah ! Și pentru familii de paria umană
Care își duc povara din greu, ca pe-o prihană,
Urcînd durerii soarta pînă la capăt, șui,
Inima voastră bună să-și dea din plin obolul,
Un dar, o vorbă sfîntă ca să le umple golul
Și Dumnezeu să-i vadă frumos în fața lui.

Aduceți dar tainul de plîns și rugăciune,
Pentru ca aste clipe de-alarmă peste lume,
În care se aude și-al vostru crud soroc,
Să ducă-al vostru nume întru recunoștință
Cei care-i alintarăți acum, în suferință —
Ca bunătatea voastră să aibă-n ceruri loc.

Cu aripile-i albe, un înger din răscruce,
În sferele eterne tainul vi-l va duce
Plimbîndu-l pe mormîntul acelora iubiți —
Iar floarea veștejită și aplecată humei
Va-ntineri deodată în vîntul rugăciunii
Vărsînd parfumu-i proaspăt pe morții adormiți.

ALFRED GARNEAU

(1836-1904)

Născut la Québec. Fiul lui François-Xavier Garneau. A fost avocat și traducător al Senatului din Ottawa unde a și murit. Cele 45 de poeme ale sale aû fost publicate, postum, într-un volum de POEZII (1905). Socotit cel mai interiorizat, cel mai înzestrat poet al generației sale.

MOMENT

Tristeți surîd în spații cînd liniști irizează,
Crepusculul își schimbă sfîrșitele culori —
Peste morminte umbre lungi idealizează
Și-un suflu stins se-naltă, nebănuit, din flori.

Salut această vale : promisa noastră oază !...
Cărările, sub tisa ce străjuie palori
De marmură, sînt mute. Biserica stă, pază,
Și își ridică turla prin stacojii vîltori.

Lumina, peste toate, domnește rumenită...
Pe umăr cu casmaua, sub arbori arși de pară,
Groparul vede-n treacăt o cruce surghiunită.

Și-așa cum, sigur, face în fiecare seară,
Groparul o salută cu gest de mîngîiere.
Un tril de păsări, dulce, plutește prin tăcere.

FRANȚA

Pămînt, substanță,
Grînar vestit, de aur vin,
Și plete blonde de măslin,
Franță !

Pămînt, romanță
Cîntînd în noaptea blîndei veri
Cu dragoste și cu plăceri,
Franță !

Și cutezanță,
La Roncevaux voinici temuți
Au fost prin veacuri nentrecuți,
Franță !

Pămînt, prestanță
Științei ce l-a rodnicit,
Pămînt al lui Pasteur, sfințit,
Franță !

Pămînt speranță,
Pe Rin să vezi fugind cumplit
Vultani cu ciocul arămit,
Franță !

CUTREIERÎND NATURA

Rîvneam, în zori, o floare cum n-a fost nicăierea.
Fiică a pădurii şi-a rîurilor pale,
A zvonului ce creşte-n izvoare de cristale ;
Mi-a prins în lanţuri pasul şi mi-a luat vederea.

O, fragedă cascadă. În caiere ovale
Şi-a despletit şi unda, lovită-n stînci, puterea ;
Sub razele de aur, apoi, gustînd plăcerea,
A rîs spre cer cuprinsă de trestii lineale.

Şi cum am dat de-o parte tăcutele tulpine
Şi mi-am deschis urechea spre ape argentine
Ce suspinau ca lira, misterios, pe-aproape,

Plutindu-şi peste mine aripa ca-ntr-un joc
Şi aplecîndu-şi dulce frumosul cap cu cioc
Veni privighetoarea din undă să se-adape.

PAMPHILE LEMAY

(1837-1918)

Născut la Lotbinière, a fost toată viaţa bibliotecar al Adunării legislative din Québec. Poet, romancier, traducător (*Evangeline* de Longfellow, *Cîinele de aur* de Kirby), membru, din 1882, al Societăţii regale a Canadei. Moare la Saint-Jean Deschaillons.

Opere poetice : *Încercări poetice* (1865), *Răzbunătorii* (1875, reeditată, sub titlul *Toukourou*, în 1888), *Fabule canadiene* (1882), *Mici poeme* (1883), PICĂTURILE (1904), *Spicele* (1914), *Imagini de odinioară* (1916).

DULCE

Se îndulceşte drumul, stins, ca prin draperii,
Iar luna îl arată cu străluciri de spadă.
Covorul de zăpadă ce nici un vînt nu-l pradă
Aşează-n toate albul de caste feciorii.

Din văi adînci un cîntec de ape înflori,
Arome-ameţitoare se scurg din orice mladă.
Ascultă vorbăria de seve. Şi-o să cadă,
În jgheabul de mesteacăn, din pini argintării.

Cabana e acolo, -n desişul ce se-ncurcă ;
Mi-e drag acoperişul din care fumul urcă
Şi masa asta simplă, cu căni de cositor.

De-o să ciocniţi acolo cristale şterpelite,
Băieţi şi fete — nu mai vorbim despre ispite —
Nesocotită-i gura, sărutu-i poftitor.

LĂPTĂREASA

Parfum de miere varsă-nfloritul sarasin,
Iar vrabia, în guşă cu boabe coapte, bune,
Spre cuib se duce. Pinul — ca şi arţarul — pune
Dantelării pe holda cerească, de rubin.

E seară. Şi din aer chemări vibrînde vin,
Şi de o dată turma trimisă la păşune,
Pe drumuri cunoscute începe să se-adune
Spre-o mînă ce-o aşteaptă cu-al sării alb tain.

La barieră junca tot rumegă uşor
Cu zgomot de căldare ce fierbe sau izvor —
Din ugerele-i grele coboară-o undă lină.

Dezmiardă lăptăreasa a visurilor salbă,
C-o să-i aducă duble venituri spuma albă,
Să-şi cumpere cu banii o altă pelerină.

BĂTRÎNUL ARBORE

Tu mai trezeşti în mine vechi amintiri răpuse,
Te ştiu odată vesel şi nicidecum modest,
Cînd fruntea ta-n furtună avea un nobil gest
Şi murmura iubirea în crengile-ţi supuse.

Iar lîngă tine, trunchiuri, la fel, frumoase spuse
Torceau către altarul seninului celest.
Ele-au căzut. Şi fără să lase nici un rest.
Tu însuţi, şti-vei, oare, splendoarea ta cum fuse ?

Vechi arbore cu tremuri în învelişul sur,
Mai simţi curgînd prin tine fiorul sevei pur ?
Dar păsări tot mai cîntă pe ramul tău crăpat ?

Sînt arbore ca tine, şi eu, uitat în luncă
Şi, înşelînd durerea şi plictiseala lungă,
Îmi vin în minte cuiburi pe cari le-am legănat.

LOUIS-HONORÉ FRÉCHETTE

(1839-1908)

Născut la Lévis. A fost avocat, ziarist ; a frecventat librăria lui Crémazie al cărui discipol şi prieten s-a considerat. În tinereţe duce o viaţă agitată, uşuratică, soldată cu insuccese în politică şi în poezie. În 1866 emigrează în Statele Unite, de unde se războieşte, în versuri capricioase, cu compatrioţii săi şi lucrează ca secretar în departamentul teritoriilor centrale din Illinois. Fondează, unul după altul, patru ziare efemere. În 1871 se întoarce în Canada, unde începe o nouă carieră politică. Ajunge deputat în Camera Comunelor din Ottawa (din partea comitatului Lévis) şi grefier al Consiliului legislativ. Întreprinde patru călătorii în Franţa unde, în 1880, este primit de Victor Hugo. Din 1882 devine membru al Societăţii regale a Canadei. Moare la Montréal, lăsînd o vastă operă poetică, povestiri, piese de teatru, articole. Puternic influenţat de poezia lui Victor Hugo (îndeosebi de *Legenda secolelor)* publică, în 1887, *Legenda unui popor,* operă epică de peste 3000 versuri, ale cărei unitate de inspiraţie, grandoare şi patriotism fac din Louis Fréchette cel mai mare poet canadian de limbă franceză din secolul al XIX-lea.

Opere poetice : *Răgazurile mele* (1863), *Glasul unui exilat* (1868-1869), *Talmeş-balmeş, fantezii şi amintiri poetice* (1877), *Florile boreale, Păsările zăpezii* (1879), LEGENDA UNUI POPOR (1877), *Foi volante* (1891), ORIGINALI ŞI SMINTIŢI (1892), MEMORII INTIME (1900).

REÎNNOIRE

Cum rătăceam, cu frigul, ca-n landele deşarte,
Visînd, distrat, la zile frumoase ce s-au dus —
Poleiul de pe drumuri sclipea, părînd că arde,
Şi scuturau vîntoase toţi arborii de sus.

Deodată, la-ntorsura de drum, în aspra vreme,
Prin lăstărişul luncii, în faţă am zărit
Un cuib inform în care cîteva albe pene
Sub palele de viscol jucau învîrtejit.

Îmi aminteam : acesta e cuibul de linotă
Pe care-n dimineaţa de mai ce a trecut,
O ascultam cum urcă, o minunată notă,
În aerul cu-arome de primăveri umplut.

Era atunci, în toate, un rîs fără pereche
Şi stăpînea în landă lumina, ca prinos.
Minuni veneau în orice sălaşuri, la ureche,
Că pătrundea oriunde un ritm melodios.

Era frumos sub soare, mîngîietoare briza,
Şi erau ramuri grele de frunze şi-nfloriri —
Linota-n cîntec dulce îşi împărţea surpriza,
Cînd muşchii erau leagăn de somn şi de iubiri.

Acum, în amintirea acelor clare zile
Ce-au curs spre cerul toamnei sever, marmorean,
În inimă port ore iernatice, ostile,
Dar inima se-nmoaie la cuibul trist şi-orfan.

Şi de visez la anii ce tineri străluciră,
Buchet de flori de vîntul furtunilor cuprins,
Şi la iluziile ce-n timp se vestejiră —
Văd cuibul spart în care norocul mi s-a stins.

Ci care suflet, oare, nu-şi are flora nouă
Şi aprilinul soare şi-n anotimp, splendori,
Cînd inima-şi arată, ca înflorind sub rouă,
Iubirea ei naivă în misticele flori ?

O, tinereţe ! Goană, ca-n vis de zori, adîncă !
Cu ce ne vom alege cînd tu te-ai fost sfîrşit ?
Cu nişte pene care se-agită-n valuri încă,
Pe-o ramură, în cuibul pe care l-am zidit...

II

Mă-ntorc din nou acasă, spre seară, grav şi trist...
Însă cînd noaptea dulce cu visul mă îmbie
Într-un vîrtej de aur, de purpur şi-ametist,
Renvie primăvara în mine, purpurie.

Şi văd, ca altădată, o landă ca din slăvi,
Împrăştiind prin prisma culorilor — tezaur.
Armonioase vînturi se plimbă prin dumbrăvi,
Şi peste flori se varsă un pur potop de aur.

Duminicale straie natura-şi pune-n dar,
Şi văd cum cintezoii-n frunzar de primăvară
Îşi tapisează cuibul cu pene albe, iar,
Pe care le văzusem iernînd, odinioară.

O, timpule, pe unde ne duci destinul, cînd
Eşti orb şi-nfrîngi nădejdea firească, omenească ?
Fii veşnic ! Căci, prin tine, iubirea semănînd,
Ea poate să ne-alinte, ea poate să renască.

Ca probă, pentru tine, nădejdea va-nflori...:
Prin tine, după iarnă, ogorul se reface.
Tu verşi întotdeauna cereştile-alifii
Pe rănile pe care le faci cu crude ace.

Nicicînd, spre deznădejde, nu vom deschide porţi —
Ucide Maiul gerul şi dalbele-i fantome,
Încît, după iluzii ce mor cu anii morţi,
În inimi ne refacem un cuib mai cu arome.

DESCOPERIREA FLUVIULUI MISSISSIPPI

Dormea un mare fluviu culcat peste savană
Şi-n depărtări ceţoase treceau în caravană
Bizonii şi elanii, sălbatice cirezi.
Drapat în aurora de rază matinală,
Desfăşura deşertul splendoarea-i virginală
Spre-un orizont ostil cu tainic miez.

În iunie, pe ape şi ierburi de mătase,
Pe piscuri solitare şi-n adîncimi geloase
Cînta fecunda vară amorul ei barbar.
Din Sud spre Miazănoapte, din Vest spre Auroră
Părea că lumea vastă păstrează prima oră
Din măreţia timpului primar.

Lucrări misterioase ! pe stîncile pleşuve
În peşteri fioroase, în pampasuri, prin tufe
Trecea o tresărire, un suflu, un şuvoi.
Simţeai ca o zvîcnire-n singurătăţi amare
De zi vibrînd în spaţiul imens, fără hotare,
Un imn de naştere al lumii noi.

Trona Necunoscutul grandoarea-i genuină,
Splendidă şi dungată de umbră şi lumină ;
Ca o reptilă-n soare înţepenit şi crud,
Bătrîn Meschacébé [1]-ul, virgin întru sclavie,
Rostogolea inele din val în val, solie
Pînă în golful larg deschis spre sud.

Titanică eşarfă pe-un glob ce se-nvrîteşte,
Măreţul fluviu pînza şi-o tot rostogoleşte
Din partea Ursei către un ţărm de Orion,
Să scalde stepe sterpe, dumbrăvi de portocale,
Şi-apoi ca să mărite în imnuri nupţiale
Ecuatorul c-un Septentrion.

Fălos de libertate, de valurile-i dese,
Fălos de pinul care beteli de umbră-i ţese,
El, Rege-peste-Ape, n-avea un loc al său
Pe drumul care-l duce vagabondînd, cu spuma-i,
În care să-şi aşeze adînc tributul, numai
În faţa soarelui lui Dumnezeu.

II

Jolliet [2] ! Jolliet ! Te uită ce panoramă gravă
Îţi farmecă privirea. Istorica ta navă

[1] Vechiul nume al fluviului Mississippi.
[2] *Louis Jolliet (Joliet)* (1645-1700) — explorator canadian, născut la Québec. Împreună cu J. Marquette a descoperit, în anul 1673, fluviul Mississippi.

Pe val de aur saltă. E-un fluviu neştiut !
Ce zîmbet de mîndrie pe gura ta celebră,
Ce străluciri semeţe în clipele de febră
Pe fruntea ta înaltă au trecut.

Priviţi-l cum înalţă ca un profet, cu fală,
Privirea-ncununată de-o demnă îndrăzneală
Şi mîna-ntinsă către un Occident bronzat,
Luînd în stăpînire domeniul distanţei,
În gînd cu Cel din ceruri şi dinastia Franţei,
Spre cinstea omului civilizat.

Şi legănat de ape, şi legănat de vrajă,
Şi în urechi cu dulcea foşnire de pe plajă,
Sorbind parfumul aspru de lemn aromitor,
Printre verzui ostroave şi dune de opale
Trecea încet meandre, pe firul undei pale,
În ritm cu fluviul rătăcitor.

Din rămuriş, la văzul hoinarelor profiluri,
Urcau frumos concerte de cîntece şi triluri
Şi-un păsăret maritim zbura, din cuib, uimit.
Şi să arate drumul cel bun fragilei nave,
Ele zburau nainte, cu umbrele suave
Plutind pe-al apelor lucioase rid.

Şi-n timp ce el cîrmise odată în derive,
Părea că, de pe maluri, pădurile masive
Arcade parfumate iscau cu orice ram,
Eroul să-l salute şi îndrăzneala-i aspră,
Care-a venit să-nscrie cu cinste rasa noastră
Unde se-nalţă spiritul uman.

III

Meschacébé cel mare ! Exoduri taciturne,
De cîte ori sub raza splendorilor nocturne,
La malul tău ce doarme veneam să mă așez ;
Și, visător sub ulmii cu crengile enorme,
Am urmărit cu ochii cum trec ciudate forme
Prin ceața serilor cu rece miez.

Credeam cîte o dată că văd sub verzi arcade
Cum trece, iată-l, Soto [1], fatal, în cavalcade,
Disprețul aruncîndu-și pe-al stepelor infern !
Părea că altădată Marquette [2] trecea anume
Grăbit s-aducă Franței în dar o nouă lume
De suflete stăpînului etern !

Ba uneori din crînguri vedeam cum se arată
Chiar De la Salle [3] cu spada de stele-ncununată,
Iar alteori o gloată, într-un inform mănunchi,
În față cu o cruce părea că se perindă —
Sălbăticiți războinici cu fața suferindă.
Din cînd în cînd plecîndu-se-n genunchi !

Ca un poet cu suflet în legănări încete
Mai văd cîte o dată cum albe siluete
Străbat, fantome albe, al nopților abis.
Atala, Gabriel, Chacas, Evangelina,
René, o umbră care mai străjuie colina,
Plîngînd nemuritorul său plictis.

[1] *Hernando de Soto* (1500-1542) — navigator spaniol, unul dintre exploratorii Americii de Nord.
[2] *Jacques Marquette* (1637-1675) — iezuit francez, a descoperit fluviul Mississippi împreună cu L. Jolliet.
[3] *Robert Cavelier de la Salle* (1643-1687) — călător francez în Louisiana și pe cursul fluviului Mississippi.

Și-adorm, în amintire cu-aceste vechi hipnoze...
Dar dintre-aceste umbre poetice și roze,
Doar una, numai una îmi face pururi semn :
E îndrăzneț eroul încununat cu glorii,
E pionierul care-a dat tinerei istorii
Un nume de mîndrie și solemn.

IV

Jolliet ! O ! două veacuri de cucerire dură,
O ! două veacuri aspre deasupra ne trecură,
Din clipa-n care, mîndru, cu brațul temerar,
Ai tras pe harta lumii cu linie rotundă
Această regiune imensă și fecundă,
Al omenirii viitor grînar !

Sînt două veacuri, iată, de cînd vestitu-ți geniu
Ne arătase drumul spre-acest sfințit domeniu,
Pe care Dumnezeul l-a plăsmuit cu dor
Ca să-l păstreze veșnic în cuta robei sale,
La toți desmoșteniții să le reverse-n cale
Al pîinii și al libertății spor.

Fugiră două veacuri. Singurătăți virgine
Nu se mai văd. Progresul a măturat cu sine
Cele din urmă urme dintr-un trecut sfîrșit.
Unde dormea deșertul se-nalță metropole,
Iar fluviul învins e. Sălbaticul ocol e
Cuprins în cercuri grele de granit.

Și mici păduri virgine : azi aburi le brăzdează
Cînd astrul zilei pune și-n miezul nopții rază ;
Copilul firii astăzi s-a convertit treptat,

Cu un brăzdar plugarul cîmpia o rodeşte,
Apoi, cu ce rămîne din snopii lui, hrăneşte
Al lumii vechi tărîm epuizat.

V

Dăm purul sacrificiu seminţei roditoare !
Cine din voi visase lucrarea asta mare
O, Jolliet, şi-apostoli rîvnind acest ţinut ?
Ostaşi semeţi ai slavei, bărbaţi fără osîndă
Care-aţi purtat stindardul pentru dreptatea sfîntă
Peste un orizont necunoscut.

Voi, voluntari părtaşii cereştilor izvoare,
Voi v-aţi făcut jaloane, să fie mai uşoare
Cărările de faimă ale noii omeniri...
Glorie vouă ! Timpul, călcînd peste abise,
Cu nimb o să-nconjoare numele voastre scrise
În tablele sublimei nemuriri.

Tu patrie-a acestor eroi, străbună vatră,
Canada mea, primeşte-mi iubirea idolatră,
Încît să dăm lucrării desăvîrşiri, din plin.
Cînd cîntăresc ce parte de cer îţi este dată
În ochi cu viitorul te văd predestinată,
Şi cred, şi cred în noul tău destin.

CAPUL VEŞNICIEI

E-o stîncă strivitoare, piezişă, creastă rombă,
Peste talazuri negre, cu fruntea dominînd
Prin ceţurile mării, dispreţuind pe rînd,
Şi aripa furtunii şi-nvolburata trombă.

Enorm tăiş de piatră, colos ameninţînd,
Al cărui flanc sfidează ghiulea de tun sau bombă
Ce urcă într-o clipă în nouri şi sucombă
Din nou la temelia-i înfiptă în pămînt.

Dar ce capriciu oare l-a zămislit din humă ?
Capriciu ? Îndrăzneţ e acel ce ia în glumă
Eforturile-i oarbe către fecunditate.

Căci acest bloc hrăneşte o floră, peste hăuri,
Şi vin lăstuni de munte să-şi facă cuib în găuri —
Căci monstrul îşi rîvneşte şi el paternitatea !

PASĂREA ZĂPEZII

Cînd echinoxul aspru, cu recile-i cortegii,
Îşi lasă orizontul din Nord ostil şi gol,
Pe cîmpurile noastre-ngheţate, vine-n stol,
Ea, pasărea zăpezii, umilă ca pribegii.

Nici bob de grîu, nici frunză-nverzită nu-s pe sol !
Şi contra unor vînturi ca-n durele Norvegii
Numai nălţimea zării o apără de secii
Neguţători de păsări care îi dau ocol.

Tu, mica mea pribeagă, prin viscol şi prin grindeni
Ce-ţi porţi, cu bucurie, aripa pretutindeni
Lucind ca primăvara în care astăzi sper,

În jur de avalanșe te-nvîrtejește iară,
Pe aripile albe cu fulgii albi — comoară —
Că toți cei slabi din lume sînt ocrotiți de cer.

IANUARIE

Nu mai e viscol. Iată pe fluviu se-așează
Covor de-argint ce cade din limpezit eter,
Pe unde patinorul genunchii și-i pliază
Și fulgeră, lumină, pe ghetele-i de fier.

Domnița nu mai doarme în buduoar ci, trează,
Sub piei de urs bravează arsurile de ger ;
Cu clopoței de aur la cal, ea săgetează-n
Galop, prin ochii noștri, lucind a giuvaer.

Apoi prin nopți, de-a rîndul, geros de ireale,
Cînd cerul poartă sute de spectre boreale,
Și aripi mari de păsări ca dintr-un regn străin,

Într-un salon cu ambră, ca-n temple de-nchinare,
La muzici de orchestre și foc de sfeșnicare
Cadrilu-și desfășoară voiosul fir senin.

SAGUENAY

Pornite-n două șiruri, masive promotorii,
Imensă creatură, din zile de-nceput
De cataclism teluric, așa cum s-a crezut —
Stau gata să se-nchidă ca fălcile ororii.

De la picioare, capul ca turnul a crescut,
Și Saguenay [1] răsfrînge în unde negre norii,
Obîrșii dezolate cu tragice istorii
Și fluviu enigmatic în cotituri pierdut.

Cu stîncile trăznite pe culmi secătuite,
Cu adîncime care sondarea o desfice,
Vast zid gigantic, bine numit *Eternitate.*

Ce slabi sîntem în clipa în care se compară
Cu secolele tale mîndria noastră rară
Și cu micimea noastră a ta imensitate !

NIMFA DE LA FÎNTÎNĂ

Să-mi scalzi picioru-n unda cristalină
Fîntînă-a mea ! Și pe oglinda-ți clară
Să-mi cadă părul blond ca de lumină
Purtat în voia brizelor de seară !

Nimfa pădurii sînt. Mă plec spre tine
Și-adorm la umbrele de trestii goale
Cînd frunza s-a desprins de ram și vine
Să facă riduri fine apei tale.

Mi-e drag să trec în talie, cu grații,
Prin negrul val, clătind în flori cerceii,
Cînd noaptea mută pune umbre-n spații
Și aripa-i atinge-n vîrfuri teii.

---

[1] Rîu în Canada, afluent al fluviului Saint-Laurent.

Mi-e drag să văd pe valuri clipitoare
Cum se-nmulţeşte noaptea în lumină,
Mi-e drag să văd sub alge plutitoare
Cum fuge-un voal albastru de ondină.

Cascada ta uşoară s-o desferici !
Să curgi fierbînd sub spumă argintie !
Sărută-n treacăt tufele de ferigi
Şi du spre zare valuri de-armonie !

Ca să te-asculte, noaptea nemişcată
A stins ecoul zilei ce se-ngînă !
Ci, curgi mereu, fîntînă care-mbată,
Ci curgi mereu, iubire-a mea, fîntînă !

PĂDUREA CANADIANĂ

Toamnă... Vîntul cu puterea
Aprigă, prin uscături,
Vrea să tulbure tăcerea
Adormitelor păduri.

Mlaştini de lumină dulce,
Frunze cad în leneş unghi,
Pe licheni şi muşchi să-şi culce,
Zestrea deasă, lîngă trunchi.

Jos, în golful, sub platoul
Unde bea un căprior,
S-a trezit pe loc ecoul
Păsării pornite-n zbor.

Balta poartă clară togă
Îngrozind din adîncimi —
Valul mîngîie o rocă
Cu metalice lúmini.

Pe pămînt, pe floarea blîndă,
Sau pe trestii şi brădet,
Sau pe munţi cu crupa mîndră,
Sau pe-aripi de păsăret,

Sau pe unde ce palpită,
Arde-o rază de senin,
Claritate însorită,
Ţară-a sfîntului Martin ;

Vremea frunzei veştejite
Auriul strălucit,
Din pădurile-adormite
Nuanţate-n infinit.

Pădureţ parfum sălbatic,
Tu, mister îndepărtat
De mulţimi — cînd, singuratic,
Mă atrageţi nencetat !

WILLIAM CHAPMAN

(1850-1917)

Născut la Saint-François de Beauce (Franța). A fost ziarist, librar și traducător al Senatului din Ottawa, unde a și murit. Poet romantic, influențat la început de poezia unor Lamartine, Victor Hugo, Théophile Gautier, Alfred de Musset, sfîrșește prin a fi parnasian, discipol al lui Leconte de Lisle.

Opere poetice : ***Poezii din Québec*** (1876), ***Frunze de arțar*** (1890), ***Năzuințele*** (1904), FLORILE DE PROMOROACĂ (1912), ***Epopeea canadiană*** (neterminată) (1917).

BRETANIA

Eu n-am călcat vreodată pe plajele-ți semețe
Cînd pinii tăi plîng lacrimi de aur lucitor,
Să văd cum trec corăbii cu-antene îndrăznețe.
Dar te iubesc o, țară-a străbunilor, Armor [1].

Iubirea mea-i ca forța pădurilor mărețe,
Spre care-adesea pleacă inima mea în zbor,
Căci noi, aici, departe, păstrăm clocotitor
Frumosu-ți sînge care dă venelor noblețe.

[1] *Armor (Arvor)* — numele celtic al Bretaniei.

Da, te ador în suflet cu vechile-amintiri,
Cu ceața ta, cu trestii, granituri și menhiri,
Cu țărmurile aspre și de legende pline ;

Cînd Florealul bate cu boarea lui molcumă
Din răsărit, în brize, văd seara cum afumă
Ca o mireasmă vagă ce vine dinspre tine.

IANUARIE

E frig. Blizzard [1]-ul bate peste pădurea castă
Și nici o rază nu mai coboară din tării.
Dar ne-a trecut Crăciunul prin inimi ca o brazdă
De clarități, de-arome, de pace și-armonii.

Pe drumuri cu poleiuri subțiri ca de mătase,
Pe trotuare, ca de agată, strălucind,
Și în odăi cu albe tavane luminoase
Limbuta veselie și gălăgii se-aprind.

În van zăpada cade din cerul plin de ceață,
În van, barbară, plasa polară ne-a pîndit.
În van, cu biciul, frigul ne șfichiue pe față,
Că-n sufletele noastre e țărmul însorit.

Odaia e luxoasă, de flăcări străbătută,
Pe cînd sub scăpărarea de lustre de cristal,
O ! sufletul ni-l poartă ca-ntr-o frumoasă cută
Divina revărsare a muzicii de bal.

[1] Vînt nordic înghețat, însoțit de furtuni de zăpadă.

Iar cînd pe-acoperișe suspină o rafală,
În cercul serii veseli sîntem și visători —
Pe cer lucește scumpa auroră boreală
Desfășurîndu-și pînza prelungilor splendori.

LIMBA NOASTRĂ

Ne plămădiră limba, pe buze, foștii gali,
Cu vorbe ce desfată și rînduieli severe,
Cu ritm ce cîntă glorii din timpii triumfali
Și suflu de refrenuri în cîntece truvere.

Ea are vraja fină a timbrului latin,
Și din elinul logos vibrează în elanuri
Și scapără ca purul email florentin
Și are diafanul velin din porțelanuri.

Suavul son de harfe în ritm eolian,
Și susurări de brize prin grivele fertile,
Și limpezimi de-azururi, și nimb olimpian,
Suspin de turturele și măreții de-acvile.

Ea sună minunîndu-l pe Iehova din cer
Și, noaptea risipind-o, eroarea o supune,
Căci ea-i nemuritorul, cinstitul mesager
Ce poartă-n larg lumina spre marginea de lume.

Ea a dat primul nume eternelor chemări
Sub arborii Canadei misterioși — minunea

Ce-a ridicat, întîia, spre-aceste alte zări
Iubirea pătimașă și, naltă, rugăciunea.

Ea a făcut, întîia, să freamăte curat
Meschacébé oglinda adîncă, infinită,
Încît la țărmuri arbori trufași s-au înclinat
Cînd auziră limba aceasta cum palpită.

Limbă de foc, ca steagul, zeiescul luminos
Nucleu, închis în arte și ghid pentru știință —
Crezînd în tot ce-i bine, adevărat, frumos,
La orizont ea-naltă lumini de biruință.

Căci într-o zi matrozii cu vigurosul trunchi,
Ne-au dat-o-n dar, din țara menhirilor, din lande,
Și mume să ne-adoarmă, ca-n leagăn, pe genunchi
Cu vechile refrenuri de cîntece normande.

Noi îi păstrăm și astăzi bătrînul grai lăsat
De cei care veniră-n păduri de pe faleze,
Și dacă graiul pare vremelnic subjugat,
El strălucește încă și sub culori engleze.

Și n-o să poată nimeni s-o piardă în vreo zi,
Această limbă vie de-o fermitate aspră —
Asupritorii nu au putut-o nimici
Căci ea o să dureze cît seminția noastră.

A încerca să-i frîngă voința, e-a-ncerca
Să-oprești din înflorire toți crinii și bujorii —
A încerca să-i stoarcă puterea, este ca
A încerca să stingă, sub geana zării zorii.

Deci strălucește peste dumnezeiescul loc
Străbună limbă ! Luptă, civilizează, clară,
Fii pentru noi coloana feerică de foc
Care-a condus iudeii către promisa țară.

EPOPEEA CANADIANA

Fragment

Invocație

Suflare coborîtă din cer pe Crémazie,
Suflare-a epopeii și-a marii poezii,
Pătrunde-mă în suflet și dă-mi cuvinte noi
Ca să răsune pline, să-i cînte pe eroi.
Și să rostesc poemul tulburător cu-o Franță
De vitejie plină, de forță și speranță ;
Poemul scris cu sînge francez aici pe mal
Să-mi fie țării înger cu zborul triumfal.

Pădurea

Cînd Cartier [1] pătrunse-n pădurea nesfîrșită,
Pînă la el de nici un picior de alb trezită,
Ca într-un templu care este deschis spre vînt,
El a călcat cu grijă sub umbre lunecînd
Din arborii ce-și aflã, în fluviu, oglindire.
Împrejmuit de-arome din noua înfrunzire
Ce-n iunie, în boare, au înflorit abia,
Privindu-î, îndrăznețul erou uimit privea

[1] *Jacques Cartier* (1491-1557) — navigator francez. A pus stăpînire pe Canada, în numele regelui Francisc I (1535).

Sălbatica splendoare ce se-ntindea egală,
Ca marea, și cu calme boltiri de catedrală,
Unde verzui stindarde au cute în satin —
Cu zgomot de orașe, cu aromiri de crini,
Tăcute ca mormîntul, vibrînde ca o gloată —
Și-n vreme ce picioru-i de om distrat se-arată
Pe mușchiul ca velurul întins pe sol ușor,
Simțea cum vastul spirit i se ridică-n zbor
De vis și cum deodată pădurea milenară
O preschimba privirea-i de om, vizionară,
Care scrutează totul : ce-a fost și ce va fi.
Și el vedea, departe, cum amețeau tării,
Ca sub un zbor de vultur ce àripa-și închide,
Imagini fericite-n privirile-i avide ;
Vedea cum către dînsul războinici roșii vin,
Că vin nebuni, călare, și arcu-n mîini îl țin,
Războinici cruzi vin alții, prin umbră, vin puzderii,
Călăi cerniți scalpîndu-și pe loc prizonierii,
Și sîngele fierbinte al prizonierilor
Sorbindu-l pe-ndelete din craniile lor.
Vedea orori la care sălbăticia sură
E tristă mărturie, și îi scăpau din gură
Cuvintele amare, ca lacrimile, și
Deodată iar pădurea, în jur, îi înflori
Schimbîndu-se la față. Frunzarul din pădure
Curînd, ca la poruncă, e-o mare de murmure :
S-a prăbușit sub barda de aspri pionieri.
Unde foiau, prin umbră, huroni lîngă agnieri,
Tot defrișînd, bretonii nălțară cortul mare —
De îi privea natura uimită-n așteptare —
Ca să ridice aștrii progresului fecund
Prin care, în pădure, orașele pătrund.
Și Cartier cu fața în raze de speranță
Vedea cum crește-n fașă o cea de-a doua Franță
Cu două oceane la țărmii mărginași.

Şi s-a oprit o clipă sub pinii uriaşi.

Ţinîndu-şi răsuflarea-n desişul fără zarvă,
El asculta cu vrajă eolina harfă-a
Pădurii răşinoase sub dezmierdări de vînt.
Eu am înscris poemul, aici, înfiorînd,
Cum îl rostiră pinii sălbatici împreună !
— „Noi nu oftăm în vînturi şi rîdem de furtună,
Că ne-adîncim piciorul de-aramă, ca-ntr-un vis,
În lumea subterană, spre-un nesfîrşit abis.
Din lut ni se ridică tulpinile umide
Şi-atunci cînd faraonii nălţară piramide,
Şi cînd Columb ajunse-n San Salvador, sever,
Noi ajungeam cu vîrful la auritul cer.
Nu ne cuprinde spaima sub fulgerul furtunii,
Ne sînt vecini de soartă arţarii şi gorunii :
Îi apărăm frăţeşte de gerul iernii greu
Cu crengile stufoase mereu şi verzi mereu.
Că sevele ce urcă în noi sînt dulci şi calde,
În arcuirea noastră-s mănunchiuri de smaralde,
Iar cînd îndrăgostiţii, în ceasul serii, lin,
Sub scumpele mănunchiuri să se aşeze vin,
Vărsîndu-le mireasmă de cetini şi răşină,
Noi le şoptim cuvinte de-o linişte divină ;
Ne logodim, în ziuă, murmurul ca prinos
Cu cîntecul de păsări din cuibul mătăsos ;
Iar cînd în noapte umbra ne umple cu dantele,
Tăifăsuim, în şoaptă, cu limpezile stele,
Care ne pun pe frunte cununa de scîntei,
Să fim fără de moarte şi mari ca nişte zei.
Nici timpul nu cutează să ne-nvechească domul,
Iar anii ne apasă uşori precum atomul.
Palate somptuoase şi turle lungi şi reci
S-au năruit în glie, apuse pentru veci,
De cînd noi, în pădure, de la-nceputul lumii,
Am început să-aşternem răcori şi umbră humii —

Şi secolii putere ne-au dat de nentrecut ;
Trei mii de ani de zile am rîs de cei ce-au vrut
Cu forţe conjurate anume să ne rupă,
Şi n-a putut mocirla, pătînd, să ne corupă,
Nici pîrghii să ne scoată din rădăcini nu pot.
Zadarnic vine toamna ruginei peste tot,
Zadarnic vine vîntul polar cu aspră spadă
Împresurînd vecinii cu maldăr de zăpadă :
Noi stăm cu capul liber şi drept. Iar primăveri
Ce-ntineresc natura sub focul smuls din cer
Nu ne aduc, în seve, nici forţă-n plus, nici vrajă —
Ca de titani un sînge ne curge viu sub coajă ;
Şi-n timp ce văl de ceaţă pe soare e stăpîn
Şi tremură mesteceni ca trupul de bătrîn,
Cînd tremură gorunii şi-arţarii, numai rană,
Nimic nu ne frămîntă — iar vocea suverană
A brizei ce se-nalţă cu crengile spre culmi
Învinge ciripitul dumbrăvilor cu ulmi,
Învinge şi sonata din cuiburi, sub arcade,
Şi chiar ecoul aspru al naltelor cascade...
Aripile de vînturi, înaltul bici de vînt
Ne face rămurişul o goarnă, lunecînd,
Atotputernic suflu cu pale delirante
Ca-n imn la Isaiia şi ca în imn la Dante.
Coloane de susţineri spre-azurul infinit,
Scutiţi de suferinţă — sîntem ca un granit.
Însă din clipa-n care un om cu albă faţă
Veni să rătăcească prin umbra-ne semeaţă,
Simţim cum o povară ne-apasă fruntea şi
Simţim, ca pe-o insultă ce creşte zi de zi,
Securea ce loveşte în trunchi, în fel şi chip,
Schimbîndu-ni-l în aşchii, ca pietrele-n nisip,
Şi fluviul le poartă cu sine, mugitor,
Şi-atunci par ochii noştri lipsiţi de viitor.
Şi-o să vedem cum mîine toţi oamenii, robuştii,
Ne-or ţine sub picioare aşa cum ţin arbuştii.
Iar păsările care le-adăpostim în crîng

Le vom vedea cum zboară de spaimă și cum plîng ;
Elanii calmi și boii sălbatici strînși în turmă,
Care păşteau prin ierburi lăsînd tihnită urmă,
Fugi-vor de brăzdare care distrug păduri
Şi pustiesc meleaguri în crude lătrături ;
Unde domnise pinul din vale, solitarul,
Un trunchi cu două brațe închipuie Calvarul."

Iar Cartier închise în el acest murmur :
Aromă de tămîie spre cerul de azur —
Pe care flori măiastre și briza o exală.
Apoi ieșind, spre seară, din marea catedrală
A codrului, în sine, tăcut, s-a recules.
Privea prelung spre fluviu cu simțămînt ales
Zicîndu-și că prin valul care de val se leagă
Împărăției Franței i-aduce lumea-ntreagă.

MARI REZONANȚE ÎN SPAȚIUL POEZIEI

NÉRÉE BEAUCHEMIN

(1850-1931)

Născută la Yamachiche, unde a fost toată viaţa medic. A cîntat viaţa oamenilor săraci şi umili pe care i-a îngrijit, munca, natura canadiană.

Opere poetice : *Înfloriri de dimineaţă* (1897), PATRIA INTIMĂ (1928) ; *Culegere de poeme* (1950).

MAREA

Lăsînd departe stînca de fluxuri sărutată,
Tihnita mare, marea cu zvon adormitor,
S-a surghiunit în larguri de linişti şi ne-mbată
Cu ofuri amoroase ce-n vîntul serii mor.

Roşcata mare, marea fecioară, nemblînzită,
Pe patul de email adînc şi nentinat
Recade să adoarmă de ţărmuri sihăstrită,
S-o vadă numai cerul tîrziu şi constelat.

Căci ea iubeşte cerul, să-i spună mai în pace,
Departe şi în taină, necazul său vibrant ;

Nebuna amoroasă, în larguri se retrage
Pe patul său de ambră, coral și diamant.

Iar briza nu aduce spre țărmi, din gelozie,
Decît o șușotire și-o undă de mister :
E sufletul oceanic la fel ca o soție
Primind cu castitate sărutul dat de cer.

TRANDAFIRI DE TOAMNĂ

Pe ramuri ruginite, cînd frigul le mănînoă,
Te uită : ca sub soare de calde risipiri,
Cu-o moleșală dulce și-un farmec proaspăt încă,
Deschid încinse inimi tomnatici trandafiri.

Într-un paner de aur augustul le-nfioară,
Petale cad pe iarbă în chip de roșu nimb,
Dar tufele rebele sădite-n primăvară
Înmiresmează zorii de anotimp tîrziu.

Boschetele se-mbată și cerul se uimește
Văzînd pe lăstărișul ce freamătă cu jind,
Sub vînt, și ploi, și ceţuri de toamnă, nelumește,
Boboci umflați de sînge de purpur înflorind.

În florile ce-n seara mîhnită izbucniră
E-al primăverii suflet uscat ce, pentru-o zi,
Se urcă din corolă-n corolă și respiră
Cu un suspin de vise, ca-n setea de-a iubi.

Voi, înfloriri din urmă, din tristele grădine,
Delicii dulci de-arome suave ne-ați adus,

Ca-n amintiri bătrîne, deși în orice spin e
Cîte-o nălucă moartă, cîte-un noroc apus.

LEGĂTOAREA DE SNOPI

În rama clară-a porții deschisă spre grămezi
Stufoase de geranță frumos mirositoare,
Sub flori aprinse roșu și sub frunzare verzi
Robusta legătoare de snopi, zîmbind, apare.

Stă dreaptă, în picioare, cu bustul tînăr plin
De suflul larg al muncii ce i-a-năsprit plămada,
Și-așteaptă-n straiul simplu de lînă și de in
Să plece pe tarlale plugarii și cireada.

Și bătătura fermei și rînduitul șir
De magazii, fînare, hambare fremătară
În rustica rumoare sub brizele subțiri,
Ca norii veseli după a somnului povară.

Cu „bună ziua" parcă zoresc să o salute,
Și grîu-n care snopii de rouă s-au topit,
Și ierbile cîmpiei foșnind în vînt, plăcute,
Parcă vroind să-ngîne cîte-un poem vestit.

„Cristalul apei mele ți se cuvine ție,
A zis fîntîna, ție, întreg avutul meu,
Regină a recoltei, să-mi soarbă apa vie
Bărbatul tău, și fiica, și fiul tău, mereu."

Şi iată că deodată trezind pămîntul firii
Şi oamenii ce încă mai picotesc un vis
Îi zise Aurora : „Toţi trandafirii, ţie !"
„Tot aurul meu, ţie", măritul soare-a zis.

FLORI DE AURORĂ

Ca-n primăveri de-odinioară
Cînd frigul scade spre florar
Vom face-n dimineaţa clară
Plimbarea prin pădure, iar.

Parcă privind aceleaşi poze
Cu-aceleaşi falnice treziri
Vedea-vom, în metamorfoze,
Sub soare, — aceleaşi străluciri.

Şi vom vedea cum mari schelete
De arbori suri au înviat
Şi cum boboci de violete
Clipesc spre soarele curat.

Vedea-vom sub frunzarul verde
Cum turturele vin în stol,
Şi cum din guşa lor se pierde
Un cîntec paşnic şi domol.

Alături, cu mişcări încete
De pe cuprinsul largii firi,
În zori, vom aduna buchete
De cimbru şi de trandafiri.

Vom bea aromele subtile,
Îmbătătoarele văpăi
Care le-a distilat, prin zile,
Fierbintea floră de prin văi.

Şi, radioşi, topind chiciura
Şi bruma anului trecut,
Vom renvia, sperînd, natura
Sub vechiul soare renăscut.

Şi aşteptînd, cu vechi poveţe,
Ca să renască toate-n slăvi,
Condu-ne, visul, tinereţe,
Spre-ale iubirilor dumbrăvi !

Idila primăverii noastre,
În orice anotimp o vezi
Desfide gerurile aspre,
Străpunge recile zăpezi.

Renaştere, din seva-ţi vie
Tu urci şi-n inimi reci, tribut —
Cu scurta florilor beţie
Ne-mbeţi ca timpul revolut.

O ! Astăzi cu mişcări încete,
Tot proaspeţi ca în amintiri,
În zori vom aduna buchete
De cimbru şi de trandafiri.

GONZALVE DÉSAULNIERS

(1863-1934)

Născut la Saint-Guillaume d'Upton (comitatul Yamaska) ; a fost ziarist, avocat și apoi judecător la Curtea superioară din Québec. A murit la Montréal. Aparține primei perioade a Școlii literare din Montréal.

Opere poetice : *Pădurile care cîntă* (1930).

DIMINEAȚĂ LA MALBAIE

În auroră noaptea se sparge. Valul clar,
Fărămițat lovește în stîncile deschise ;
Se îndulcește-n aer un cînt de marinar,
De parcă marea mare s-ar fi trezit din vise.

Ea urcă și se umflă cu sîn neostoit,
Cenușării de aur cu răspîndiri de nouri,
Și se deschide-n cercul necontenit lărgit
Spre-un golf spre care-o mînă ocultele ecouri.

Un goeland se scaldă și zboară clipei cînd
Spre adîncimi coboară talazuri reci, perfide,

Cu crupa irizîndă și liniile-n rînd,
Care deschid privirii albastre Laurentide.

Ieșind din cupa mare a mării către cer
Ni se arată ceruri cu moliciuni de vată
Ținîndu-se de malul sever, parcă de fier,
Și-acoperind stîncimea cu umbră delicată.

Spre brazi aruncă marea un iz de alge și,
Fremetător, la țărmuri frumos spumegătoare,
Precum un leagăn, golful ușor le clătini
Cu încîntarea suplă a formei mișcătoare.

Numaidecît, în zare se-arată roșii zori
Desfășurînd pe lume lumina lor cu trenă,
Iar aburii vînează cu duh leșinător
Încît rămîne mută fietece sirenă.

Iar dacă e vreo barcă ce, albă, prin pustiu
Se leagănă, curbată, în molicioasa briză,
Cu stropi de aur plînge năvodu-i auriu
Peste albastrul mării și calma ei surpriză.

Cu-ncetul zarea pare o ghețărie grea ;
E alb azurul, totul e ca un murmur antic,
Iar eu, visînd, îmi pare că mor în fața mea
Cîrmacii ce sosiră pe-un Ocean Atlantic.

LOUIS DANTIN

(1866-1945)

Născut la Beauharnois. Pseudonimul abatelui Eugène Seers. Renegîndu-și credința, se exilează în Statele Unite unde moare la Boston. Aparține Școlii literare din Montréal. Romancier, povestitor, critic literar și remarcabil poet.

Opere poetice : SIPETUL LUI CRUSOE (1932) ; *Poeme de pe lumea cealaltă* în *Caietele Louis Dantin I* (1962).

OPTIMISM

Nimic nu-i trist și josnic de ai un țel în față
Și are-un chip în prisma Frumosului răsfrînt :
Dă floare anemona și-aromă pe mormînt,
Mocirla e de aur cînd soarele-o răsfață.

Desmoștenitul poartă, în zdrențe, cerul blînd,
Dinspre dezmăț se urcă o sevă de vieață,
În creier stins se naște o operă măreață
Și-n nopțile din suflet sînt flăcări mari arzînd.

Istoriei îi smulge un zîmbet bătălia,
Iar sîngele ce curge dă gloriei mîndria,
Laïs, în mîna artei e castă, e mireasă —

În versul ce le cîntă, cad lacrimi de rubin,
În muzica de Mozart și moartea e frumoasă,
Iar, sublimat de Dante, Infernul e divin.

UNEIA CE SE CREDE SINGURĂ

Credeai că ți-e sălașul numai singurătate
În inima deșartă și în uitarea grea,
Că sufletul ți-e vatră de acalmii ciudate,
Mormînt în care-nchise Iubirea cineva.

Credeai că stai pustie în încăperea goală
Privind cum urcă zorii, cum cade trist amurg,
Prin zile aruncate-ntr-o foame abisală,
Cum munca te consumă, cum chinurile curg.

Cînd seara toamnei pune ferestrei zeghe brună
Și lampa vag veghează perdeaua ce s-a tras,
Credeai că nici un suflu, nici un ecou nu sună
Să rupă taina mută în care te-ai retras.

Dar nu : atîtea inimi ce le credeai departe
Te-mprejmuiesc într-una cu cercul lor de foc,
Să-ți populeze umbra în orele deșarte —
Fantome dulci și care nu te-au uitat deloc.

Căci ele vin să-ți poarte poverile tăcute
Și-n amintiri să-nvie nădejdile-ți deplin
Și-n clipa lașității din noi — să-ți împrumute
Pleoape pentru lacrimi și piept pentru suspin.

Ele îți spun cuvinte de-avînt și voie bună
Și îți destramă ceața, din suflet, grijulii,
Iar cîte-odată, fără să simți, peste furtună
Stîrnesc în tine flăcări de calde bucurii.

Cînd simțurile tale spre frigul febrei pleacă
În somn fără iubire, sălbatic și durut —
Sosind, un nou prieten spre gura ta se-apleacă
Să-i dai, pe nesimțite, în vise, un sărut.

CHARLES GILL

(1871-1918)

Născut la Sorel. Pictor și profesor de desen la Montréal, după ce a studiat la Paris, în atelierul lui Jean-Léon Gérôme. Din 1903 a fost președintele Școlii literare din Montréal. A visat să scrie o epopee lirică, în 32 de cînturi, închinată fluviului Saint-Laurent, dar nu a putut duce la sfîrșit decît, parțial, prima carte. Opera sa poetică a apărut postum, sub titlul ***Promontoriul Eternității,*** în 1919, iar, în 1969, o parte din corespondență.

SEARĂ PE PROMONTORIU

Cînd m-am trezit mergînd spre legendarul vîrf
El umbra împrejur imensă și-o rotea,
Și soarele cu cît spre scăpătat cădea
Creștea puterea umbrei prelinsă pe pămînt.

Cuprinse văi și munți trecînd spre violet,
Ca nesfîrșirea largă să o împartă iar,
Aripa serii-n dreapta bătea solemn și rar
Peste cît vezi cu ochii plutind incandescent.

Curgînd spre stînga, zarea nelămurit vibra
De aur și rubine, talaz viu în mișcare,
Și astrul strînse Piscul în cerul fără zare
Și iar Geneza lumii sub ochi se zămislea.

PROMONTORIUL ETERNITĂȚII

Fronton ce amețește, el este lumii templu.
Numai eternitate visează Capul-mit,
Lăsînd să-i cadă ceasul, în față, prelungit
Pe sufletul tăcerii cu care mi-l contemplu !

Desfide orice calcul la sîn de val obscur
Scăldat. Oglindă demnă de fețele splendorii.
Iar vîntul cînd adoarme în larguri, numai norii
Îi încunună fruntea sub liberat azur.
Cîrmaciul vag cu cîrma spre-acolo rătăcește,
Pe cînd, de jos, privirea ne-o pierdem în zadar
Tot căutîndu-i creasta cu jar familiar —
De-aceea trecătorul drumeț l-asemuiește
Cu o eternitate de-un negru fabulos ;
Petrificatul martor de la-nceputul lumii
Trăia încă-naintea umanității, mumii,
Pe undele de ape, tărîm misterios,
Își lasă temelia în timpi și nu în ape,
Savant, pe gînduri care, clipite măsurînd,
Nu știe ce etate au anii pe pămînt.
Văzînd îndeplinirea de sorți și de etape,
Nu și-a schimbat prin vremuri profilu-nfricoșat.
El a văzut schimbarea mereu, dar i-au scăpat
Trecute amănunte ale vieții noastre.
El a văzut cum toate se nasc și toate mor
Ca să renască iarăși în strai înfloritor :

Și iedera, și pinii din flancurile-i vaste.
Și pe cînd vin vîrtejuri de veacuri ce se-ngaimă
Trec generații pline de chin sau de răsfăț,
Puternicii și slabii, orașe și cetăți,
Regatele obscure și-mpărății cu faimă !

ALBERT FERLAND

(1872-1943)

Născut la Montréal, unde a și murit. A fost funcționar la poștă, președinte, ca și Charles Gill, al Școlii literare din Montréal și membru al Societății regale a Canadei. Poet al pămîntului, al „sufletului pădurilor" de altădată și al indienilor pe care i-a cunoscut în adolescență.

Opere poetice : *Melodii poetice* (1893), *Femei dorite* (1899), CANADA CÎNTĂ, *Orizonturile* (1908), *Pămîntul, Sufletul pădurilor* (1909) ; *Montréal, orașul meu natal* (1946).

CÎNTEC DE LEAGĂN DIN HOCHELAGA

Închide-ți ochii, Owira,
În tîrgușor e-o seară blîndă ;
E-un zvon că va veni cîndva,
El, Omul Palid, stînd la pîndă.
Închide-ți ochii, Owira,
În tîrgușor e-o seară blîndă.

Dormi într-al tău karhonsera
Păzit de scoarțe dulci și line ;
Olkon cel mic te va veghea

În timp ce crește forța-n tine.
Dormi într-al tău karhonsera
Păzit de tandre scoarțe line.

Te uită, cerul e posac,
Și buha strigă și vînează,
Și-aud un țipăt, peste lac,
De pescăruși ce stau de pază.
De mult e-ntregul cer posac
Și pescărușii toți vînează.

Cînd unda încă n-are vreme
Să se-nnegrească în păduri,
Din lacuri, ciuta care geme
Și-alină setea blîndei guri.
Cînd unda n-are încă vreme
Să se-nnegrească prin păduri.

Închide-ți ochii, Owira,
Frumoșii ochi, că vine brumă
Încă-nainte de-a visa
O Pană Albă-n apa brună.
Închide-ți ochii, Owira,
Frumoșii ochi, că vine brumă.

SEARĂ DE IUNIE LA LONGUEUIL

În cînt mărunt de broaște Longueuil-ul doarme dus.
Peste triumful verde-al livezii — umbră sură.
Azurul moare. Glasul de clopot stins murmură,
Cocoșul său de aur se pierde în apus.

Acoperişuri brune. Spre răsărit se-mbină
Lungi vipii subţiate după un mare zid,
Şi bănuim departe, peste talaz lichid,
Cum Montréal-ul urcă nocturna lui lumină.

E ceasul cînd, prin aer, vin din grădini, cum ştiţi,
Mulţime de arome spre un drumeţ, oricare,
Cînd briza prăznuieşte pe cei ce merg spre mare
Cu suflete uitate sub prunii înfloriţi.

E clipa, om de veghe !... ca drumul să te mîne
Unde se-aprinde noaptea, în faruri, orbitor,
Şi unde peste cheiuri şi bărci cu dans uşor,
Se întrevede chipul oraşelor de mîine.

Acolo, în decorul feeric, să vedeţi
Oraşul cum odată de Maisonneuve [1] visase
În raze aruncate pe fluviu, luminoase —
Sub zări cu revelaţii de-alese frumuseţi.

Arzînd, el ţese-n umbră dantelărie lină,
Cu puncte argintate săltînd pe ape mari,
Încît se-arată noaptea, meleag de nenufari,
Ce-şi leagănă pe fluviu tulpina de lumină.

PĂMÎNT NOU

Cînd vremea se-ncălzeşte şi Iarna de cleştar
Se duce-n Miazănoapte, trecînd din munte-n munte,

[1] *Paul de Chomedey de Maisonneuve* (1612-1676) — nobil francez ; a fondat în 1642 Ville-Marie, oraş canadian, care mai tîrziu a devenit Montréal.

Sosesc semănătorii voioşi în lunci fecunde
Şi, suflet verde, grîul renaşte-n brazde iar.

Somn de Prier, speranţe de-April, rîvnind, visînd
Nainte şi de muguri şi de-a munci cîmpia ;
Iubirea-şi urcă, surdă şi fină, armonia
Prin arborii cu seva trimisă din pămînt.

E opera ta, Soare, izvor de limpezimi,
Semănător al zilei din adîncimi încinse,
Tu ce, cu majestate, pe drumul tău sublim
Naşti altă primăvară din primăveri învinse.

Şi, să iubească, Soare, lumina ta cu rost,
Spre zări semănătoru-şi ridică vesel mîna,
Ca grîul, fost ostatic sub albul adăpost,
În zori de-April să-şi ceară, din nou, rodind, ţărîna.

CÎNTEC DE LEAGĂN

Dezlănţuie rafala iernii
Un vînt urlînd peste Yukon,
Şi-n codrii unde nu-s ţipenii
De om, prin munţii Koyukon,
Bărbatul meu vînează renii.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

De-o piatră mi te-ai spart, secure,
Și, fără lemne, o să pier ;
Tînjesc lumini prin zile sure,
Iar arborii icnesc în ger —
De-o piatră mi te-ai spart, secure.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

Fugit-a astrul de jăratic
Și-și spun toți oamenii din Nord
Că soarele-a căzut ostatic
Lui Castor, în mărețu-i cort.
Fugit-a astrul de jăratic.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

Demult e-ascunzătoarea goală
Și spre tufișuri cînd privești
Tu vezi cum corbii dau năvală
Spre bancurile mari de pești.
Demult e-ascunzătoarea goală.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

Mi-e frică, parcă am vedenii !
Ce face el, pe munte, sus,
Kuskokrala vînîndu-ți renii.
Bărbate, ce demult te-ai dus !
Mi-e frică, parcă am vedenii.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

Dezlănțuie rafala iernii
Un vînt urlînd peste Yukon,
Și-n codrii unde nu-s țipenii
De om, prin munții Koyukon,
Bărbatul meu vînează renii.

Xami, Xami, adormi docil,
Xami, Xami, iubit copil !

ȚARA CĂTRE POET

Copil al meu, Poete, mă vei cînta în van ;
Sînt Țara grea în care un Crémazie visase ;
De vrei, tu laudă-mă în poezii duioase —
Și totuși, pentru tine, copile, pîine n-am !

Plugarii pentru tine nu seamănă bucate.
Cînd tu grăbești augustul să coacă spicul lor,
Socoți că ei duc lipsă de versul tău sonor ?
Nicicînd semănătorul nu o să-ți spună frate.

Poete, stinge-ți foamea cu-al versului alean.
Cu visul unei glorii ce vieții dă noblețe
Să cînți că eu sînt mare, bogată-n frumusețe —
Și totuși, pentru tine, copile, pîine n-am !

O, visător al firii, mă placi ca pe-o femeie ?
Îți umezești privirea de-al meu meleag întreg,
Dar sufletul tău sincer să pot să-l înțeleg
Mi-ar trebui și mie un suflet, o scînteie !

Străbunii mari la nume și cu credința-n toi,
Te fac, Străine, astăzi să îmi străbați cîmpia.
Tu, cîntă-le, în strofe înalte, măreția,
Căci marii morți, Poete, trăiesc numai în voi !

Ci, du-te, Bard de-obîrșii virginei Laurentide,
Cu inima în lacrimi, ca oamenii nebuni,
Fidel la pomenirea eroilor străbuni,
Căci sufletele astăzi de aur sînt avide !

Copil al meu, Poete, mă vei cînta în van ;
Sînt Țara grea în care un Crémazie visase ;
De vrei, tu laudă-mă în poezii duioase —
Și totuși, pentru tine, copile, pîine n-am !

ALBERT LOZEAU

(1878—1924)

Născut la Montréal. Membru al Societății regale a Canadei. Doborît de paralizie, la vîrsta de 18 ani, este condamnat să-și petreacă toată viața în casă. În răgazurile pe care i le îngăduia boala, a contemplat natura de la balcon sau făcînd rare plimbări cu trăsura. Poet romantic, își alege Muza ca iubită și pe Musset ca maestru. Temele operei sale sînt : suferința (acceptată cu toată resemnarea), singurătatea, dragostea față de natură (văzută din camera sa de bolnav), iubirea (nu numai ca exercițiu de poezie, ci și ca sentiment personal).

Opere poetice : *Suflet solitar* (1907), OGLINDA ZILELOR (1912), *Lauri și frunze de arțar* (1916), *Bilete de seară* (1911, 1912, 1918) ; *Poezii complete*, în trei volume (1925-1926).

INTIMITATE

În așteptarea zilei cînd o să mi te-arăți
Purtînd în ochi iubire și foc de purități,
Visez frumos ce vorbe îți vor ieși din gură
Ca muzica în clipa cînd mă rănește pură —
Aștept să-ți gust sosirea, stînd în genunchi, tăcut.
Și-atît de drag mi-e visul sub blîndul tău sărut !
Va fi ca frumusețea să ți-o răsfrîngi în toate,

Să ai pe buze gustul de fructe întomnate !
În nopți prelungi de iarnă, cînd lampa-i ca de vis,
Vei sta cu mine, dulce și fără de plictis,
În timp ce vom parcurge o carte foarte veche,
Căreia-i mort poetul, dar ne mai stă de veghe,
Iar cînd va fi alături, duioși să ne-amintim
De o călătorie spre un pămînt străin,
Eu fericit zări-voi, în pura mea beție,
Alături cum veghează tandrețea ta tîrzie !
Și ne va fi iubirea un ceas de noi purtat
Prin calmul plin de soare, voios și parfumat !
Ne vom trăi în pace profundă-atunci minunea,
Feriți de vanul zgomot ce ni-l trimite lumea,
Noi doi, îndrăgostiții ce-ar cere unui zeu
Atît : să se privească iubindu-se mereu !

VILLON CĂLĂTOREȘTE

François Villon, maestrul, stăpînul pe taverne,
Suflet de aur, mare poet și asasin,
Către Anvers pornește, spre-un aer mai deplin
Spre-o altă hărțuială — și pentru baliverne !

El cu ortacii — oameni cu-nfățișări paterne —
A plănuit, s-ar zice, să fure un fișic
De cinci sute de taleri, o sumă de nimic,
Cu dibăcie, fără de zgomot sau lanterne.

Drept care hotărîse să fugă din Paris.
Cînd plictiseala puse năvod pe bietu-i vis,
Ca ultimă scăpare i-a fost călătoria.

Villon ce totdeauna a hotărît prudent,
Și-a împărțit nimicul, adică sărăcia,
Cu mîna așezată pe *Micul Testament*.

COLBUL ZILEI

Acum și colbul orei și scrumul zilei, pur,
Se-adună într-o ceață ușor crepusculară.
Un fel de rest de soare strălucе-n zarea clară
Iar turlele topite se șterg prin împrejur.

Acum și colbul zilei și-al orei scrum firesc
Se urcă peste flăcări ascunse și măiastre,
Și într-un clar de lună cu încîntări albastre,
Plutind în vînt, prin proaspăt văzduh, ne înfloresc.

Acum și colbul orei și scrumul zilei, pur,
Ne cad mereu pe inimi ca ploile amare,
Căci ziua care fuge și ora trecătoare
Ne-au pus ades iubirea sub cel mai bun augur !

Acum și colbul zilei și-al orei scrum firesc
Sînt glasul nostru, cîntul, suspinul ce devoră.
Pierim puțin, desigur, cu fiecare oră,
E-o moarte repetată pe care o jelesc.

Acum și colbul zilei și-al orei scrum firesc...

CÎNTEC REGAL

Bătrîna ta vioară
S-o iei, cîntînd ceva :
Un cînt ce mă-nfioară,
Un cîntec despre Ea.

Iubita nu mai este poetul este mort —
Dar cîntul lor, cu mine, îndrăgostit îl port.

Se prelungește cîntul prin febrele difuze,
Ca, în amurg, să-mi plimbe suspinele pe buze.

Poetu-i sub țărînă, iubita lui, la fel.
El lîngă ea adoarme, ea doarme lîngă el.

Plăcerea lor și astăzi ne caută arzîndă,
Din fosta lor dorință doar cîntecul mai cîntă.

Ei sînt, acum, cenușă — sicriu fără folos,
Dar cîntecul se-nalță și azi orgolios.

O ! Ea era frumoasă și ea era iubită —
De-aceea cu miresme azi cîntecul palpită.

Ea le părea regină, el — bardul princiar,
Drept care cînt un cîntec din vremea lui Ronsard.

Bătrîna ta vioară
S-o iei, cîntînd ceva :
Un cînt ce mă-nfioară,
Un cîntec despre Ea.

EFECT DE ZĂPADĂ ȘI PROMOROACĂ

I

O marmură ce crește sînt arborii acum,
Lîngă asfalturi albe și streșini albe. Cum
Mai ninge ! E-o hlamidă, pe toate, de mătasă,
Ce iartă lutul negru și lumea păcătoasă.
Ai zice cum că nouri în vînturi s-au desprins
Și cad în prăpădirea de fulgi curați. A nins !
Cîmpiile pe care a nins cu suprafață,
Par lacuri iluzorii de lapte care-nghează,
Iar drumuri vătuite sub vînturi reci au scos
O voce argentină de clopoțel voios.
Copiii mici se-alintă plăcut, umpluți cu stele
De pudra care cade din cerul țării mele.

II

Un bob de nea se plînge de geamul meu lovit.
Închid deci cartea la un capitol nesfîrșit,
Ca să admir cum cerul cernit cu mii de pene-și
Învîrtejește jocul încîntător și leneș.
Zăpada este moale, nebună, e fuior,
E val și e plutire, e pribegii și zbor ;
E gravă, dezmățată, e-un făcător de rime,
Sensibilă și, iute, hazoasă și cu grime,
Pînă ce, fără grijă, apare-un vînt hoinar

S-o reîntoarcă iarăși la chipul său primar !
Dar totul se sfîrșește. Zăpada la răscruce,
Acum e strop de lacrimi pe-o apă care fuge...

III

În dimineața asta fereastra mi-a-nflorit
Cu flori de promoroacă și fruct de ger, oprit.
Arginturi se-nfioară sub recea lor lumină
Pe arborii ce unul spre altul se închină
Sau, nemișcați și pașnici la vîntul ce-a trecut,
Stau moi și albi. Un spațiu îngust, nepriceput,
Aduce a repaos ca-n apele deșarte
Ce găzduiesc în ele nepăsătoarea moarte,
Vedenii care-n trăsnet înflăcărat ne-au spus
Povestea despre anii cei tineri ce s-au dus ;
Speranțe și iluzii, regrete ce se joacă
Pe geamul inimilor cu flori de promoroacă.

IV

În seri prelungi de iarnă, cînd, osteniți de cărți,
Noi urmărim cu ochii poleiu-n mii de părți
Cum pensula și-o plimbă, ușoară, de mătasă,
În marea-i inspirare și foarte furioasă,
Iscînd grădini și codri sub liniștitul braț,
Și florării fantaste și palmieri ciudați —
În seri prelungi și care cu umbra dau tîrcoale
La lucrurile nopții, splendide, însă goale,
Poetul fără lume în singular cămin
Visează liniști ample ce din decembre vin,
Lințolii de hermină ce, mute, se adună
Sub cerul, fără capăt, umplut de clar de lună.

ÉMILE NELLIGAN

(1879-1941)

Născut la Montréal. La vîrsta de 16 ani cunoaște perfect creațiile lui Baudelaire și ale lui Verlaine, iar la 17 ani începe să-și scrie primele poezii. În anul următor, februarie, părăsește seminarul iezuit Sainte-Marie și intră la Școala literară din Montréal, dedicîndu-se întru totul muzelor. În trei ani și jumătate, din primăvara lui 1896 pînă în toamna lui 1899, își scrie întreaga operă poetică. Neînțeles multă vreme de membrii grupului literar, cu excepția lui Louis Dantin — care îi remarcă de la început extraordinarul talent — abia în mai 1899 cunoaște gloria citind, în ședință publică, *Romanța vinului*. Curînd după aceea se îmbolnăvește grav și, în august 1899, la vîrsta de 20 ani, este internat într-o casă de sănătate, unde va sta 41 de ani, pînă la moarte.

În 1903, Louis Dantin îi publică opera în volum, însoțind-o de o lungă prefață : ***Émile Nelligan și opera sa ;*** a fost reeditată în 1925, 1932, 1945. O ediție critică de POEZII COMPLETE, 1896-1899 a apărut în 1952.

SEARĂ DE IARNĂ

O ! cum mai cade ninsoare !
Și geamul cu flori de gheață e-un basm.
O ! cum mai cade ninsoare !

E vreun rost al splendorii în spasm,
Pe lîngă tot ce mă doare, tot ce mă doare !

Toate iazurile zac împietrite.
Mă întunec. Unde mai sînt ? Spre ce pribegie ?
Chiar și speranțele au înghețat
Rămas-am uitat, pustie Norvegie,
Din care ceruri blonde-au plecat.

Plîngeți păsări de februarie —
Gravul fior ascuns al lucrurilor.
Plîngeți păsări de februarie,
Plîngeți ; plîngeți florilor,
Jale din trupul ienuperilor.

O ! cum mai cade ninsoare !
Și geamul cu flori de gheață e-un basm.
O ! cum mai cade ninsoare !
E vreun rost al splendorii în spasm,
Neliniștea ce mă doare, încă mă doare...

CLAR DE LUNĂ INTELECTUAL

Mi-e gîndul ca lumina de depărtări, culoare
Din golul unei cripte de-un greu de nepătruns
Ce uneori mocnește, ca verdele ascuns
Al unui golf ce spală antenele de soare.

Ca-ntr-o grădină linsă de tainice izvoare
Printre multdelicate balsamuri stîns ascuns,

Mi-e gîndul ca lumina de depărtări, culoare
Din greul unei cripte cu-adînc de nepătruns.

Trecînd dintotdeauna prin rătăciri ciudate
A țărilor de vise, spre care urcă-ardori,
Departe de substanța murdarelor scursori
Gîndul creează zboruri înspre Atene caste,

Mi-e gîndul ca al lunei, aur din neant, culoare...

ȘTIU UNDEVA, DEPARTE...

Știu undeva, departe,-n limpezime,
Un dar al Dunării, cu ochi de liniști ;
Fecioara-trestie, cu chip de floare —
Privind-o zările pălesc în miriști.

Cînd ea zîmbește-n seara transparentă,
Vrajă-minune, fără ca să știe,
Înalță-n slăvi portaluri de azur —
A României faimă și mîndrie.

ÎN FAȚA PORTRETULUI MAMEI

Ce dragă-mi este mama-n portretul stins de vreme,
Pictat cînd era fată cu glorios destin —
Avînd obraji de criniști și ochi de raze plini,
Strălucitori ca niște oglinzi venețiene.

Nu mai e-aceeași mama ! Posacele desene
De cute adînciră al frunții murmur lin —
Ea și-a pierdut lucrarea din timpul genuin
Cînd nunta sa iscase trandafirii poeme.

Azi fac asemuire cu ochiul jalnic, între
Obrajii albi de tineri și cei cu linii frînte,
Un astru, fost de aur, astăzi — brumat adînc.

Dar, taină-a unei inimi mereu neînclinate !
Cum aș putea surîde spre buzele-i uscate ?
Dar spre portretul vesel — cum aș putea să plîng ?

LUNA, NAIUL IUBIRILOR

Sînt frunze tinere-n castani
Și-n suflet douăzeci de ani —
Larivarit și la la ri !
Căci, iată, vremea a venit
Să ieși din straiul peticit
Și, domn gentil, să faci așa :
La
La la ri !

Frumoase fete cu humor,
Dați-ne Maiul plin de-amor,
Larivarit și la la ri !

Brunete, blonde sau șatene,
Culori de depărtări sub gene —
Larivarit și la la ri !

Albastre astre, perle roze,
Și-n voce fără triste poze,
Arzînd de bucurie ca
La
La la ri !

De bucurie inima
Pe toate vă va-mbujora —
Larivarit și la la ri !

Visam o fată de răsfăț,
Cu suflet trist, într-un ospăț —
Larivarit și la la ri !
Ca păsările cînd ți-arăți,
Tu, toamnă, veștedul dezmăț,
Cu suflet trist ce-ar spune așa :
La
La la ri !

Trist ca un braț de-adio, eu,
Și pur ca ochiul unui zeu —
Larivarit și la la ri !

Dar iată-amorul lunii mai
Trăit în inimi cu alai —
Larivarit și la la ri !
Se stinge tot ce-i rău în zi,
Chiar cîntecul va îndrăzni
Ca și-n sicriu să sune-așa :
La
La la ri !

Dar, fete-n ani cu primăveri,
Să știți că dragostele pier —
Larivarit și la la ri !

IDIOATA ȘI CLOPOTELE

I

La clopote voia s-ajungă
De joia sfîntă, pe cărări ;
Piciorul și-a tăiat în stîncă
Rîvnindu-le, prin înserări —
Ah ! lon lan ler !
Ea și-a stivit picioru-n stîncă.
Deschide-ți pungile, nătîngă !
Ei, aș ! Că le-am deschis spre zări.
Vreau clopotele, vreau să-mi plîngă
În brațe clopotele !
Și-o să le am în mîini cîndva —
Ah ! lon lan ler și lon lan la !

II

Mai înspre ore vesperale,
Prin codri singură trecea,
Visînd într-una catedrale
Și clopote în turla grea —
Ah ! lon lan ler !
Visînd într-una catedrale
Și-n aiurări demențiale
Se ridica strigînd așa :
Vreau clopotele, vreau să-mi plîngă
În brațe clopotele !
Și-o să le am în mîini cîndva —
Ah ! lon lan ler și lon lan la !

III

În zori, pe-o cale solitară,
A fost găsită-n șanț ferit.
Cînd, noaptea, clopote-o chemară
Vai, idioata a murit —
Ah ! lon lan ler !
Cînd, noaptea, clopote-o chemară,
De ea cînd se apropiară,
Mărețu-i vis s-a împlinit.
Un înger clopotele-i puse,
Noian de clopote îi puse
În mîini, în ceruri, undeva —
Ah ! lon lan ler și lon lan la !

CORABIA DE AUR

Corabie tăiată în aur greu, masiv,
Catarge spre albastru pe mări nepomenite —
Cu păr surpat Cyprina și forme dezgolite
Se-nfățișa la proră sub soare excesiv.

Dar, într-o noapte-n care de-o stîncă s-a lovit,
Pe marea ce ne-nșală cu cîntec de sirenă,
Ea s-a-necat pierzîndu-și superba sa carenă
Într-un abis ca într-un sicriu de neclintit.

Corabie de aur cu margini diafane,
Iscînd comori în vise de marinari, profane ;
Dezgustul, Ura, Nervii în veșnică dispută.

Ce-a mai rămas din navă-n furtuna ce s-a-nchis ?
Ce mi-a rămas din suflet, corabie pierdută ?
Vai ! Ea se năruiește-n abisul unui vis !

ÎN FAȚA FOCULUI

În nopți îndepărtate, cînd noi purtam veștmîntul
Pe trupul fraged, veșnic limbuți și dolofani —
Cu marile albume din, vai ! pierduții ani,
Credeam că mi-e avere de preț întreg pămîntul.

Iar seara, lîngă focul rotund, veghind în grupe,
Imagini pe imagini, cu ochi înveselit,
Am frunzărit imagini de glorii, negreșit,
De galopau dragonii în călărețe trupe.

Am fost atunci alesul acelor hoinăreli ;
Dar azi cu glezna-n lanțuri și fruntea-n plictiseli,
Eu căruia amarul în suflet i se frînge,

Zăresc cum tinerețea-n albumul înfocat
E un soldat ce trece încet, a defilat,
Pe cîmpul negru-al nopții — acoperit de sînge.

TRISTEȚE ALBĂ

Avem în inimi goale și-adînci abis sub nuferi...
Să mergem, deci, iubito, eu sufăr și tu suferi !

Fugind, deci, spre castelul de idealuri clare,
Să părăsim Materii cu ochi de vrăjitoare !

Spre-o țară numai aur, și zbor, și cînt sublim,
Pe fraged pat de trestii, alături, să dormim.

Ne-om odihni acolo intimele dezastre,
Culcați în ritm de flaut și în valsări de astre.

Fugind, deci, spre castelul de idealuri clare,
Să părăsim Materii cu ochi de vrăjitoare.

Vrei tu să mori ? Răspunde ! Eu sufăr și tu suferi,
Iar inimile noastre-s adînci, abis cu nuferi.

SERENADĂ TRISTĂ

Cu lacrimi mari, de aur, ce cad din pieptul meu,
Frunziș al bunăstării, voi veți cădea mereu.

Voi veți cădea-n grădina de vis, plimbării mele,
Pe unde trec, cu părul în vînt, prin zile rele.

Voi veți cădea din arbori albiți, bătuți și sui,
Aici și pe oriunde, pe-aleea cu statui.

Culori de vreme veche sau strai de prunci, frumoase,
Cînd vînt de toamnă sună în plante oleioase.

Voi veţi cădea, cu toţii, amestec de-agonii,
Voi veţi cădea, la nuntă, pălind prin armonii.

Voi aţi căzut cu zorii pe drumul ce se-ngînă,
În ochii mei voi plîngeţi şi îmi cădeţi în mînă.

Cu lacrimi mari, de aur, ce cad, din pieptul meu,
Prin douăzeci de toamne îmi veţi cădea mereu.

ROMANŢA VINULUI

E totul viu amestec într-o planetă verde.
O, seri de mai frumoase ! cînd păsări cîntă-n cor
Ca o speranţă-n suflet, din ani pierduţi, ce dor,
Azi modulînd preludii răspîntiei inerte.

O, seri de mai frumoase ! O, seri de mai curat !
O orgă-n zări aprinde răcori de melopee,
Ca razele pe-o spadă de purpur de scînteie,
Trecînd prin pieptul zilei, să moară parfumat.

Sînt vesel azi ! Sînt vesel ! Într-un cristal ce cîntă,
Tu varsă, varsă vinul ! Hai, varsă, nu-nceta !
Tristeţile din zile să le dobor, cumva,
În frica de mulţimea ce veşnic mă-nspăimîntă !

Sînt vesel azi ! Sînt vesel ! În Artă cred şi-n vin !
Visez că-s autorul de versuri mari, celebre,
De versuri ce-or să geamă de melodii funebre,
Ca vînturile toamnei cînd ceţuri joase vin.

E stirpea pentru visuri amare şi mînie
De a se şti obiectul dispreţuit ades,
De a se şti un suflet de nimeni înţeles —
Eu care-n clar de lună sau cruntă vijelie,

Beau pentru voi, frumoase femei care-mi zîmbiţi
Pe-un drum spre Idealul ce-ntinde braţe roze,
Beau pentru voi, prieteni, pe frunţi cu triste poze
Care-mi deplîngeţi traiul şi braţu-mi ocoliţi !

Cînd peste-ntreg azurul în gloria-mi întreagă
Şi cînd un imn de aur în glorie am strîns,
Pe ziua ce se stinge, tăcută, nu am plîns,
Eu, cel ce merg, ca orbii, prin tinereţea neagră.

Sînt vesel astăzi ! Vesel ! Cinstire, seri de mai !
Sînt azi nebun de vesel, iar vinul nu mă-mbată !
E poate dat fiindcă în viaţa-nseninată
Mi-e inima răpită de o iubire — vai !

Bat vînturi parfumate şi clopote de-aramă...
Şi-n timp ce curg voioase cascadele de vin,
Eu sînt atît de vesel, de vesel, că mi-e teamă
Să nu-mi ajungă rîsul în flăcări de suspin.

RENÉ CHOPIN

(1885-1953)

Născut la Montréal, unde a exercitat toată viața profesia de notar. Poet de o rară sensibilitate, cu tente de profundă amărăciune, socotit „un romantic rătăcit în versul plastic".

Opere poetice : SUFLETUL ÎN EXIL (1913), DOMINANTE (1933).

PEISAJE POLARE

Pe firmamentul arctic cupola-n înstelare,
Cînd vînturi înghețate fără de noimă trec,
Se clatină în lumea de astre reci, polare,
Lebăda crucială-ntre Capră și Berbec.

Ca sticla, transparentă, pun gazele cortină,
Eşarfele de aur fug pe tărîmii ninși
Şi, disc de-argintărie, o lună cristalină
În ocean plonjează cu ochii gemeni stinși.

Arhitectura, iat-o, cum o știam, incertă,
Cu gheața și zăpada stratificate-n ger,
Ca-n pagina de carte, de-album sau de copertă
Desenul cu sugestii al unui condeier.

Măreață se arată — castel sau catedrală —
Banchiza grea, polară, cu grote, taciturn
Ecran de-o claritate ocultă, sepulcrală,
Unde se văd creneluri ca-n semeții de turn.

Ea are jos, în mare, arcada, iar spre coamă
Se urcă scări pornite din răvășiri adînci
De care pasul fuge că-l taie ca o lamă.
Din gheață ies afară luxuriante stînci.

Balans de edificiu cu vatra colosală,
Coloane de azururi și stîlpi cu unghiuri vii,
Eu văd cum coridoare conduc spre-o vastă sală
Prin care curg cristale și lustre albăstrii.

Comoară, neatinsă de false giuvaiere,
Bijuterii bogate, metal imaculat,
Pe marea lor, grămadă,-n feerica tăcere,
Cîndva, la Thule, cupa un crai și-a aruncat.

Acolo,-n depărtare, la stelele polare,
Se cască iadul rece sub istmul convulsiv,
Şi parcă văd flotile trecînd crepusculare
Pe glob, demult, odată, în timpul primitiv.

Munți clătinați în piscuri, pe mările egale,
Cascade argintate rostogolite-n lac
Şi monumente brute cu mese-orizontale,
Menhiri și tumuli, vaste complexe de Karnak [1].

---

[1] *Karnak (Carnac)* — oraș clădit pe ruinele Thebei, în Egiptul antic, vestit printr-un complex arhitectural cuprinzînd mari construcții, cu săli, piloni, obeliscuri, dintre care cea mai frumoasă este sala hipostilă din templul lui Amon.

Iar urşii albi, în cete, vor fi ispăşitorii ;
Cu spumă-n dinţi, lascivii, căsca-vor de plictis,
Şi-n zare, glob de aur, pe calme promotorii
În miez de noapte, soare luci-va ca de vis.

Bravi aventurierii captivi pe o banchiză,
Mormîntul alb, în gheaţă pe veci şi l-au aflat,
Visîndu-şi nemurirea din glorie deschisă ;
Dar ca şi Sfinxul, Polul e de nenduplecat.

Pe-o insulă-n zăpadă ştiind că o să piară,
Fără nădejdi, cu suflet amar şi biruit,
Ei, numele în gheaţă gravîndu-şi-l, spre seară,
Cu tristă resemnare pe faţă au murit.

Sus, pînzele luxoase, magnetice-aurore,
Cădeau desfăşurate spre haosul de sloi ;
Cu franjuri ca prin prisme lucind multicolore
Înlănţuiau sfîrşitul dramatic de eroi.

Au îngheţat. Se stinse şi focul slab din corturi...
Iar ultimele vise plecară-n trist exod
Spre dincolo de mare, de gheţuri şi de porturi,
Spre satu-n care-un clopot răsună a prohod.

Regretele-n Erebus [1], sămînţă roditoare,
Şi via însorită pe-acoperiş natal,
Miracolul din vara fertilă, pe ogoare,
Cu cenuşarul vetrei, altar familial.

---

[1] În mitologia greco-romană, divinitate infernală, fiul lui Chaos şi frate cu Nyx (Noaptea). Uneori, Erebus denumea înseşi întunecimile lumii subpămîntene.

OFRANDĂ

Voi lebede-ngrozite de gerul iernii crunte
Plecaţi lăsîndu-mi ţărmul deşert şi întristat.
Mi-e inima deschisă ca digul ce-a crăpat,
Şi, iat-o, se revarsă cu fluviul din munte.

Cu apa voastră plînsu-mi e dat să se confunde,
Izvoare dulci din suflet, de suc de mai, curat,
Prin care chin şi vise plăcerea şi-au filtrat
Ţîşnind să îmi reverse blîndeţile profunde.

Columbă a zăpezii pe-aripi cu alb candid,
Ca setea de iubire-n răstimp să mi-o închid,
Cu degete vibrînde şi gest pios şi rar,

Ţi-am răsucit grumazul, victimă, azi jertfită,
Iernatica ta carne şi pana ta mînjită —
Să rumenesc ofranda la zeii mei pe-altar.

GROTESCĂ

E Pierrot purtînd, fireşte,
Mantaua. Ten de palid bard.
Obraz îngust ce-mpodobeşte
O buză sîngerînd sub fard.

Stă sub balcon la Colombina
Şi dîrdîie visînd momeli ;
Zăpada-şi cerne alb făina
Punîndu-mi-l sub îndoieli.

Biet măscărici, prin vînturi trece,
Apoi, cu degete-albăstrii,
Își șterge lacrimile și
Și-apasă nasul trist și rece...

DUPĂ-AMIAZĂ DE CULOAREA MIERII

Spre toamnă, după-amiaza e de culoarea mierii
Și-n mine se răsfață la ceasul de amurg
Cînd Parca rea ne uită și nu ne dă tăcerii.

După dumbravă raze de soare stinse curg
Și rumenesc un munte care se ilumină,
Plesnind precum burduful umplut cu sînge murg.

Plutește, undă caldă de-amandă și pralină,
Urcînd din ierburi ude și de păiș tăiat.
Sufletul meu, spre care livezi, cețos, se-nclină ?

Prin cîmpul fără lanuri, de brume creponat,
Ploios, străbate țipăt de tren în aventură,
Încît mă las tristeții care m-a-mbrățișat.

Mi se mărită visul cu palida natură,
Sub dezmierdări de aur din timp autumnal
Ce vine să se-arate în linia lui pură.

Te du, Regret, cu bine, spre seară și,-amical,
Respiră aromirea de-amandă și pralină —
O amintire dulce pe-al verii chip floral.

Dar dacă vezi, acolo, cum sus, pe o colină,
Descinde mîndrul soare în rumeniri de-amurg —
E inima mea care, iubind, se ilumină,

Plesnind precum burduful umplut cu sînge murg.

TRISTEȚEA LUNII

Cu capul, ca de-o scufă nocturnă,-acoperit
Visează leneș soba pe vatra pietruită.
În zare, ca himera supus înlănțuită,
Profilul sumbru munții înalți și-au dăltuit.

Fecioara, în balconul grădinii, nejignit
Cu iedera ce urcă brodată și uimită,
Contemplă luna plină ce șofraniu palpită,
Sultană languroasă născută-n Răsărit.

Mereu amantă-a nopții, prin vîrste de istorii,
Ea, sus, peste cetate, aspiră-n treacăt norii
Ce trec, iloți albaștri, pe cerul de ivor.

Cu fața fără sînge, de Pierrot, pudrată,
Dezvăluie în cosmos de chin dogorîtor
Și-alunecă prin spații mereu netulburată.

GUY DELAHAYE

(1888-1969)

Născut la Saint-Hilaire, a fost medic alienist la Saint-Jean-de-Dieu şi profesor la Facultatea de medicină din Montréal. Poet al meditaţiei filozofice, întrucîtva ermetic.

Opere poetice : *Etapele* (1910), *Mignonne, vino să vezi dacă trandafirul n-are spini* (1912).

DRAGOSTE

Eternitate numai c-o zîmbire,
Minută numai cu o amintire,
Ba arămită, ba în ceruire.

Abis cu conţinutu-n ispitire,
Cu conţinut făcut pentru unire
Şi unde arde inima-n pierire :

Zori, Soare şi Crepuscul totodată,
Apoi Trecut, Prezent şi Devenire,
Fruntaş Mereu, reculul Niciodată.

AER DE GHEAŢĂ

Bătăi de àripi dînd metal
Celor ce plîng la rugăciune,
Bat clopote sunînd brutal ;

Se sparge aerul — cristal ;
Ca suflul celui care-apune,
Ah, pure, de un pur de-altcînd,

Vezi ondulările urcînd,
Se-ntind, recad, să se adune,
Şi în curînd adorm cîntînd.

BLANCHE LAMONTAGNE-BEAUREGARD

(1889-1958)

Născută la Escoumains, a locuit multă vreme la Montréal, unde a și murit. Discipolă a lui A. Ferland, marchează prezența liricei feminine la începuturile formării literaturii canadiene de limbă franceză. Autoare a mai multor romane și culegeri de poezie.

Opere : *Imagini din Gaspésie* (1913), *Pe cîmpiile și pe rîurile noastre* (1917), *Bătrîna casă* (1920), *Cele trei lire* (1923), *Recolta nouă* (1926), GASPÉSIE (1928).

TORCĂTOAREA DE LA FEREASTRĂ

I

Aici stătea, cu fruntea nimbată de lumină,
Cînd, prins de grindă, inul se usuca ușor —
Torcea, torcea întruna fuior după fuior
Bunica, fermieră de robustețe plină.

Eram la geam, în cadrul pervazului de tei
Ce dă spre depărtarea mereu ispititoare,
Unde se văd o boltă de pomi cuprinși de floare,
Și-un jilț pe care stară, pe rînd, străbunii mei.

Și ea torcea. La sînul de casă țărănească
Era stăpînă. Fruntea i se-aureola,
Avea pe față raze blajine ca de stea,
Ca sfinții pe-un vitraliu ce-a prins să strălucească.

Iubirea pune frunții alese străluciri.
Cu mult mai alb ca lîna-n paloare avea cinul,
Și-avea un suflet tandru cu mult mai lin ca inul
Și-o flacără de falã îi scăpăra-n priviri.

Și-așa, precum femeia ce *Biblia* ne-o spune,
Ea se-ngrijea de iniști și se-ngrijea de oi,
Tăind mănoase spice, cosînd veșminte noi
Și roata de la furcă-o plimba cu mîna bună.

În jurul ei copiii zburdau cu vesel salt,
Vijelioși băieții și fetele bălane.
Ea tînără femeie și mamă între mame,
Părea o vie rază în toiul verii cald.

II

Aud cum torcătoarea-ngînă :
„Ru, ru, să toarcem lînă !
Spre roata ei spunea șoptit :
Te uită, ziua s-a sfîrșit —
Ru, ru, ru, ru, să toarcem lînă !
Pe-un drum întins și neumblat
Pe unde iarna-și face placul,
El a plecat să taie fagul,
Dar știu că-i bine îmbrăcat.

La noi e toamna azi jupînă —
Ru, ru, să toarcem lînă !
Ea suflă-n recile cîmpii
Pe luturi oarbe și pustii...
Ru, ru, ru, ru, să toarcem lînă !

Ascultă, deci, să nu te-nșeli,
Cum mișcă poarta-n balamale,
Un vînt din nord, cu lungi rafale,
Cum fuge peste tencuieli !...

Va fi zăpada-n cîmp stăpînă —
Ru, ru, să toarcem lînă !
Pe-acoperiș va fi argint
Și turma va slăbi, tînjind...
Ru, ru, ru, ru, să toarcem lînă !

Pe cer sînt nori din loc în loc,
Un timp de veghe mișcă-n aer,
Un timp de aplecări pe caier,
Cu seri trăite lîngă foc.

Dar inima spre dor mă mînă —
Ru, ru, să toarcem lînă !
De dragoste mi-e soțul plin,
Ca-n tinerețe ne iubim,
Ru, ru, ru, ru, să toarcem lînă !

Acum mi-e soțul în făget
Și-un cîmp de orz îl împresoară,
Dar gîndul lui spre mine zboară
Și ne vorbim, în vis, încet.

Și ca răsplată să-mi rămînă —
Ru, ru, să toarcem lînă !
În astă seară el, tăcut,
Pe frunte-mi pune un sărut.
Ru, ru, ru, ru, să toarcem lînă !"

III

Dar într-o zi și moartea a sosit,
Cu gheață rece-n aripa-i hapsînă —
Străvechea torcătoare a murit,
Și fusul harnic i-a căzut din mînă.

Iar roata ce se învîrtea la tors
Rămas-a nemișcată, surdă, mută,
Și niciodată nu s-a mai întors
În mîna ei, la lucru nentrecută.

Că-aceea ce-am iubit-o ca pe-un vis,
Bunica mea cu mîna de giuvaer,
S-a dus departe, pînă-n paradis,
Să toarcă nencetat cerescul caier...

MĂTUȘA BĂTRÎNĂ

Era o fată foarte bătrînă și căruntă,
Cu gene lungi și buze ce nu aveau culoare ;
Vorbea ținîndu-și palma pe-o coapsă cam măruntă
Și-avea un rîs în care orice căldură moare.

Născută-n vremi cînd morții se glăsuiau pe plajă,
Cînd veselii zănatici dansau pe lîngă ape —

Păstra în amintire povești de-o dulce vrajă...
Venea un timp de aur de leagănu-i aproape.

Ea cunoştea secrete şi ceaiuri năzdrăvane
Şi se ferea de zgomot, că vine de departe ;
Ştia să-aleagă ierburi faimoase din savane
Şi ocolea monahii, că ne lovesc în soarte.

Noi o vedeam adesea, la focul lămpii veșted,
Că-nfruntă gerul iernii, în camera umilă,
Cu vechea ei bonetă legată, sus, pe creștet —
Citind nesățioasă cu degetul pe filă.

Şi o iubeam cu toții şi-i dăruiam tandrețea —
Căci vor trăi de-a pururi cu o tristețe clară
Poveştile-i cu care ne dusem tinerețea
Şi cîntecele-i simple din vremi de-odinioară.

VIRTUOZITĂȚI POETICE

PAUL MORIN

(1889-1963)

Născut la Montréal, a fost avocat, profesor, doctor în litere. Mare călător, a vizitat Franța, Italia, Grecia, Turcia, China, Japonia. Poet parnasian, analist fin, miniaturist, înnoitor de expresii, autor al unor versuri rafinate, uneori prețioase. Elenist cultivat, a lăsat valoroase traduceri. Socotit cel mai virtuos constructor al versului.

Opere poetice : PĂUNUL DE EMAIL (1911), POEME DE CENUȘĂ ȘI DE AUR (1922), *Géronte și oglinda sa* (1960) ; *Opere poetice* (1961).

ALEASA MEA DINTRE GRĂDINI ARABE

Aleasa mea dintre grădini arabe
E-o pajiște fără fîntîni și flori —
Bătrînii cu turbanul în culori
Își cîntă-aici sonorele silabe.

Ajungi la ea pe un drumeag pietros,
Spre doi smochini ce-apleacă ramuri joase —
Un cerc umil și alb de mici terase
Împrejmuie acest azil voios.

Pînă-n amiază totul e tăcere,
Doar pupezele ţipă-n aer pal,
Apoi sosesc femei sub clar voal
Să-şi meliţe taifasul cu plăcere.

Li se aude rîsul, clopoţei,
Şi-un murmur lung soseşte dinspre radă,
Pe cînd, în zbor razant cu-o balustradă,
Plutesc aiurea surii porumbei.

Un zid urcînd cu iedera, din vatră,
Şi un gropar cu barbă de argint
Care îşi face munca lui cu jind
În scrîşnetele de metal şi piatră.

Mormînt de marmur roz şi negru sapă —
La margini veştejite broderii
S-aude ploaia-n zorii cenuşii
Şi păsării să-i fie jgheab cu apă.

Zăpadă vie, vin columbe-n crug,
Învîrtejite prin azurul maur,
Pe cînd, cîntînd, pînă-n amurg de aur,
Copiii goi printre morminte fug.

TRANDAFIRUL DIN GRĂDINA SMIRNEI

Cîndva, la bătrîneţe, cînd faima omenească
În sufletul meu veşted se va fi cuminţit,
Cînd orice săptămînă va face să sosească
Apropiat neantul din care m-am ivit,

Cînd ziua triumfală şi noaptea transparentă,
Rotindu-se, privirea nu mi-o vor mai umbri,
Ca inima spre toate s-o-nchid, indiferentă,
Spre desele tumulturi, spre ţîfne grijulii,

Fără regret voi merge, neîntorcîndu-mi capul
Spre umbra din toridul şi asprul Orient,
Unde să ştiu că moartea îşi va mîna casapul
Să îmi reteze corpul sleit, captiv şi-absent.

O iubitoare pace, profund orientală,
Umbri-vor chiparoşii mormîntul meu îngust,
Păzindu-mă mai bine ca-n ţara mea natală
Arţarul cu zăpadă sau bradul drept şi-august !

Că nu e broderie mai blîndă şi mai fină
În dimineaţa vie cu luminos destin,
Ca un platan ce urcă spre-a Siriei lumină,
Ca aurora caldă prin portul levantin.

Eu voi avea căminul care-l doresc avid,
Unde jasminul dulce tăcerea mi-o încîntă,
Şi viţele de aur se caţără pe zid,
Şi-i o fîntînă clară într-o grădină strîmtă...

Eu voi citi acolo în aurora verde
Poemele lui Hafiz, versete din *Coran*.
Cînd cedrul lîngă poarta, deschisă larg, îşi pierde
Frunzarul des şi sumbru de-un languros balsam.

Ca-n Asia oraşe niciunde n-or să fie
În care voluptatea cu taina s-a-ntîlnit.

Eu voi cunoaște-acolo fierbintea frenezie,
S-ascult privighetoarea într-un amurg turcit.

S-or scutura, cu timpul, schimbatele ghirlande
Din aurori de nacru spre-amurg albastru-cald,
Sonorelor azururi vibra-vor sarabande,
Bondarul roș ca focul și viespea de smarald ;

Săgețile de ambră și miere, eteree,
Sosind din sud lovi-vor livada din vecini,
Și-am să ascult cum suie, festivă, din moschee
Chemarea care-o naltă pioșii muezini ;

Apoi, sătul, amurgul de-arome și de zvonuri
Va înveli, în vălul de purpură enorm,
Piețele încinse și pașnicele domuri
În care, triști, califii pentru vecie dorm...

Și voi vedea, în noapte, gîndirea mea, nebuna,
Dansînd mai unduioasă decît al apei joc.
Ca un lămpaș de aur, în legănare, luna,
Pe-acoperiș, în Smirna, o să arunce foc.

Dar nu, nici vasul roșu din care beau păunii,
Nici, smălțuit, cristalul ce-i oglindește mut,
Și nici satinul palid și clar, asemeni lunii,
Care pe minarete, în vară, s-a țesut.

Nici bolta argintată ce astrul curb închide
Nu poate să oprească al amintirii crug,
Trecutul cu delicii, cînd blînde, cînd perfide,
De care-n grija asta frumoasă vrei să fug...

Căci eu, scoțînd din fire durerea și speranța,
Și căutînd, în zile, mai fericiți fiori,
Vreau azi, într-o grădină ce-n cruciș a nuanța,
Pe cea mai orbitoare, mai nobilă din flori,
Peste mormînt să-mi moară un trandafir din Franța.

PĂUNUL REGAL

Bătrîn florar, în suflet cu zări orientale,
A botezat cu nume trufaș : păun regal,
Garoafa miresmată ce-n grelele-i petale
A irizat velururi și flăcări și metal.

Or, eu știu bine movul cald al heliotropei
Și mirosul ei tare prin simțuri răvășind
Din curțile-asiate-n grădina Europei
Cu trandafir de Mossul și persian jasmint,

Sau aurul cununii purtîndu-l Orcavela
Murind, cînd filomela îi ciripea domol,
Sau aloesul roșu adus de caravela
Lui Don Pizzaro [1], zestre, spre cerul spaniol,

Dungatul crin cu verde ce crește-n Samarcanda,
Roșcată crizantemă, al răsăritei foc
Sau înstelat hiacintul, laleaua de Olanda
Cu jasp în ea, hortensii albastre la mijloc...

[1] *Francisco Pizzaro* (1471 sau 1475-1541) — conchistador spaniol ; înfrîngîndu-i pe incași, a instituit dominația spaniolă în Peru și Bolivia. A fost ucis la Lima, pe care a întemeiat-o, de partizanii altui conchistador, Almagro.

Dar, peste toate, mie mi-e drag să văd în umbră
O cupă transparentă ca de fragil cristal,
Cu floare violentă, voluptuoasă, sumbră,
De purpură, garoafa păunului regal.

ARMONIE PENTRU O SEARĂ ÎN GRECIA

Ceas purpuriu, cu zborul de pescăruşi în cete,
Şi tu, ce te visasem, din Byron cînd citeam,
În lauri cu arome de stupi şi violete,
Vînt de la Missolonghi [1] pe fruntea mea balsam
        Şi prospeţimea nopţii violete.

Atît de mult dorisem cu tine să petrec,
Cîndva, din toată febra adolescenţei calde,
Prin boarea senzuală a algelor să trec —
Ci eşti al meu, în fine, puternic să mă scalde
        Nobleţele crepusculului grec !

Ca iedera, Ities cuprinde-n braţ coline,
Printre măslini cu frunze schimbîndu-se, foşnind ;
Corăbii învechite cu chipuri levantine
Se zbat, la dig, tivite cu scoicile de-argint
        Şi flancul greu de ierbile marine.

Departe, munţii roşii cu soare lucitor,
Arată turnul unor veneţiene forturi,

[1] Oraş în Grecia ; prin apărarea eroică din 1822-1825 împotriva turcilor, a devenit un simbol al rezistenţei greceşti în timpul războiului pentru independenţă (1821-1829). Aici a murit, în 1824, poetul englez Byron, participant la lupta de eliberare a poporului grec.

Mormîntul unui rege cîndva cutezător
Ce-şi strigă faima veche necontenit spre porturi,
        Sub cerul cu azur nepăsător.

Iar jos oglinda lină a Mării Ioniene
(Ca-n vremuri fabuloase cu-argonauţi pe val,
Cu plînsul Andromacăi şi-al tinerei Elene)
Scandează-n ape-albastre, în ritmul inegal
        Al odelor păgîne şi perene.

De la sonore ţărmuri la care spume mîn
Pînă la zarea roză cu pînzele piezişe
Urcă perfid din valuri al Afroditei sîn —
Fior arzînd magnific, ca vestea, se furişe
        Pe voluptatea nopţilor stăpîn.

Pe plajă, lîngă focuri roşcate strînşi grămadă
Şi contemplînd cum stele de aur ard vioi
Pescarii cu profilul de păsări mari de pradă
Despre iubire cîntă şi Glorii şi Război,
        Ca-n zilele cînd Troia fu să cadă.

CELOR DIN ŢARA MEA

De nu v-am spus prea multe de ţara mea maternă,
        De n-am ştiut cînta
Că faptele de arme sînt gloria-i eternă
        Şi frumuseţea sa,

Nu-i pentru că de-o vreme din sufletul meu smult e
        Omagiul ales —

Şi că, tăcut, la glasul ce alţii ştiu s-asculte,
Eu nu l-am înţeles ;

În gura mea un flaut mai dulce se alină
Decît o goarnă. Şi
O cînt întîi pe floare şi n-o cînt pe tulpină,
Pe mamă, nu pe fii.

Avînd drept torţă numai o lampă nou aprinsă,
Eroi şi zei subţiri
Nu pot fi mai celebri decît o tîmplă ninsă
Ori lacrima-n priviri,

Aştept să mă-nrodească durerile speranţei,
Să logodesc măcar
Canadiana vorbă cu ritmurile Franţei,
Şi-un laur c-un arţar.

LEAGĂN

Mi-a spus odată tata : „Atunci cînd vei fi mare
Şi vei umbla prin lume, mai ales,
Tu vei ajunge, poate,-n normanda noastră zare
De unde-ţi vine sufletul francez.

Fără de fast sau glorii, umilă, strîmtorată,
E-o aşezare, e-un pămînt agrest...
Să-ţi aminteşti că soarta te leagă, zbuciumată,
De peisajul simplu şi modest.

Să-ţi aminteşti că dintru meleagurile line
Porneşte un izvor în clar exod,
Ca sîngele ce fierbe cu undele-i latine
Şi care, murmurînd în inimi rod.

Copile, ar fi bine să mergi, precum se cere,
La umbra fagilor măreţi şi buni,
În cimitirul care veghează în tăcere
Şi să asculţi porunca din străbuni.

Tu să le spui citindu-i pe numele ce-n soare
Se stinge-n lustrul crucii auster,
Că sîngele lor arde în noi, din somnul mare,
Fără de pată, fără de mister.

Că eu stau drept în vreme cu tatăl, înainte,
Şi tandru cu umanul nostru chin.
Şi că ţi-am pus în suflet al muncii crez fierbinte
Şi că cu toţii Franţa ne-o iubim."

*

Nu ştim din tine, ţară, decît un fel de parc
Gravat în cărţi cu poze de cerneală,
Castele şi biserici şi gloriosul Arc
Ce-l explicăm, şcolarilor, la şcoală.

Căci, pentru mine, Franţa nu e decît Paris
Sau poate că speranţe şi fantome,
Sau autori pe care îi frunzărim în vis,
În fabule Berquin e şi Bonhomme e.

Visez nelămurirea din cerul de azur
Şi dintr-un rîu cu apa cristalină,

Grădini înfăţişate de Doamna de Ségur
Cu armonie austeră, fină ;

Dar ce vorbeşte domnul cărunt şi monoton
Oval de gras şi în miniatură,
Bombînd înaltul guler, acolo, în salon...
Ah ! Tatăl meu făcea literatură.

*

Am cunoscut, în fine, o vale cu scîntei,
Cu fîn cosit sub soarele amiezii,
Unde sub bolţi de iederi umbroase şi hamei
Se-nalţă trei clopotniţe de-ardezii.

În zori sînt trei clopotniţi ce sună : Saint-Rémi
Şi Magdalena încîntînd elanul,
Porumbii albi planează pe burg, în plină zi,
Şi-n aer miresmează magheranul...

Văzut-am crinii nobili, grădini făcînd minuni,
Ce înfloresc pe unde, ieri, trecură
Bunicii noştri tineri, ai noştri duri străbuni,
Ei, singuri, în viaţa lor obscură..

Şi credincios, cu ochii în plîns, am căutat
Pe sub răcoarea uliţelor, verde,
Presbiterul din marea piaţă de-altădat'
Şi semeţia undei ce se pierde.

Ah ! Unchiul tău, abate şi prezident rigid,
Cu păr pudrat. Călugăriţa donă
Ce-a răposat în aer de schit preadalb, sfinţit,
O inimă iubind, dar monotonă.

Vîrtelniţă pe şcoala în care se preda
Bunicilor, bunicelor cu fuste,
În ce fel Catilina cădea sub ură grea
Şi în ce fel pe un Voltaire să-l guste.

Liceul cu pervazuri care s-au năruit
Şi-n care-n veci răsună ora lungă,
Pe care cade ploaia şi geru-nmărmurit
Cînd poduri peste Eure încet se-aruncă...

Văzut-am totul : puţul Tiphaine cu ulm bătrîn
Şi ale cărui frunze Avre scurmă —
Cred, precum tine, tată, că pe acest tărîm
E portul şi oprirea cea din urmă,

A cărei fremătare îmi bîntuie crescînd
Copilărescul suflet cu valuri mari, în spume,
Înalte şi profunde ! Normandul meu pămînt,
În adăpostul cel mai drag din lume !

FÉLIX-ANTOINE SAVARD

(n. 1896)

Născut la Québec. În tinerețe a fost preot misionar, mai tîrziu a devenit profesor și decan al Facultății de litere a Universității Laval. Romancier, membru al Societății regale a Canadei, apoi al Academiei Canadiene-Franceze.

Opere : *Simfonia lui* Miserear (1968), *Bousceuil* (1972).

IMN CĂTRE ȚARA MEA

Slăvite seminții din Țara de Miazănoapte,
o, Stea Polară, diamant nemuritor
prin aurore boreale somptuoase
ce prevestiți belșug de soare peste toate,
iată și viitorul nostru răsare
precum se naște și
imnul nostru de înfrățire strălucitor.

Te iubesc, o, Patria mea cu umerii întorși spre Miazănoapte,
cumințenia ta înaltă de fapte,
puternică și mîndră imensitate,
prerii, fluvii și munți
singurătăți de belșug necunoscute,

codri imenși, minereuri și grîne
pămînt al dragostei neîncepute, curate,
în tundre de ierburi înmiresmate.

Pace a țării mele bogate
dăruiește-mi, rogu-te, înțelepciune
și asculta-voi chemarea
soliei tale noi de libertate.

De azi înainte fratelui meu,
de orice limbă, de orice rasă,
oricine ar fi,
îi voi spune : să știi,
această țară întru toate aleasă,
a noastră va fi de vom munci
înfrățiți, drepți și buni,
și inimile noastre îngemănate,
împreună, în toate, vor bate
în ritm de minuni.

Ura ! iată și viitorul
cu nemărginita lui revărsare,
viitorul iată că pentru noi
răsare !

De azi pe veci vom uita
gîlcevile vechi și otrăvite,
pură fi-ne-va inima.

De azi înainte,
în adevăr și dreptate,
într-o pace de nezdruncinat,

fără de ură vom păşi tot mai departe
ascultînd chemarea
acestei CANADE
atît de tinere şi de bogate.

O ! da, foarte fericite
popoare ale pămînturilor de Miazănoapte
ce se rostesc
sub eterne stele nestemate,
spre neatinsele, sacrele
adevăruri nezdruncinate.

Eu te iubesc, o ! ţara mea,
şi ţie, fratelui meu
de orice limbă, de orice rasă,
oricine ai fi,
îţi voi spune, să ştii : priveşte,
această ţară e a noastră,
liberă şi din toate aleasă,
un viitor de zori şi speranţe creşte,
asemeni unui erou puternic
ce se ridică într-o mînă înălţînd
          aurora,
şi în ceialaltă
          noaptea —
imnul viril înspre lume cîntînd.

Ferice fii, sub zările cerului
şi semnul neclintitei Stele Polare,
ferice fii, cu cele trei oceane ale tale.

O, seminţii ale pămînturilor de Miazănoapte
          întinse şi reci,
fericire vouă şi pace bună
          în veci de veci !

POEZIA APELOR, A NOSTALGIEI ŞI A PĂMÎNTULUI PATRIEI

ALAIN GRANDBOIS

(n. 1900)

Născut la Saint-Casimir de Portneuf (Québec). Avocat, biograf, autor de scenarii radiofonice și de cărți pentru tineret, membru al Academiei Canadiene-Franceze. Mare călător, a străbătut lumea în lung și în lat pînă în ajunul celui de al doilea război mondial. Poet de o mare originalitate, exprimă, în versuri libere, viguroase, ideea mișcării universale, vastitatea cosmică, tumultul și delicatețea propriului său suflet. Reprezintă o culme a poeziei canadiene de limbă franceză.

Opere : *Născut la Québec* (1933), *Călătoriile lui Marco Polo* (1942), *Înainte de Haos* (1945), INSULELE NOPȚII (1946), ȚĂRMURILE OMULUI (1948), STEAUA PURPURIE (1957), *Poezii* — volum selectiv — (1963), *Chipul lumii, Imagini și amintiri dintre cele două războaie* (1971).

STRIGĂTELE

Am văzut aceste continente răvășite,
Mii de ruguri înșelate de zeități,
Nimicirea zidurilor de cetăți,
Spaima de fumul roșu de moarte,
Oameni-fantome cu fețe crispate,
Gesturile lor de scufundare —

Am văzut înecul neîndurat,
Mîini de femeie încleștate
Ca mari erori pe veci neuitate.

Sare, foc și fier
Sub infern de oțel,
Din adînc de vulcani revărsați
Împroșcau spaime roșii spre cer,
Împroșcau anii uitați.

Numai jale ne e sufletul,
Țărmuri de aur tivesc albastrul
Mărilor ce tac și-s pînă la capătul vremii,
Planete neclintite. O, drepturi, o, neîndurare
În a morții lungă uitare !

O, eu v-am văzut pe toți și pe toate
În vechi țintirime înflorite
Sub veghe de biserici mici de sate
Printre livezile neîngrijite —
Voi, tu, și tu, și tu, v-am văzut,
Voi toți pe cari i-am iubit
Cu vehemența omului mut !

Am strigat în noaptea adîncă —
O, ei nădăjduiau, dar unde-i speranța ?
Ei spuneau că noi îl renegăm pe Dumnezeu,
Cînd noi căutam plini de teamă,
Zi și noapte mereu.

Pe vremea aceea caravanele polilor
Cu monstruoasa avalanșă a ghețarilor

Și-au revărsat tot haosul de ger
Peste frumosul Americii cer.

Pe vremea aceea încă eram
Cu ochii de întuneric plini.
O, vis de sclav, dulceață a servituților,
Am căutat măruntul neam de pini,
Bucuria trupurilor am căutat !
O, Doamne, în mișcătoarele mîini de frunziș
Cum te-am mai căutat,
În uitarea ființei noastre fremătătoare,
Înainte de orice dorință, aidoma unei
Albine zumzăitoare.

Pe vremea aceea palmierii tropicelor
Izgonind febrele malariilor
Au încovoiat și frunțile răzvrătiților.
A fost odată un voal alb-străveziu
Pe o cupă de vin purpuriu...

Și toate mările erau ale noastre
Cu ciudatele lor broaște-țestoase
Cu lunecoșii țipari romani,
Și balenele din Labrador,
Coralii, insule în larg prefigurînd,
Un negativ de fotograf părînd,
Și aceste stînci înghețate
În extremitățile Țării de Foc,
Și toată imensa mare strălucitoare,
Și plămînii valurilor sale
Ne legănau ca pe tinerii soți.
Mare, o, mare, tu ești numită frumoasă —
Ce victorii pentru bătăliile noastre pierdute !

Pe vremea aceea pădurile pline,
Prin care treceam desfăcînd brațele,
Ne înăbușeau cu taina lor —
Amintiri rătăcite ale copilăriei pierdute,
Și acel soare al dimineții blînd ca o lună !
O, acele zile imaginare,
În golul de prezențe al ierburilor
Printre stavilele închisorilor noastre.
Nu știu nici să plîng stăpînit.
Eu cer o încăierare tăcută.

Uriașii arbori ai strămoșilor au căzut peste noi,
Au fost momente solemne,
Unde am fost duși de umbre;
Unde am fost toți uciși în genunchi.
Durerea noastră nu a ajuns pînă la
Stăruințele hrănite de lacrimi nevoite.
Umbrele ne întunecă fețele,
Picioarele noastre sîngerează pe muchiile stîncilor,
Și ziua ce vine ne pune capcanele sale
Sub ogivele cedrilor uriași.

Pădurile somptuoase mîncau cerul nostru.
O, hățișuri dulci spre fîntînile de răcoare !
În zidul arborilor precum neclintitele metereze,
Labirinte solemne ale octavelor, frunțile se aplecau,
Mușchii și stalactitele — castitate a apelor pietrificate —
Masacre sîngeroase ale doliilor ce veneau.
Să fim smeriți fără a vorbi de poezie,
Să fim impregnați de poezie și să nu știm.

Corpurile noastre sălbatice se acordau într-o pudoare absurdă,
Se loveau unele de altele,
Ca pentru asasinate.
Cînd delirul bucuriei a venit,

Noi am înmărmurit sub soare,
Liniștea ne-a transformat
Ca pe doi morți rigizi și goi,
În lințoliul unui alb prea imaculat.
O, vînturi de primăvară, o, delicii de miresme !
Ferestrele deschise spre golul răscrucilor din orașe,
Se voiau văzute, o frunză verde,
O pasăre în oglindirea albastră a lacului,
Brazii în jurul plămînilor în sfîrșit eliberați.

Noi ne prindem de mînă
Și înaintăm în viață
Cu acești patruzeci de ani strînși,
Fiecare din noi
Văduv de două sau de trei ori,
De două sau de trei ori răniți mortal,
Am supraviețuit printr-o minune
În fața demonilor distrugerii.

STEAUA PURPURIE

Umbra era cu pași de catifea
Stelele sub soarele mort
Bărbați și femei cu trupuri nude
Păcatul originar a încetat să existe.

Însă sub pinii întunecați
În golul domurilor distruse
În haosul de pietre funerare
Printre tenebre și calcinații
Strigătul de pasăre țîșni neașteptat
Moartea se agita în înalt.

Purpura și indigoul
Cerul și infernul
Frumoasa ei față între mîinile mele
Toate duioșiile neauzite.
Te-am iubit pentru capătul
Unui lung drum pierdut.

Au fost zile preafericite
Zile ale înverzirii luminoase
Și nebuna speranță crepusculară
Mîinile goale pe trupu-i
Steaua purpurie
Strălucea în noapte.

Aceea pe care o așteptam
Aceea ai cărei ochi
Sînt plini de dulceață și de miozotis
Aceea de ieri și de mîine.

Subterfugiile strigătului de adevăr.
Seceriș culcat.
În plop o pasăre
Splendoarea lumii
Ne înăbușe.

O haimanale ale spațiului
Ale planetelor interzise.
O frumoase deliruri dezrobite
Se face ziuă înainte de revărsatul zorilor.

Cît timp cuvintele purtătoare de sînge
Continuă să ne scape
Ajunge o taină pentru fiecare noapte.

Mă scufund deci
Pînă în străfundurile anilor
Pînă la prima maree ce cîndva crescu
Pînă la delirul
Stelei purpurii.

Eu m-am smuls mai departe
De sunetul total
Originala mare tăcere
Nutrea spaima mea.

Sîngele meu arde ca un petrol uimitor
Mușcînd ca un acid extravagant
Din rădăcinile revoltelor mele
Din țărmurile absurde ale fluviilor mele
Și gîfîind neașteptat
Spirale nebune
Violentele forje de foc
Eu am spart pe neașteptate
Cavernele infernale.

S-au înroșit aleile
Străvechilor parcuri însingurate
Leagănă lumea ta de flăcări pale
În vîrful plopilor tremurători.
O te iubeam cu o suferință atît de dulce
O tu frumoasă adormită
Pe malul albastru al pîrîului.

A fost de asemenea
Uimitorul spațiu mineral al orașelor
Coridoarele fragile și împrăștiate

Ale inimii sale și ale inimii mele
Surîsul ei în fiece zi tot mai de febre.
Eu mi-am înecat disperările
În însuflețirea întunecată a pîntecului ei devastat
Mi-am construit porticuri vaste
Am ridicat înaltele mele coloane de cristal
Mergeam să înving.
Palatele mele se surpau neașteptat
În ceața mîinilor mele.

Nici frunziș de aur
Nici pleoape liniștite.
Ciclonii mergeau înnebunitor
Stelele se rupeau una de alta.

Toate pupilele erau ucise.
Aspirații gigante.
O Muzica de miez de Noapte
Ce izvoare de extaz
Pentru nesfîrșita noastră sete.

Fiecare clipă
În vana curgere de timp
Asasina umbrele zidului semnat de soartă
Recviem reînceput fără încetare.

Strigăte pironind inima zdrelită
Ascunzînd ziua brăzdată de licăriri.
O fețe mereu de neînțeles
Frumoase frunți netede și înghețate
Ale morților noștri.

Alte rîuri fără îndoială
Inima-mi bate prea tare
În fața acestor mări ce s-au calmat.
Așadar pasărea neagră a strigat.

O TOATE STRĂZILE ACESTEA...

O toate străzile acestea străbătute de neliniștea ploii
Pașii mei urmărind himera unui
asfalt ce lucește și-i fără sfîrșit
Ecoul reverberațiilor înconjoară pașii mei
într-o noapte grea de nemărginit
Eram jivina ce gîfîia în mii de trupuri
și orașele treceau în lung convoi
Străzile miilor de orașe treceau unele după altele
toate paralele sub același semn
anonim de ploi.

Vîrsta reverberațiilor încorporată în
sfiiciunea ecourilor
Pașii mei în ploaie urmăreau
arderea de licăriri neîntruchipată
Și deodată neliniștea se stîrni în mine și
inima mea inima mea încetă să mai bată.

Brusc inima mea a zvîcnit apoi puternic
tremuram de sus pînă jos ca o corabie
în inima taifunului
O nemaipomenită beție curgea de-a lungul fiorilor mei și
pașii mei imaginau măsura fatal derizorie a
neclintitului.

Eu eram însăşi ploaia şi însăşi noaptea
Sacadat ecou pătrundea în mine cu o dulceaţă vie
Eu eram lumea întreagă a nopţii şi conduceam
        jocul de nelinişti şi de neagră feerie
Asfaltul lucea sub paşii mei ca o proaspătă şi dulce nea
Peste valul dens de umbră o singură stea mă urmărea
        pas cu pas
Şi ploaia mă învelea ca o scumpă manta
Noaptea şi ploaia mă acoperea cu vestminte de spume
O eu între mîinile lor precum cîrja albă a pastorilor am
        rămas.

Dar oare de ce de ce niciodată zorile nu răsar pentru mine
De ce niciodată acest cap al colinelor delicat aureolat
        învăluit în puritate
De ce niciodată domoala luminii minune.

M-am cufundat în noapte şi în
        ploaie şi pînă în străfundul tenebros
        eu însumi precum plonjorul am sfîşiat
        marea cu zvîcnet puternic ţîşnind drept prin ea
M-am scufundat în adîncuri cu
        ochii deschişi dinadins orbi
        cu o limbă dinadins mută
Noaptea era mai adîncă decît
Tăcerea şi orbirea mea.

O ştiu căutam fără să vreau să găsesc
Am găsit şi au urmat alte pline de iluzii căutări
Mîinile mele agile de orb încercau
        să înlăture cu bastonul alb pe care nu-l am
        aceste straturi de ceaţă nesăbuite din zări.

Atingeam cu paşi mici acest asfalt
        avid sub privirea de amare stele
Ştiam că undeva într-un port
        într-o dimineaţă cîndva
        pescăruşii vor recita
        cu lente bătăi de aripi cronicile.

Eram sub ploaie în noapte şi-mi
        urmăream propriile mele asfixii
Urmăream fără mască totul
        prin coridoarele subterane
Săpam sub rădăcina arborilor şi
        sub apăsarea pietrelor drumul
        meu pietruit cu iluzii.

Mergeam cu fruntea sus sub
        păturile minerale şi paşii mei dogoreau
        precum forţele magmelor
Ceafa mea primi ultrajul de sclav
Eram imensul deşert al ploii şi al
        nopţii fără încetare reîncepînd în
        impenetrabilul adînc al pămînturilor.

Pleoapele de plumb
Greutăţi ale cavităţilor luminii ochilor
Zăvoare de fier topite de foc
Uşă închisă mereu
O eu mergeam fără încetare sub nopţile
        ploii cu apa vicleană întipărind
        pasul meu.

Eram scufundat cu jumătatea corpului într-o mare
        imaginară şi eram scufundat cu
        ochii morţi în ploaia nopţii

Sub solitara veghe a stelei care trecu
de neînlăturat și exactă
Și înșiram singurătatea mea precum
piosul mătăniile lui
Cu pașii adînc obosiți tăind încă o dată
luciul reverberațiilor
În aceste palide cercuri cu o lipsă de vlagă
inimaginabilă
Cu ochii mei aidoma celor al morților
Cu privirea mea decedată
O eram totuși viu
Capul meu vibra și deodată carnea mea
tresări
Am strigat cuvintele și ea
veni
Ea veni din străfundul visului nopții mele
Eu o iubeam dar ea nu mă iubea.

Mergeam mergeam am încercat să ating
străfundul nopții mele
Am încercat să ating acea nemaipomenită taină
a capătului de noapte
Și acel răsărit legendar al altora să-l găsesc
Și strigătul pregătit pentru fiecare dintre
oameni
Pentru toți oamenii eu căutam
un umăr frățesc.

Ei erau sub ploaie încovoiați
Și aveau grumazul și umerii împovărați
Răbdători pe degete socoteau
neverosimile mîngîieri dorindu-și
uitarea rușinii pe care
o pregăteau.

Și aveau fruntea de asasini liniștiți
fumînd țigările încet în cotul
intrării din fața rîului din sat
cu un surîs mult îngăduitor
liniștitor cu imaginea următorului
plănuit asasinat.

O căutam oamenii în umbra
Unei egale fraternități căutam reazimul
Viciilor lor îmi scăpau pentru că
nu iubeam viciile
Dar ei stăpîneau altceva decît viciul.

Ei nici nu-mi răspundeau dealtfel
Ci goneau sub ploaie în noapte
Eu îi vedeam vii pentru o clipă
sub cerul pal de reverberații
Ei au murit din nou departe de cerc la fel
Am văzut cadavrele lor dizolvîndu-se cu
ploile nopții.

O știu am încercat să le vorbesc ei
mi-au răspuns într-o limbă
străină
M-au privit cu stranie uimire într-una
Ei rîdeau din cînd în cînd și eu eram nebunul
nopții
Ei nu știau că erau morți pentru totdeauna
în sicrie și țepeni cu cravatele
foarte bine înnodate spre admirația
nepoților și nepoatelor familiei stînd
fiecare-și spunea că moartea nu-l va ajunge
nicicînd.

O eu continuam drumul nesfîrșit
Orașele din spatele meu și oamenii
        sub ploaie
Cercul reverberațiilor repeta
        geometria lor fără sfîrșit.

O nu voi mai căuta nici ziua nici
        oamenii adevărați nici întîiul cer curat.

O străbăteam străzile tulburi
        sub ploaie în noaptea încremenită.

O știu acum și sufletul meu era înghețat.

ALFRED DESROCHERS

(n. 1901)

Născut la Saint-Elie d'Orford, într-o familie în egală măsură indiană și franceză. A practicat diverse meserii manuale înainte de a deveni publicist. Reintroduce în poezia canadiană fiorul pămîntului natal. O parte însemnată a creației sale se află încă risipită în diferite ziare și reviste.

Opere : *Ofranda fecioarelor nebune* (1928), LA UMBRA ORFORD-ULUI (1929), *Întoarcerea lui Titus* (1963), *Elegii pentru logodnica plecată* (1967).

MĂCELUL

Simțind că pe deasupra plutește ora gravă,
Grăsunul York se-nalță săltînd copită sură
Și ocolind flăcăul cu-o bruscă săritură
El tropăie pe vatra din cocina jilavă.

Și grohăind strănută, întărîtat, prin pleavă,
Cînd funia-i se strînge pe gît mereu mai dură ;
Urechile căzute în troaca cu fiertură
I-acoperă privirea și spaima ei grozavă.

Îl tîrîie cu forţă, în plină zi cu soare,
Şi porcul simte vatra că-i fuge sub picioare,
Dar lama se împlîntă şi mi se prăbuşeşte.

Cu vocea răguşită el urlă că-l omoară
Şi pe cîmpii tristeţea atît de mare creşte
Că urlă lung un cîine morţiu şi se-nfioară.

ARĂTURĂ

După amiaza clară către apus se-nclină,
Bătută-n vînturi umbra dansează sub copac —
Dar spintecînd prin turbe ce-n două se desfac
La plug cuţitul pare o gheată hialină.

Argila răsturnată la poale de colină
Întinde, printre carpeni, nuanţe de tabac —
În zi de primăvară, pădurile prefac
Încărcătura brună în pată purpurină.

O cioară, dînd tîrcoale, coboară cîteodată
Să vadă cum luceşte în brazda strîmtorată
Pufos un vierme lîngă al ierbilor belşug.

Iar cînd plugaru-ajunge, jos, lîngă ulmii surzi,
Şi-ntoarce atelajul din nou, atuncea plugul
E cu scîntei albastre ca penele de sturzi.

IMN VÎNTULUI DE NORD

O, vînt de Nord, vîntul nostru, vînt al feeriilor,
Ce baţi mai ales în nopţi cu nea ce cade mărunt,
Cînd soarele-şi ia zborul înspre alte zări
Lungind conturul palid al florilor de lut.
O, zmeu de-azur sălbatic, ale cărui rafale
Ne tulbură adînc precum în catedrale
Glasul trompetelor prelungi de înălţare
Vultur nesăbuit, din apele Hudsonului rătăcit,
Ori printre băloasele mormăituri de urşi polari,
Aventurier sublim al spaţiilor stelare
De unde strîngi miesme ce ucid otrăvitoare ?
O, urletul tău sperie o emisferă întreagă !
Tu care sfîşii codrii, precum velele apele,
Vandal şi cioplitor de forme fascinante
Cari dau splendori astrale ţării mele,
Cînt inima ta ce nimeni nu vrea s-o înţeleagă !

Tu eşti cel ce, trecînd, poţi să purifici zarea.

Şi nu poţi potoli căile-ţi nesfîrşite,
Şi forţa ta sugrumă orice biet călător,
Cînd sîngele îngheaţă în inima-i sub ger,
Tu micşorezi în juru-i vaiere chinuite
Şi repeţi pentru el simfonii nesfîrşite
Ce cresc din golul arctic, sublime, înspre cer.
Plăsmuind vii miraje privirea-i nu mai ştie
Îl faci să vadă-aproape popasul legendar
Şi moartea îl cuprinde încet ca-ntr-o feerie
Peste poleiul viu sub cerul de cleştar,
Eternităţi de stele vor trece-n carnea sa.

Tu nu ești Vînt de Nord, un vînt nedrept,
Tu ca și noi trăiești, ca și noi suflet ai,
Ca un parfum din timp de măcieși înverziți,
Tu dragostea de jar a iernilor o dai.

În glasul tău vibrează fior prelung de jale
Și sufletul ascultă uitînd orișice ură
Și-n lungul anotimp de zile scurte, pale,
Cîntecul tău cînd trece dragostea lung tresare,
Durerea indistinctă în lucruri se ostoaie
Sub zările bolnave, cu pleoapele greoaie.
Doar tu știi bine groaza cînd singur hoinărești
Departe de cei dragi, întins ca un linţoliu
De gheață, între cer și apă nemișcat,
Pe giulgiul de zăpezi pe care le-ai cărat.
Cu disperare strigă a Arcticii chemare
Țîșnită din pădurea ce chinuiește gerul,
În jalea răvășită ce sfîșie pămîntul
Pentru un strop de soare și clipe luminate
Și pentru apa seacă a turmelor pierdute —
Dorința lor nicicînd de tihnă potolită
În cîntecul tău geme, se tînguie stridentă,
Sfială disperată, nestinsă și dementă,
Și nimenea nu vede, întreaga adîncime,
Firavul nostru suflet cutreierat de spaime.

Vas impregnat de seva pe care o cuprinde,
O, vînt, eu de la tine mă-mbib de violență
Încă din anii tineri cînd, răsucit în mine,
În trupu-mi ai crescut, înaltă vehemență,
Amestecat amarnic cu-atîtea generații
Ce au pierit eroic în lupte seculare —
Am răbdat biciuirea sălbăticiei tale,
Înverșunarea ta pătrunsă în gestații.
Noi de atîta vreme am devenit ca frații ;
Parcă de totdeauna sculați, te proslăvim.

Tu știi că ei au fost plăsmuitori de ginte.
Cu-o stranie magie, tu pururea ne-ai dat,
Prin brațele lor tari, suflarea ta fierbinte.

O, vînt ascuns adînc în a ochilor pupile,
Fă să vibreze-n mine chemările-ți rebele !
Din ei și de la tine e violența mea,
Ura mea de oprelişti și teama de tăcere.

Orașul ne desparte cu ziduri de ciment.
Vai, înțeleg mai greu a'tale melopei —
Și anii mă apasă c-un fel de potolire,
O spaimă fără seamăn se infiltrează lent
Zi după zi în trupu-mi firav, în amorțire.
Ca floarea pe trotuare chircită de funingini,
Zvîcniri de lașitate îmi bîntuie-n simțiri.
Mai stăruie o vrajă de orizonturi vechi
În vorbele de glorii ce febra mi le crește,
Dar un surîs de jale îmi trece peste ochi
Și trezit mîine iară cred c-o să-mi fie teamă
Văzînd că devenit-a inima-mi prea umană.

O, Vînt de Nord, mă vreau în marea Aventură,
Vreau să sorb forța aspră ce-o ai de la natură,
Departe de ăst cerc de orizont slutit,
Murdărit de funingini, cu străzi ce-au obosit —
Mă vreau ajuns în larguri prin somnul alb de stînci,
În urletul de fiare din văile adînci.

O, vagabondul meu, nemuritor prin timp,
Nu voi mai suferi atunci pentru dreptate ;
Iar sufletul, o scoică în valve calcinate,
Uita-va că viața e doar un bob de praf...

Şi cînd apoi veni-va deplina claritate,
Cînd zori vor da năvală peste culcuşul meu,
Voi scutura mormanul zăpezilor curate,
Şi voi sorbi cu sete din zările de munţi,
Ca forţa ta întreagă să mă întoarcă-n toate.

Şi arcuit pe cerul de zori incendiate,
În alba ta ninsoare lăsa-voi glasul meu
Să treacă peste prerii, vîrtej dezlănţuit,
Să spună-n lumea largă, vînt drag, cît te iubesc.

ROBERT CHOQUETTE

(n. 1905)

Născut la Manchester (New Hampshire — Statele Unite), a fost ziarist, romancier, a lucrat la Radio-Canada ; membru al Academiei Canadiene-Franceze şi al Academiei Ronsard. Comisar adjunct al centenarului Confederaţiei (1962-1964), Consul general la Bordeaux şi ambasador în Argentina. Autor al unei poezii filozofice cu ample evocări istorice şi abordări epopeice.

Opere poetice : *De-a curmezişul vînturilor* (1925), METROPOLITAN MUSEUM (1931), *Poezii noi* (1933), *Suită marină* (1953), OPERE POETICE (1956), *Versuri inedite* (1967).

MĂRILE TROPICALE

Cu tine merg alături printre tăceri albastre
Din suduri tropicale, gol ca un Paros grec.
Cîntînd frumoase versuri eroice, petrec
În rime de metale, de fier, de lăncii aspre.

Eu merg. Însă, deodată, cu-obrăznicii nefaste,
Mă ia în rîs un greier de prin curmalul sec,
Iar rîndunici de mare, în cioc cu plînset, trec,
Cu aripi înclinate spre nepăsări sihastre.

Și-acest măslin cu boare de miere, vistier,
Călăuzește oarba albină, sub un cer,
Eden cum nu e altul, în Golful Mexican.

Și uiți că îți sînt goale și corp și suflet — iată !
Dar nu ca zeu-n piatra clasicizant sculptată,
Ci ca în iarba verde, cînd doarme un silvan.

DUNELE

Amor, te așteptasem. Barbar și cu scîntei
Sub sacra-ți pelerină tăiată-n auroră.
Tu inima-mi lovește-o cu mîna ta sonoră
Și eu voi face parte din rasele de zei.

Amor, te așteptasem. Din pieptu-ți de erou
În care respirarea e vînt ce-nalță marea ;
Mi-ai așezat pe frunte un suflu liric, nou,
Încît în trup și-n suflet mi-a înflorit cîntarea !

Îmi ești în prag. Ci unde ți-s armele temute ?
Unde ți-e fruntea vastă cît zilele senine ?
Amor, e bine oare că locuiești în mine ?

Eu sînt umil, și tremur și plîng pe neștiute,
Căci eu uitasem totul punînd ca pe o rană,
Această mînă albă pe inima-mi umană.

VIZIUNE ÎN BRUMĂ

Trei goelanzi, cu brumă stropiți, plutind se-arată.
Din care zări sosiră și unde au pornit
În zborul lor, zorindu-și fantoma înghețată
Și care-n ceața nopții luci nelămurit ?
Vedenii plăsmuite cu brumă, ca o pată,
Ei poate că sînt duhuri pribege prin genuni,
Rimbaud și Poe și poate că Baudelaire ei sînt,
În zbor frățesc și-n fugă spre niște alte lumi.
Ce mare clar de lună, dincolo de mormînt !

PERLA

Cînd nopțile coboară pe mările vîscoase
Și se trezește crîngul de sepii — stridii doar
Adorm din greu, ai zice că-s pietre de hotar
Căzute în mijlocul grădinii monstruoase.

Dar a intrat un vierme, un parazit precar,
Cap de licorn, un monstru mărunt și fără oase —
Se apără victima punînd găteli frumoase.
În inima-i de purpur, sub cerul de calcar,

O perlă. Astfel omul, iubiri și perfidie
Îndură și închide în inima-i pustie,
Și sîngeră mușcîndu-și din pumni neîndurat.

Dar într-o zi, minune ! se simte liberat,
Căci, din instinct, un țipăt i s-a transfigurat
În spirit ce creează, în dulce melodie.

DACĂ-AȘ FI UN BOTTICELLI

Dacă-aș fi un Botticelli
Ți-aș picta surîsul fin
Și profilul de delfin
Cu o pensulă-a sfielii.

Ca de măcieș florin,
Roză, ți-e culoarea pielii.
Dacă-aș fi un Botticelli
Ți-aș picta surîsul fin.

Ca pe gura ta să-mbin
Cuta umbrei și-ndoielii
Și te vei juca din plin
Prinsă-n rama zugrăvelii,

Dacă-aș fi un Botticelli.

CÎNTECUL VULTURULUI ROȘU

Era pe vremea eroică dezlănțuită de fețele palide
În mijlocul ritmurilor războinice și a strigătelor.
Formidabilă alungită între două oceane
America de Nord creștea giganți.
Grumazu-i odihnea pe polul ghețurilor
Soarele ardea prin pletele-i verzi.
Abia potolind carnea dură a umărului
Corpul monstruos al unui nou univers
Creștea din năvala în țărm a furtunilor
Și pădurile plăsmuiau pletele grele din jurul capului.

Pe atunci cariboul [1] mergea printre trestii
Trezind la fiecare pas stoluri de păsări ciudate
Și albul heringilor în vremea icrelor
Strălucea lumină de aur în apa de fluvii.
Măritul vultur de mare atingea creștetul pinilor
Făcînd să-i fugă umbra peste colinele înclinate,
Răsăritul umplea ochii de somn ai brazilor
Prin tufișurile precum săbii subțiri...
Și-l vedeau zburînd turmele mari de bizoni
Ca un talaz uriaș întunecat în greul zărilor.

Pe atunci elanul zburda prin prerii
Cerbii cu spate îngust și femelele lor sătule
Păşteau în luminișuri însorite.
Boturi de flori sorbeau aer rubin și infinit.
Șuierînd trecea peste ierburile îndantelate
Cu ochii beți și plete albastre Vîntul de Noapte
Nimic oprindu-l în rătăciri peste verdele văii.
Urșii ieșeau din văgăuni ascuțite de stînci
În timp ce-o aromă amară și tare de ghimpi
Din rîpa cea mai abruptă îngrozea brotăceii.

Totul era fără de margini. Inimi băteau în libertate.
Forța era soră cu neprihănirea.
Copiii Americii cu umăr călit
Ageri și drepți își înălțau îndrăzneața statură.
Prin tufișuri dese cărări au tăiat.
Pămîntul cu sînul fecund cînta cu glas de belșug.
Peste toate creștea aprigă inima unui bărbat.
Și toate viețățile pe care pădurea le revărsa
Se adunau în glasul acestor oameni triumfători.
O seminție nouă în beția de a trăi se năștea.

---

[1] Renul de Canada.

Astfel mîndră și sălbatică era America.
Doar spre Marele Lac în care rîul năvalnic
Zvîrli o insulă stavilă-n Vîntul de Nord
Se strînseră triburi cu pielea de bronz. Erau vulturașii.
Pașii treceau prin datina veche transmisă prin veac
Cînd crugul crud de primăvară sub lună curgea.
Vulturii roșii slăveau dintre ei pe cel mai vrednic.
Mai generos dintre cei ce de două ori zece ani împlineau.
Tînărul falnic ridicat în picioare în ziua ce începea
Cînta imnul de zbor al țării imense în fața Marelui Lac.

FRANÇOIS HERTEL

(n. 1905)

Născut la Rivière-Ouelle, a fost în tinerețe preot, profesor de litere și filozofie la Montréal. Părăsind, în 1949, sutana, s-a exilat la Paris unde a locuit multă vreme. Cunoscut ca poet, romancier și eseist de valoare ; este membru al Academiei Franceze-Canadiene.

Opere poetice : *Glasurile visului meu* (1934), *Axe și paralaxe* (1941), *Strofe și catastrofe* (1943), *Cosmos* (1945), *Paisprezece* (1948), NAUFRAGIILE MELE (1951), *Poeme europene* (1961), POEME DE IERI ȘI DE AZI, *1927-1967* (1967).

SEARĂ DE TOAMNĂ

Mi-e inima rănită-n amurg autumnal,
Și n-am nici un prieten, și nu am nici o roză,
Și n-am nici o durere, și nici o altă poză,
Dar fiecare zgomot îmi face-un rău total.

Se-adună seara ca-ntr-o pădure de santal
Ce se trezește-n mine cînd ora-i tristă proză.
Oh ! Groaznică e seara ! E brună și e roză
Și cască înspre mine gîtleju-i de șacal.

De zile lungi cuprinsă, e noaptea scurtă foarte,
Iar seara-i spasmul ultim, suprem, care-o desparte
Cînd rîsul nopții soarbe din lacrimile zilei.

Îmi moare somnul, visul îi crește-n loc, rotund.
Sînt ca o navă plină ce tinde către prund
Plecînd să cucerească iubirile idilei.

STELELE

Voi, stelelor de aur, ciudată perforare !
Vă urmăresc pe boltă dînd buzna friguroase.
O ! lămpi întru azururi și veghe de mătase,
Prin luminiș de nouri dați serii scăpărare.

Eterne ornamente ca pe străvechi altare
Și scule mici, de vrajă, a' nopții preafrumoase,
Ieșiți din Căi Lactee ca niște nebuloase
Mai mîndre, ca din chivot, un pumn de pietre rare.

Scrutînd prin universul profundelor genuni,
Vreau să pătrund odată secretu-acestei lumi
Ce zace mut la sînul de constelații pale.

Spre Syrius și Lyra să-mi șerpuiesc poteca —
Și ajungînd cu zborul strădincolo de Vega
Să pun sub întrebare imperii siderale.

SOLITUDINEA ȘI CĂILE POEZIEI MODERNE

HECTOR DE SAINT-DENYS GARNEAU

(1912-1943)

Născut la Montréal, a fost nepotul lui Alfred Garneau şi strănepotul lui François-Xavier Garneau. Şi-a petrecut copilăria în castelul Sainte-Catherine de Fossembault, nu departe de Québec, în mijlocul unui peisaj de o rară frumuseţe, în care s-a format ca artist. Fondarea, în 1934, şi colaborarea sa în paginile revistei *La Relève* au fost hotărîtoare pentru destinul său literar. A scris cu înfrigurare poezii, eseuri, nuvele, scrisori, un jurnal. Este socotit un poet important nu numai pentru valoarea intrinsecă a operei sale, ci pentru că a ridicat poezia canadiană de limbă franceză la diapazonul celei mondiale. A murit subit, la 31 ani, în urma unei boli de inimă de care a suferit 9 ani.

Opere : PRIVIRI ŞI JOCURI ÎN SPAŢIU (1937) ; *Jurnal* (1954), *Scrisori către prieteni* (1967), *Opere complete*, în 2 volume, cuprinzînd, în afara titlurilor menţionate : *Juvenilia, Poeme regăsite, Nuvele şi eseuri, Varia* (1971).

CEEA CE S-A PIERDUT

Tain de douăzeci şi cinci de flori ce-au ars
        frumoasă-n timpul zilei e grădina
Tain de douăzeci şi cinci de flori pălind
        şi noi plecăm într-o plimbare fără seamăn
        parcă nu ne-ar lipsi nimic

Dar bine ne simţim
Cu toate că răceala serii ni se-arată
şi ni-e uşoară foarte cadenţa paşilor
Alunecînd în noi
O douăzeci şi cinci de flori căzute-n margini de grădini
Şi care-nclină-n noi mereu grădini
Şi fac să stea la pîndă-n noi grădini
Să se rostogolească-n noi grădini.

FLAUT

Fior atît de-aproape :
Acolo-i suflul flautului-mire
Aproape mut
Contrar cîntării lui.

FEMEIE LA SCALDĂ

Ah ! zorii-n ochii mei marini — femeie
La scaldă care-a adunat pe ea
Toată lumina din privelişti.

CASA MEA

Vreau casa mea deschisă larg
În dar spre toţi dezmoşteniţii.

Am s-o deschid spre cel venit
Ca unul ce şi-a amintit
C-a stat pe drum bătut de sorţi
Pribeag şi asaltat de sorţi
Şi alungat de pe la porţi
Muşcat de frig şi ros de vise
De plictiseli strivit ca-n cleşte
Şi-ntărîtat întru nădejde

Şi căutînd mereu iertarea
Şi hăituind mereu păcatul.

SĂLCIILE

Cu fruntea aplecată
Stau sălciile-n ţărmul nadei
Şi vîntul pieptene prin plete lungi
Le-agită peste ape
Pe cînd ele visează
Înfiorîndu-se nelămurit
Un joc de-a soarele-n frunzarul rece
Sau noaptea ce se-ncurcă prin revărsarea lor.

ULMII

Peste izlaz
Umbrele calme.
Zvelţi şi de-o eleganţă liniştită
Ce singuri ulmii stau în mici familii.
Dau umbră ulmii calmi

Dau umbră pentru vite pentru cai
Ce-i înconjoară spre nămiază.
Ei nu au glas
Şi nici nu i-am văzut cîntînd
Sînt mult prea simpli
Şi un umbrar uşor
Bun
Pentru dobitoace.

GENE DE ARBORI

Gene de arbori la marginea ochiului mare al nopţii
De arbori gene la marginea ochiului mare al nopţii
Munţi de prundişuri în jurul tihnitului marelui lac din
cerul nocturn
Sînt căile noastre-n repaos acum cu scobirile lor
Cîmpiile noastre-n repaos cuprinse-n fiorul abia presimţit
În ierbile brizei.
Cîmpiile noastre în calm rostogol spre adîncimea
pămîntului caldă şi brună şi proaspătă
Cu pletele desfăşurate
Pădurile noastre
Pe clinuri...

TĂCERE

Toate cuvintele-mi se fac lăuntrice
Mi se închide gura ca un chivot
plin de comori
Nemairostind cuvintele prin timpi
cuvintele prin treceri.

Ea se închide să păstreze ca pe-o comoară
cuvintele
Scăpate timpului ce murdăreşte şi care piere —
Cuvintele-i nu mai răsună-n timp
Ci-ntruchipează timpul sub specie eternă.
În felul unor crainici de aiurea
A ceea ce se-ntîmplă aici
În felul de simboluri
În felul clar al nemuririi ce trece pe aici.

De necuprins şi fără seamăn întîmplări
Ce trec pe-aicea printre muritori
Pentru nicicînd de-acum nicicînd
Şi gura mi-e închisă ca un chivot
Pe lucrurile-mi găzduite-n sufletul intim —
Ce şi ea şi le găzduieşte şi
Le stăpîneşte
Altundeva.

PRIMIRE

Eu sînt făcut să vă iubesc
Şi să vă văd
Plăcîndu-mi că vă văd

Eu nu-s făcut să vă vorbesc
Şi să schimbăm frumoase convorbiri
Cînd părăsite cînd păstrate
Ca să ne facem daruri compromise

Ci doar să ştiu că voi trăiţi
Să vă iubesc că sînteţi voi

Eu sînt făcut să vă iubesc
Să vă primesc
În valea spațioasă a ospeției mele
Pe unde treceți toți și singuri
Și fără mine

Căci Dumnezeu v-a fost știut distrați
Cu soare-mprejmuiți
Și-n voi cu-o floare
Fără fățărnicii
În joaca voastră

Voi veți fi clari și-nsingurați
Precum sub cer o floare
Fără-ndoieli
Fără smunciri în dulcea-vă pudoare

La rîndul meu și eu sînt singur
În jurul văii
Sînt colina-atentă
Din jurul văii
Unde gazela grațiilor voastre va sălta-n
Încredere și limpezimi de aer

Și eu tot singur voi avea în față
Bucuria
Desăvîrșită-a gesturilor voastre
A-nfățișării și-a singurătății
Voastre

Și Dumnezeu vă va-mpărți
Precum venirăți
Ca eu să nu vă recunosc

Și poate eu nu voi mai fi tot singur
Dar valea vă va fi pustie
Și cine-mi va vorbi de voi ?

COLIVIA PĂSĂRII

Sînt colivia unei păsări
De oase colivie
Cu o pasăre

Iar pasărea-n lăcașul ei de oase
E moartea care-și face cuib

Cînd nu-i în jur mișcare
Se-aud aripile-i cum se frîng

Iar cînd s-a rîs prea mult
Și rîsul brusc se-oprește
Răsună-n ea
Un clinchet
De clopoțel

Robită pasăre e moartea
În colivia mea de os

Ea nu ar vrea să zboare
Sau o rețineți voi cu-ntărîtare
Sau eu
Sau cine oare

Să zboare n-o să poată
Pînă mănîncă toată
Inima mea
Izvor de sînge-foc
De viață la mijloc

Şi o să-mi poarte sufletul în cioc.

UN POEM A MOCNIT TOATĂ ZIUA

Un poem a mocnit toată ziua
Şi nu a venit
S-a simțit toată ziua prezența lui
        răvăşind
Precum o apă ce se umflă
Şi caută o ieşire
Dar acesta s-a pierdut în pămînt
Şi nu mai e nimic

Au mers întreaga zi ca zănaticii
Şi se voiau în echilibru
Într-un mers de lumină posibilă
Ca zănaticii deodată atenți
La un deznodămînt ce creşte în sufletul lor
Ca şi cînd ar fi mers să regăsească
        ceea ce le lipsea
Şi-s sfîşiați de încetineala
        zilei care se naşte
Şi iată lumina iar pleacă

Se întoarce în soarele din afara vederii
Şi poarta de umbre se reînchide
Peste singurătatea mai de neînțeles
Precum o notă ce persistă strident

Lumea întreagă încremeneşte.

RINA LASNIER

(n. 1915)

Născută la Saint-Grégoire d'Iberville. După studiile secundare, făcute în ţară, îşi perfecţionează cunoştinţele în Anglia. Revenind în Canada, îndeplineşte o vreme funcţii de secretară şi de bibliotecară, se ocupă de ziaristică. Apoi se retrage la Joliette, dedicîndu-se literaturii. Este membră a Academiei Canadiene-Franceze.

Opere poetice : *Imagini şi proze* (1941), *Madone canadiene* (1944), CÎNTECUL URCUŞULUI (1947), ESCALE (1950), PREZENŢĂ ÎN ABSENŢĂ (1956), MEMORII FĂRĂ ZILE (1960), GISANŢII (1963), COPACUL ALB (1966), *Poeme engleze* (1967), PARTEA FOCULUI (1970), SALA VISELOR (1971).

ASEMĂNARE

Din mine oare cum te vei trezi
Cînd vei ajunge rege, într-o zi,
Peste regat şi peste-arhipelag
Vînîndu-mi păsările ce-n noapte te atrag
Să nu mai risipească marea-n fugă,
Nici sufletu-ţi să-l poarte spre insule-nălucă ?

Îţi vei trezi tu oare-n absenţa mea fiinţa
În ziua cînd, de preţ, inelul meu
Nu va mai fi ca lîna pe fusul meu mereu,
Cînd nu vei vrea să-aşezi obişnuinţa
Sărutului ce fierbe sub lacrimă deplin,
Cînd sîngele în suflet n-o să mai fie vin ?

Va fi o zi cu zile de dureri,
O seară grea cu moarte seri în ea,
Un timp cînd sufletul va înceta
Să treacă cu iubirea ca un catarg prin cer ;
Cum o să redescoperi unirea noastră oare
Cînd însăţi te vei pierde în altă-asemănare ?

INSULELE

Ci noi sîntem logodnicele mării,
Sub mari peceţi de soare şi palmi de fericire,
Sîntem povara asta de pradă şi iubire
Ca să fixăm imensitatea mării.

Urcare-i marea, a amărăciunii,
De unde stau pe spate morţi de culoarea lunii
Să-nalţe rîuri de mînie aspră
Ce spală marea de himera noastră.

O, mîini complice cu destin marin,
Pe nodurile de năvod de in
Din ochi în ochi ţeseţi idealul
Logodnicelor să le-ntindeţi voalul.

Lăsaţi s-adoarmă marea între arhipelaguri,
Căci îi sîntem iubite cu braţ întins pe praguri,
Lăsaţi-o să se-nchidă iar sfios
Spre rănile genunilor de jos.

SURZII

Ei sugrumară lişiţele toate
Să nu audă apele-n suspine —
Izvoarele ei le-au ucis cu pietre -
Să-ascundă cîntecul, sub lut, mai bine.

Ei n-au voit s-asculte cum strigară
Spre stînci sătule ape vii la chip ;
Lăsară turma inimii să moară
Peste al necredinţei lor nisip.

CODRUL ARDE...

Codrul pluteşte în legiuni de lumini
Transparenţă toridă a pădurilor nestrăbătute
Peste această torţă răsucită sarea aerului
Şi păsările înnebunite pe a' flăcărilor spaliere.

Se aude trosnind jarul frunzelor
Ţipăt de potîrnichi surprinse în împerechere
Gratiile umbrei strălucesc în cerul de funingine
Şi uriaşul trece cu neatinsa-i roşie hlamidă
Flăcări şi lavă ca să preschimbe toate nopţile.

CÎNTECUL APELOR

Noi sîntem apele australe împovărate de regrete
Şi apele boreale încrustate-n altarul polar
Noi sîntem patru fluvii ale raiului legendar
Unde gestul de a creşte a devenit fără moarte.

Ca şi tine Rachel noi ne-am născut în moarte
După celebrarea unirii noastre cu pămîntul diluvian
Noi sîntem setea adîncă şi plină de freamăt
Bem mirajul spre a-l reda sonor.

Noi sîntem contradicţia şi alianţa nemaivăzută
Noi sîntem perla inelului interior al fîntînii
Oglinda constelată ce nu este spartă
Unde Mirian recunoaşte obscura-i fiinţă.

PESCĂRUŞUL

Din fluviu spre rîul cu noianu-i de ape
De pe umărul larg al mării înspre piatra seacă
Pescăruşul şi-a strîns aripile-i de descifrat slăvile
Albă floare a soarelui sub urcuşul mai alb decît soarele
El evită loviturile mării peste coapsele de corăbii
Şi boarea neaşteptată a vîntului de ţărm

Ca să nu mai aibă spumă marină pe marginea gîtului
Şi în strigăt sărătura de pedepsire a morţii
Ca să nu mai vadă luna păscînd mai jos decît
epavele

El nu se va mai ridica în velele de vînt
ale largului mării
Ca să nu se mai îndrepte spre steaua credincioasă
peștelui călător
Ca să nu mai vadă acele stele de apă
din ochii oamenilor
Și stelele de metal din ochii zeilor
Pescărușul doarme așezat în limbile rîului
Oprește în el preschimbarea apelor în lumina ce curge
Izvod de smalț alb pictat peste piatră.

BROAȘTELE RÎIOASE

Popor viclean născut pentru ambiguitate
Clocot de ierburi și de mocirlă ce și-a găsit labele
Surîs hughenot al botului plat
Demagogi cerșetori ai mlaștinilor neliniștite

Nici șarpe nici pește nici nimic din ceea ce zboară
Ci în coapsă resortul aparatului de zbor
Nici piatră nici talaz nici nimic ce stă pe picioare
Ci aceste imprevizibile calcule săritoare

În timpul metamorfozei ele își înghit propria piele
Precum acei votanți numiți schimbători
Ca să lanseze cu limbile lor răsucite
Ce vor să înșface pentru foamea lor de victime îndreptățite

Aceste prietene ale umbrelor și ale impreciziei
Au orăcăit atît de tare despre valoarea lor

Încît broaștele au crezut pentru foarte lungă vreme
Că broaștele rîioase au noaptea alegerilor.

VARA

O dragoste subpămînteană se îngrămădește în rădăcină
Apă leneșă pînă la setea verde și unanimă
Pînă la setea crispată în incendiu a sevelor
Pînă la acest dur sărut ce pune căluș strigătelor.

VÎNTUL

Roată de apă-n frunziș, torent în văzduhuri
Zăplaz împotriva barbariei zgomotului
Vînt viril uriaș semeț cu capul haihui
Replămădești ale munților și ale mării ziduri.

ARBORELE

Arborele nu se scoală ca să-și caute de mîncare
Își trage puterea din pămîntul ce intră în el
Căci pădurile toate-s săgeți de catarge
Și pază de umbre la zidul de noapte.

ANNE HÉBERT

(n. 1916)

Născută la Sainte-Catherine de Fossambault, este verişoara lui H. de Saint-Denys Garneau și soția criticului Maurice Hébert. Nuvelistă, romancieră, scenaristă și poetă, creatoare a unei poezii încărcate inițial de solitudini, dar, apoi, deschisă spre lumea concretă, de aspirații și angajare în problemele majore ale vieții.

Opere poetice : VISURILE ÎN ECHILIBRU (1942), MORMÎNTUL REGILOR (1953), MISTERUL CUVÎNTULUI (1960).

MARINĂ

La ce visam deunăzi
De îmi părea frumos ?

Ce-i acest flux
Și-acest reflux
Care trec peste mine
Făcîndu-mă să cred
Că mă furase somnul
Pe-o insulă
În fața unei pante,
Că valurile

Mă surprind
Acum
Jur împrejur ?
Ci oare într-o scoică
Ascult cum sună marea ?
E vîntul peste creștetele noastre,
Sau sîngele ce-mi bate-n tîmplă ?

În ce picturi marine am văzut,
Deci, ochii mei ?
Și cine-a zis
Că aveau calmul
Fîntînilor,
Că s-ar putea
Să se așeze cineva pe ghizduri
Cu mîna coborîtă
Pîn' la cot
În apa lină ?

Sălaș lîngă curenți adînci
La sare și la alge
Și la-necați frumoși
Ce dorm cu ochi deschiși
Așteptător furtunii
Care-l va ivi
Deasupra apei
Printre gene.

ÎN CHIP FESTIV

Soarele strălucе,
Soarele strălucе,
Lumea e deplină
Și grădina-i cerc.

Iar eu am aprins
Candelelor focuri
Gemene de ceară —
Două flori gălbui.

Ziua putrezeşte
Focurile nopţii
Două flori uscate-n
Albe crengi de templu ;

Lumea-i rînduită,
Morţii dedesubt,
Viii de deasupra.

Morţii îmi sînt oaspeţi,
Lumea-i rînduită,
Morţii dedesubt,
Viii de deasupra.

Morţii-mi dau plictis.
Viii mă ucid.
Iar eu am aprins
Două flori vibrînde,
Ochii mi i-am luat
Şi îi port în mînă,
Pietre mici de apă.

Şi eu am dansat
Cu nebune gesturi
Şi festive-n jurul
Lacrimilor mele.

BALADA COPILULUI CE VA MURI

Eu sînt copilul care joacă mingea ;
Ah ! ascuţit e sunetul,
Ah ! e ca de argint.

Vibrează glasul meu şi tremură
Prin lumea goală.
Ah ! lumea este surdă,
Ah ! tremurat mi-e glasul.

Sunetul cel mai sus
Şi cel mai clar
Ce aeru-l sfîşie
Aşa ca zurgălăul de cristal,
Cristalizate lacrimi
Se-ntreciocnesc în străvezimea lor.

Pornesc la drum cîntînd.
Ah ! cît de lung ecou
E-n urma mea.

Pavate, străzile au plăci rotunde,
Picioarele-mi se-nvîrt
Şi casele sînt moarte
Şi lumea a murit ;
Nu li se-aude glasul,
O ! glasul grav şi tare.

Se-aude în oraş
Doar vocea-mi ascuţită,

Doar vocea mea înaltă,
Doar vocea mea de-argint.

Presimt mirosul mării.
Ah ! Cît e de amară
Şi eu ce singur sînt.

Dar moartea unde-i ?
Sau poate-a dus cu ea toţi morţii ?
De ce sînt ei tăcuţi ?
Care-or mai fi pe-aici ?

Şi vocea-mi tremură
Pierdută-n mare
Surоră-a vînturilor mult închise
Şi a furtunilor nemuritoare.
Ah ! Cît de-amar este mirosul ei

E vocea mea pierdută.
Ah ! dar vocea mării
E de forţe plină.

Nu-mi mai aduc aminte
Nici vocea altora,
Nici vocea mea,

Iar Moartea n-am văzut-o niciodată.
O fi avînd obraji
Frumoşi precum ai mamei ?
Nu pot să ştiu,
Nu pot să ştiu.

Dar n-am văzut nicicînd nici chipul Morţii.
Ah ! marea-i mîngîiere
Picioarele mi le sărută-n
Tăişuri dulci.

Ea urcă înspre mine
Dezmierdîndu-mă —
M-am învelit cu izul ei amar.

Eu sînt în ea
Amestecat
Ca sarea.

Cobor spre prundul mării şi respir
Lung apa
Ca pe un aer calm.
În jur e verde tot şi străveziu,
Castelul meu e verde.

Mi-am meşterit hamac
Din plasă leneşă, apoasă,
Legată între crengile marine
Şi-acum adorm.

Mîine voi cerceta imensitatea,
Pe clinuri dulci
Voi merge-n căutarea celor morţi
Şi înfunda-mă-voi în mari pustiuri.

Fără de aventuri spre Veşnicie
Voi merge-n lungul zilelor învălmăşite

Să întîlnesc necunoscuta față
Cărea-i gust, de astăzi, miresmele amare.

MUZICĂ

Nu e atît un cîntec
Sau un glas
Și nici un aer, dichisit, din vreme ;
E-un sunet pur
Ce curge-nsingurat
Ca sunetul de flaut
Care-ar fi fost
Pierdut într-o pădure
Și l-am lăsat
Să-și curgă melodia
În felul său
Fără de fel
Și fără aer,
Acum cînd nici o buză
Nu-l conduce
Și cînd pădurea-ntreagă
Îl poftește
Să spună tot ce are
Mai muzical în suflet,
În suflet
Sau de suflet mai departe,
Acolo unde totu-i surd și plin
De taină și necunoștințe.
Nu chiar un cîntec,
Ci un sunet pur
Ce curge-nsingurat
Ca sunetul de flaut
Care ar fi fost
Pierdut într-o pădure.

MORMÎNTUL REGILOR

Țin inima în pumn
Ca pe un fulg orbit.

Tăcuta pasăre îmi ia din mîna
Umflată lampa mea de vin și sînge —
Descind
Către mormintele de regi
Uimită
Și abia născută.

Ce fir al Ariadnei azi mă poartă
De-a lungul labirinturilor surde ?
Ecoul pașilor încet se-mbucă

(În care vis
Gleznele-acestei fete-au fost legate
Ca unei sclave fermecate ?)

Făptuitorul visului
Grăbește firul,
Și iată vin cu pașii goi,
Cu cîte unul
Ca primii stropi de ploaie-n
Adîncuri de fîntîni.

Mirosul crește-n largi furtuni
Și picură-n strîmtoarea porții
Spre tainice, rotunde încăperi
Unde se-nalță paturi ferecate.

Dorința-nțepenită-a morților
Mă-atrage și privesc uimită
Pe negrele-oseminte
Luciri de-albastre pietre încrustate.

Cîteva tragedii lucrate bine
Pe pieptul regilor culcate,
Ele sînt date-n chip de giuvaere,
Fără de lacrimi sau păreri de rău,

Și puse într-un singur șir —
Tămîia-ncinsă, turta de orez
Și carnea-mi tremurîndă
Ofrandă rituală și supusă.

Pe chipul meu absent, de aur masca,
Flori vinete ca irisul din ochi ;
Mă machiază umbra morții
Cu trăsăturile-i mărunte
Și pasărea aceasta ce-o respir
Se tînguie ciudat.

Un lung fior,
Ca vîntul ce-a trecut din pom în pom,
Ridică șapte brațe de-abanos
Din tocul lor gătit solemn.

Numai adîncul morții stăruiește
Să simuleze zbuciumul din urmă
Cătîndu-și potolirea,
Veșnicia,

În clinchetele stinse de brățară
Uitate cercuri, jocuri de-altădată,
În jurul unei cărni sacrificate.

Și lacomi cu izvorul a tot ce-i rău în mine,
Ei mă adorm și eu mă beau ;
De șapte ori văzui, la dungă, osul
Și seaca mînă ce rîvnește
Spre inimă ca s-o răpună.

Lividă și sătulă de coșmar,
Cu brațe dezgolite,
Și morți uciși de dincolo de mine —
Ce foc de zori a rătăcit pe-aici ?
De unde pasărea fremătătoare
Spre mîna mea-ndreptînd
Privirile-i crăpate ?

GLASUL PĂSĂRII

Se-aude glasul unei păsări moarte
Dintr-un tufar nedibuit.

Se plînge pasărea în cînt,
Acum,
În dreapta nopții mele.

Aud și fremătarea plopilor
Ce-nchid un cînt lichid
În preajma mea.

Negru ostrov
Înfășurat în juru-i —
Prizonier.

Din pasăre spre mine,
Din mine înspre plîns
De moartă pasăre,
Nu mai sînt treceri
Și nici reazim nu-i.
Primitul plîns al ei
Un plîns renveșmîntat
De voci lăuntrice.

De-asemenea rănită,
De-asemenea oriunde —

În noaptea netezită,
În moartea netezită —
O, paradis prădat !

CAMERA ÎNCHISĂ

Cine mă-aduse pînă-aici ?
Căci e fără-ndoială unul
Ce mi-a suflat pe pași !
Dar asta cînd s-a fost făcut ?
Și cu complicitatea cărui prieten pașnic ?
Cu care sfat al nopții fără capăt ?

Dar camera cine-a ales-o ?
În care calmă clipă
S-a-nchipuit plafonul jos

Mărunta masă verde, cuțitul-jucărie,
Un pat de lemn cernit
Și focul ca o roză
Cu fețele de purpură umflate
Încolăcindu-și inima păzită
Sub flăcări albăstrii, portocalii ?

Cine-a luat măsura dreaptă după
Aceste mîini ce le deschid a cruce ?
Știu, cele patru puncte cardinale
Le port în vîrful degetelor mele
De-ndată ce mă-ntorc de patru ori
În jurul meu,
Atîta timp cît ziua și cît noaptea
Mai stăruie în amintiri.

Pe masă, așezată, inima-mi !
Dar cine-a pus, cu grijă, cuvertura,
Și-a ascuțit cuțitul
Fără spaimă
Și fără pripă ?

Se miră carnea mea și se încheie,
Fără zguduitorul obicei,
Cu marginile dezrădăcinate.
Culoarea sîngelui, limpezitoare,
Pecetluiește bolta adîncită,
Iar brațele-mi încrucișate
În spațiul prădat
Îngheață încîntîndu-se de gol.

O, dulce corp în somn,
Cînd patul negru te cuprinde
Și te închide pînă ce se vede că nu mai miști.

Dar nu-ți închide ochii.
Visează-n treacăt c-o să mergi
Să vezi cum strălucește
Pe masă, sub bucate, cuvertura !

Și lasă, lasă focul
Să joace pe pereți
Și să-ți rodească inima și carnea ;
Logodnici triști, de seamă și pierduți.

ESTE DESIGUR UNUL

Este desigur unul
Ce m-a ucis,
Pe urmă a plecat pe vîrful
Picioarelor,
Fără să rupă dansul său deplin.

El, să mă culce, a uitat
Lăsîndu-mă-n picioare
Și legată
Pe un drum
Cu inima-n sipetul ei străvechi
Și cu lumina ochilor asemeni
Întruchipării ei de apă clară,

Uitînd să șteargă lumii frumusețea
Din jurul meu,
Uitînd să-nchidă ochii mei avizi,
Le-a-ngăduit pierduta pasiune.

OGLINDA

Desculță, de cu zori,
Prin frigul ierbii,
Eu am crezut că iarba
Și roua-s ale mele.

Iar soarele ce mai mijea,
Și stelele lipsite de lumină,
Și zilele de ieri,
Și zilele de mîine —
Eu am crezut că-s toate ale mele.

Mi-am pieptănat deci părul
Înfierbîntat de soare,
Ca fînul
Spre amiază
Pe cîmpii.

Și-atuncea am crezut că fînul
Căldura, limpezimea,
Aromele și cîmpurile toate,
Și-amiezile întregi,
Și lumea
Și vremurile toate-s ale mele.

Căci așadar arome,
Cîmpii,
Amiezi,
Și cărți,
Cum și poeții — toate-s ale mele.

Plantații de cafea cu fructe roșii,
Bumbac de nea, ostroave tropicale,
Și peștii străvezii,
Și-adevărata nea
A țării mele,
Și anotimpurile —
Sînt ale mele toate dintr-o dată,
Nenstrăinate, numai ale mele.

Și zîne, spiriduși
Și draci, dar nu prea răi,
Amanți și vrăjitoare,
Izvoare și păduri,
Și verdele din frunze,
Și albăstrimea apei,
Și roșul hainei mele
Credeam că le cuprind.

Mi-am întocmit un joc,
Și-aveam belșug de soare
În jocul meu,
Căci erau toate pentru jocul meu !

Fără să o poftesc,
Pădurea încîntată
Chema sălbăticiuni ;
Cu umbrele deodată,
Veneau în jurul meu
Cu lumea și cu visul
În dansul unduios —
Credeam că-al meu e totul, totul.

*

Și brusc, fără ca nimeni
Să fugă,
Peste liniști
S-a ridicat un chip,
O ființă-a covîrșit întregul spațiu,
Ca în prim plan,
Și dintr-o dată toată feeria
Devine-o figurantă.

*

Sărmane joc !
Sărman poem ce-l scriu,
Un luminiș în care eu crezusem
Să chem exotice trezorerii,
Jur împrejur.
Oglindă simplă
În care mă-ntîlnesc,
Deplină, singură
Și neschimbată.

Mi-e tristă inima
Ce umple spațiul
Ca în prim plan.
Și toată feeria
Devine-o figurantă,
Și eu mă uit cu aer trist
În dorul inimii.

Iar ciutele cu ochii prelungiți,
Umbrarele și apele,
Ca frunzele
Și-ascund cutremurarea,
Părîndu-mi că se reculeg prelung
În gesturi de călugări.

Or poate pentru inima-mi remistuită
Se roagă,
Ei toți și ele toate ce-au venit
Să se adune-n luminiș
Pentru un joc...

MÎINILE NOASTRE ÎN GRĂDINĂ

Noi am avut această idee :
Să ne plantăm mîinile în grădină.

Ramurile celor zece degete :
Mici arbori de oseminte,
Brazdă dragă.

În fiecare zi
Am așteptat pasărea roșcată
Și frunzele proaspete
Ale unghiilor noastre lustruite.

Nici o pasăre,
Nici o primăvară
Nu s-au prins în cursa mîinilor noastre.

Pentru o singură floare,
O singură minusculă stea de culoare,
Un singur zbor de aripă liniștită
Repetată de trei ori.

Va fi nevoie de anotimpul viitor.
Mîinile noastre se vor lichefia, ca apa...

ALPHONSE PICHÉ

(n. 1917)

Născut în Chicoutimi ; de meserie contabil. Autor de balade și sonete în formă clasică.

Opere poetice : *Balade din Petite-Extrace* (1946), *Vîltoare* (1947), *Cale de apă* (1950).

SEARĂ

Cînd stă pe-o rînă seara-n cetatea fumegîndă
Și cînd uzina-mpinge pe un beton de rînd,
Ca pe-a zorită ciurdă sub varga de osîndă,
Femei cu țîțe sterpe, bărbați cu-arțag în gînd ;

La ceasul cînd cutează o sărăcime-n pîndă,
Acolo unde răul scobește desfrînînd,
Unde bețivul plimbă pe străzi spinarea-nfrîntă
Rîvnindu-și iar căminul ce cade spre pămînt ;

Cînd, ghiftuit, burghezul se-ntoarce la postav,
Către un somn de spaimă, către un somn grozav —
Cînd rugi și cînd litanii, se sting fără remediu,

Storcîndu-și Idealul în taină și-n zadar,
Poetul întrevede, prin firmamentul clar,
Cum sîngeră pe ceruri și-n iad frumosu-i geniu.

APĂ ADÎNCĂ

Să poți muri,
Acolo curg iubirile sfărmate ;
Și pași se pierd în roci și în nisipuri ;
Spre zorii de pe urmă,
Acolo ochi se-nchid spre-o stea din urmă ;
Și-n unda potolită
Spre soarele din urmă, brațul clipei.

TRADIȚIONALIȘTI ȘI NOVATORI

GILLES HÉNAULT

(n. 1920)

Născut la Saint-Majorique (Drummond). Ziarist, colaborator permanent al Societăţii Radio-Canada, director al Muzeului de artă contemporană din Montréal. Unul dintre poeţii suprarealişti de frunte.

Opere poetice : *Invenţia roţii* (1941), *Alegorii* (1945), TOTEMURI (1953), CĂLĂTORII ÎN ŢARA MEMORIEI (1960), *Semafor* (1962), POEME (1970).

INVENŢIA ROŢII

Voi intona spre tine, o, cerc de formă pură
Un cîntec cu ecoul de cîntec din Natură !
Puterea-ţi virtuală în legi va triumfa,
Va inunda pămîntul. Iar eu şi vocea mea
Vom fi delirul numai de stări embrionare
Cînd în priviri mirajul vizionar tresare !
Ca vînturile mării de sare şi lumini
Nădejdile mă mînă spre astrul din-nălţimi.
Şi eu ascult în mine o muzică de sfere !
Gîndirea ! Iată astrul ce-mi dă din nou putere ;
Dispreţuindu-mi viaţa, în fine, înţelept,
Tind dincolo de mine, spre tine, şi aştept

Profeticul tău cîntec : putere ce cutreieri
Să-mi povîrneşti tăcerea şi să-mi pătrunzi în creieri !
La Nord, nici un luceafăr din stolul sideral
N-o să-mi arate drumul. o, cuget ideal,
Ca tine ! Viitorul himeric vreau să-mi fie
Croit după dorinţă ca-ntr-o geometrie.
Ştiinţă, varsă-mi raze ca apele curgînd,
Nimbîndu-mi fruntea să mă scutească de mormînt ;
Să îmblînzesc natura în dreaptă ridicare
Şi să zidesc cu braţul Cetatea viitoare
Ce, curbă, se înscrie pe linii de compas.
Nu mai avem nici moarte, nici ignoranţă-n glas.
Prin creierul meu trece-o abstractă claritate.
El crede în gîndirea ce dă eternitate,
Ca să aşeze pîrghii în punct de sprijin pur.
Voi face Universul invers, în plin azur !
Prin golul din nădejde o sondă voi trimite
Să aflu viitorul acestei lumi uimite.
De la izvor un fluviu presimte marea, iar
O floare simte fructul de zahăr sau amar.

. . . .

Căci tu eşti cel mai singur, astru de plenitudini !
Căci tu eşti cel mai singur, astru de certitudini !
De vrem să-nfrîngem soarta, vom face cu efort
Pe drumuri ocolite să-ajungem pînă-n port.
Rostogoliţi spre capăt de taină, toţi de-a rîndul,
Plutim strigînd deodată : priviţi, priviţi pămîntul !
Văzînd cum omenirii sub ochi i-a apărut
Al libertăţii sale fost paradis pierdut.
Sus ancora ! în fuga spre-nalta aventură,
Pe mări ce-arată noua şi tînăra natură ;
Prietene, ascultă cum cheamă valul lin
Şi cum răspunde unui îndepărtat suspin,
Şi-n sufletul tău tînăr şi înţelept scandează
Plăcerea infinită, călătoriei pază.
Dar tu admiră-i mării odihna de argint,

Vieaţa ei ce creşte necontenit, murind
La stricte reîntoarceri pe unda ei marină.
Să pui sub îndoială origina-ţi divină.
Legată, dezlegată de-azurul domnitor,
Ca spiritul e marea, un drum spre viitor ;
Prin seara cu furtună sau ceasuri de maree
Ea aboleşte cerul cu chipuri eteree.
Tot ea calmează luna şi aştrii suverani.
O, luna ! ea în noi e, în marinari sărmani,
Noi o purtăm în inimi şi-n braţe, toţi, făţiş,
Şi-o legănăm adesea în plînset de tăiş.

TINEREŢEA NOASTRĂ

Am părăsit aceste meleaguri
în care pămîntul se-ntinde gol şi tăcut
sub un cer niciodată surîzător
unde omul rămîne un necunoscut

pentru om unde lumea
este ireală şi vană
unde sonda plonjează
în mirajul unui imposibil ocean.

În acele vremi orizontul întreg
nu era decît un cer impregnat de febrele noastre bete
şi noi căutam zadarnic alte făpturi
cu-a ochilor cu-a buzelor noastre sete...

Mîinile de frate
doar ramuri erau despicate...
În acea ţară rătăciţi

plini de dorinți paralizante
am căutat mereu să vă zdrobim
oglinzi și obsesii ale iubirilor noastre delirante.

Eram surzi la toate și insonori
ca o veche ghitară dezacordată.
Ne spuneam că viața se termină și cerul incolor
și fericirea printr-o întîmplare neașteptată.

Ne-am jucat destul de-a Crusoe
de-a negrii și albii — insulari
ce nu au navigat niciodată
ci i-am plăsmuit spre-a ne face iluzii mai mari.

Seceta noastră ne-a dăruit cu ochi de sticlă.
Mica noastră lume interioară
a devenit seacă și sună azi găunos.
Mica noastră lume interioară

în care noi am fost semizei
nu era decît o veche tigvă
de erori complexe de învechite
mituri și prejudecăți o relicvă.

Ar fi trebuit să fim văzuți în mareea scăzută
și fără de limpezimi albastre
cît eram de roși de amărăciune
în mlaștina salină a lacrimilor noastre.

Gîndeam că vom fi opriți pentru totdeauna de vînt
în vreo Mare-a Sargasselor gîndeam

că vom fi o nadă de legături a iluminaților
unui bal rimbaldian.

Marele Ieri ne-a slujit de acostare
și impregnați de amintiri ca niște scafandri
stupid am replonjat în mare
Marea Neliniștii noastre cu toate coloniile de polipi
ai filozofiei noastre barbare...

O lume s-a scufundat în mare
o lume ce n-o să mai vină
dorințe nebune idei fixe păsări rare
o lume străină.

MICA GENEZĂ APOCRIFĂ

I

Adam și Eva
mirajii doar
în izvoare de timp.

II

Eva cu dinți
virginali.
Eva și Adam
descoperind polenul.
Virginale erau buzele lor
cînd au plantat pomul rasei umane.

III

Femeie acefală
Fertilă Venus
Rădăcină a vieţii.
Sîni coapse
Ciclu de dragoste şi de argilă.
Femeie pe jumătate umbră
Cu picioarele în pămînt
Şi braţele în înalturi
Tu eşti orizontul copilăriei noastre
Vîlvătaia soarelui
Şi-a dragostei noastre carnale.

IV

O viaţă de sacrificii.
Un minunat pom al vieţii curăţit de crengi
Îşi apleacă fructele pieptului său
Spre generaţiile ce cresc.
Servitutea ei
Aşterne mlădiţelor proaspete
O umbră frumoasă şi calmă.

V

Eden de pomi de pîine şi de timp pierdut
Acoperit de nisip.
Stele prinse în plasă
Focuri nebune
Pe vremea dragostei neînspinate
Floare a tinereţii
Femeii fără de farduri
Şi a bărbatului fără memorie.

VI

În ziua aceea
Domnul în toată splendoarea-i s-a arătat
În mantie violetă
Cu nasturi albi
Cu barba bătînd în albastru
Cu părul ondulat de fulgere.
A aprins un cadelabru cu şapte braţe
Şi s-a înfiripat lumina.
Adam călare în zare
Între oceanul Binelui şi-al Răului
A aşteptat semnalul de plonjare.
Satan îşi făcea siesta
Pe plaja timpului.

VII

Calul şi-a inventat rasa
Coamele şi galopurile
A inventat ritmul şi saltul.
Visa de pe atunci necunoscute rădăcini
Biciuiri arături şi războaie
Căci omul...
    a mîncat din măr.

VIII

Domnul şi-a pus uniforma de jandarm
Chipiul cu trei galoane
La centură sabia
Sub tunică inima-i de piatră
Şi a pornit spre pămînt.
Urmat de arhanghelul-majur.
Tatăl a plecat să-şi pedepsească copiii

Din pricina unui măr acrişor
Pe care l-a mîncat Adam.
Domnul îşi veghează cu ochi ageri livada.
Cu toate că-i iubeşte
Pe oameni copiii săi
El mult mai mult iubeşte
Dulceaţa merelor.

IX

Apoi am cunoscut
Zilele de luptă cu fiarele sălbatice:
Ne-am luptat din greu
Cu monştri aproape omeneşti.
Noi am inventat raţiunea
Noi am descoperit
Cocoşul şi cîntecul său
Noi am urmărit călări
Bourul şi bizonul
Noi am aprins flacăra speranţei
În străfundurile inimii noastre
Şi într-o bună dimineaţă
Soarele a răsărit
Odată cu cîntecul cocoşului.

X

Omul a părăsit noaptea preistoriei
Epoca de piatră şi de troscot.
El a plantat
La intrarea-n caverne
Totemul destinului său.
Cămilele au inventat caravana
Şi omul a cunoscut mirajele

Secol de secol
Într-un deşert de nisip de sete
Şi de dorinţe nesăţioase.

XI

Totuşi osuarele
Ţinteau un viitor de palmieri
În cerul interior al fiecărui om
Care-i vedea în oameni pe fraţii săi
Şi în pace apa care potoleşte setea.

XII

Totem umbra ta
 se şterge-n amiază.
Pămîntul îşi leagănă
 şoldurile de-mbelşugare.
Fluviile se răsfaţă
 în leagănul albiilor lor.
Leşină recoltele
 cînd vîntul le piaptănă.
Copiii deschid ochii
 mari precum mîinile
Şi încep jocul
 de-a iubi iubirea de-a iubi viaţa de-a iubi pîinea.
Iar roza vînturilor
 anunţă timp de belşug.

ÉLOI DE GRANDMONT

(1921-1970)

Născut la Baie-du-Febvre ; a fost dramaturg, autor de scenarii radiofonice, poet.

Opere : CĂLĂTORIA ARLECHINULUI (1946), *Fecioara înstelată* (1948), *Primele secrete* (1951), *Plăceri* (1953), *Duminici naive* (1954), *Un anotimp în cîntece* (1964).

CELE PATRU VECINE

Ca un paşă fidel
Am acolo vreo patru vecine,
Păzitor
De provincii
Marine
Salt ca-n dansuri, cu zel.

Eu ascult micul ţipăt al lor
Plin de fulgere de sticlărie,
Însoţit
De taifas,
Şi mînie
Şi de cîntece, adeseori.

Pot să jur, ca ripostă,
Că nici una n-ajunge mireasă,
Însă toate
Primesc,
De acasă
Colete cu peşte, prin poştă.

TÎNĂRA FATĂ

Copilă, la joacă,
Ce limpezi erau ochii tăi ;
Pe plajă, plăcerea
Nebănuitelor salturi.

Umbrare, la rîndu-le
Mai proaspete erau
Şi decît apa din izvoare.

O, trupul tău de tînăr pom
Purtînd uimirea fructelor dintîi !

Azi, sclavă umbrei tale,
Tu dai săruturi mult mai multe
Decît sînt frunzele pe crengi.

DESCRIERE

Sorbită-i pasărea de cer.
E fata tînără sorbită-n
Lumină — palidul reflex
Al stelei e sorbit în apă.

E acest ochi un strop de apă
Pe-o frunză — poate e un fruct
Ce scapără în umbra verde
Sau e o stea căzută-n apă.

Sau inima de păsări este
Ce se frămîntă-n zbor spre cer —
Privirea tinerei copile.

VÎRSTA VISELOR

Şi cînd vei sosi să adormi
Sub cerul copacilor, verde ?
Şi cînd vom putea părăsi,
Împreună, pămîntul ?

Am chivernisit pentru tine
Grădini de tăcere,
Să dănţui prin ele, nebună,
Cu încălţăminte stelară.

Mireasmă de luturi jilave
Mireasmă de rouă
Şi licăr de flori — tu eşti ceea
Ce ochi frumoşi le deschide.

O, neştiută blîndeţe !

CĂLĂTORIA ARLECHINULUI

Mi-s mîinile atît de roze pline,
Încît e-un joc de-a fericirea, poate.
Deplinătăţi de porţi închise bine
Şi braţe care cad a bunătate.

Cu paşi înceţi fereastra se îndreaptă
Spre cer. E totul un vapor lansat
La apă, ce nencrezător, aşteaptă.
Închideţi-mă, deci, într-un palat.

Ne spală iarna plaiurile iară
Şi, peste ale primăverii glii,
O să-şi aşeze mîna lor uşoară
Puzderia de flori de pe cîmpii.

*

Vrăjită auroră pală —
Ori dimineaţa-a năvălit
Prin noapte. Iată viaţa goală
Mergînd sub soare ascuţit.

Cîmpia trece visătoare
În ochi cu lacrimi care pier
Şi ca un pas de dansatoare,
Privirea urcă înspre cer.

Iar mîinile încet întinse,
Ca să deznoade-un fost amor
Sînt pelerini ce-aşteaptă, prinse
În inimi, degete, uşor.

*

Cîte scîntei se sting, nălucă
În marea serii fără glas ?
Vin cărţile să îmi aducă
Un cîntec spus de-un negru pas.

Fantoma lor dansînd se-arată,
Obraz de revărsat de zi.
Mă tem de-a lor cadenţă dată
Şi care mîine va muri

Culoare de mireasmă blîndă
Demască luna, marea iar,
Cu ochiul lumea ne-o încîntă.
Piciorul ei e-n cer, amar.

Nicicînd, o ! dansul nu sfîrşise
Cu gest abia reînceput.
Aud cum pasul unui vis e
Plimbat pe-o temă din trecut.

Un corp suflat în muzici. Paşii
Pe mare-n lung s-au apăsat.
Dar surzi şi cinici, toţi arcaşii
Reiau un gest neîncetat.

Unde-s castelele bătrîne
Şi luminate ? În curînd
Un turn uşor pe cer rămîne
Crezînd că mai aude-un vînt.

MAURICE BEAULIEU

(n. 1924)

Născut la Ottawa, este ziarist şi director în Ministerul culturii din Québec.

Opere poetice : ARGILĂ CRĂPATĂ (1957), *Străluciri de lut* (1958).

TRANSHUMANŢĂ

Or eu copilul sînt
Ce-şi pierde marea dragă
Şi-apoi cu braţe-n vînt
De carne se dezghioacă.

Eu moarte-am fost şi vînt,
Drumeţi prin nopţi trecînd,
Silex în zburătoare,
Cuvînt de ape clare.

Or eu copilul sînt
Ce-şi pierde marea, buna,
Şi-apoi cu braţe-n vînt
Domesticeşte huma.

PĂMÎNTUL CARE SÎNT

I

În țipăt mi-am surprins
Al humei licăr umed

Și sînt firesc de simplu
Pămîntul care sînt.

II

Am niște biete vorbe
Să-mi murmur bucuria

Am niște biete vorbe
Să spun de moartea mea

Am niște biete vorbe
Să spun ce bunătate
De oameni am în sînge

Am niște biete vorbe
Cît să-mi trăiesc seninul

Om bîntuit fusesem
Om bucuriei sînt.

ÎNALTĂ CERTITUDINE

I

Din sînge scot cuvinte oropsite
Ce tind spre claritățile sălbăticite
Și-un grai mai gol îmi plimbă-n sînge veselia
M-a botezat un bob rotund de limpezime
În strigăte eu sînt de partea omului.

II

Sînt pe pămînt
Și orice vorbă a pămîntului cîștigă gustul acestor mîini
Și orice om de pe pămînt îl port în sînge
Deplină bucurie peste oameni
Și rodul visului ce urcă de pe stradă
Iată nășcîndu-se o bucurie
de-naltă certitudine.

PIERRE TROTTIER

(n. 1925)

Născut la Montréal ; a fost avocat, diplomat, consilier cultural la Ambasada Canadei din Paris (1964-1968), ministru la Moscova (1970-1973) și ambasador în Peru.

Opere : *Lupta împotriva lui Tristan* (1951), POEME DESPRE RUSIA (1957), *Frumoasele din pădurea adormită* (1960), SFÎNTA-MEMORIE, *Întoarcerea lui Oedip* (1972).

STEAUA MARILOR LACURI

Era vacanța lunii
Și-a stelelor vacanță
Pe cînd în școala nopții
În fața tablei negre de pe cer
Noi eram singuri fără profesori

Cer pur al frunții tale și cer al țării mele
S-a coborît atîta de jos punîndu-și capul
Pe umărul meu pașnic să îi aud suflarea
Un vînt de-ndrăgostire mi-a respirat în gînd

Doar noi reînvățarăm pe degete un număr
De zece lungi săruturi de zece mari provincii
Doar noi reînvățarăm din tot ce am greșit
Să ștergem tabla neagră c-o simplă mîngîiere
În degetele zece unind provincii zece

Apoi ți-am spus pe nume un nume-al țării mele
Dar vai s-a-ntors ecoul spre mine sfărîmat
În zece nume foarte distincte de provincii
Și am fugit la tablă să scriu numele tău
Însă furtuna aspră l-a fost orbit în flamă
L-a dumicat în zece și-n lacrimi l-a făcut

Era vacanța lunii
Și-a stelelor vacanță
Pe cînd la școala nopții
În fața tablei negre de pe cer
Noi eram singuri fără profesori

Mai am la îndemînă ca să ne scriu povestea
Doar așchii de ardezii în cari se sparg luciri
De brațe dulci din steaua acestora Mari Lacuri
Mareele ce umflă inima țării mele
Suspine fără noimă ce nu mai consteleează
Nici tabla de iubire nici tabla de pămînt.

PRIN MEMORIA VRĂJITĂ

O corp iubit supus tăcerii
Chivernisindu-și ultimul suspin
O formă rece dezgolită
Sub haina lungă a luării-aminte

Cu toată dragostea-mi eu te iubesc
Și cu tăcerea ta fac corp comun
Și te-nveșmînt în amintiri

În adăpostul tău părăginit
Cu mobile istețe și-așezate
Te regăsesc cînd facem inventarul
Tăcerii tale-n forme fără capăt

Mobilieru-ți fac cu de-amănuntul
Și regăsesc poemul întregit
Și toate oasele-ți la locul lor
Tăcerea mi le dă pe ale sale
Încît învăț să te iubesc
Mult printre mobile-ațipite

Dar iată prin memoria vrăjită
(Memoria zeiță cu haina-n trene lungi)
O iată cum poemu-și cere contul
Și mobilele toate cum se rentorc în arbori
Cum patu-n care îmi văzusem mama
E patul unei ape-n pădurea adormită
Iar pulberea și osul ce le învăluiesc
Sînt mușchii pe copacul copilăriei mele
La umbra mamei mele și-a fetelor frumoase
Ce se arată numai în roba de-amintiri
În curte de tăcere din care cresc poeme.

SOLDATUL NECUNOSCUT

Cred că-i de-ajuns ca numai să-și desfacă
În piață brațele ca acele de ceas
Ca să rostească lumii ora noastră
Dar toată lumea-și are ceasul ei

Cred că-i de-ajuns să-și împreune brațele
Deasupra mea frumos ca să mimeze
Clar arcul de triumf dar nimeni nimeni
Nu-i mai aprinde flacăra la creștet
Soldatului necunoscut la care
Eu poposesc mereu

Cred că i-ar fi de-ajuns un pat mai cald
Ca să-mi adune-n braț toate femeile
Trezindu-mă să-mi leagăn lin copiii
Dar noaptea mea nu ține vai destul
Împiedicînd femeile să fugă
Și pruncii să se nască-n depărtare

I-ar fi de-ajuns o masă primitoare
Ca pîinea mea să-adune în juru-i prietenii
Dar mi-au furat-o s-o mănînce-aiurea
Și singur sînt și rod fărîme șoarecii

O ceas al meu tu arcul de triumf
Iubirea mea și pîinea-nsîngerată
Doar moartea mea v-a mai rămas fidelă

Din tot ce sînt și chiar din moartea mea
Nimic n-o să rămînă ca jignire
Soldatului necunoscut pe care lumea
Pe care lumea-l știe că e mort.

DELICVENȚII TINERI

Vedeau în vis un oraș în chip de poem
Și se pierdeau în mulțimea de cuvinte-pietoni
Și căutau rime de vînzare pentru o seară
Iubiri fără de mîine și poeme în fundături

N-aveau poezii cu adresa-n cartiere bogate
Căci ele le făceau în treceri pe sens interzis
Departe de străzile-strofe înspicate în șase
Departe de verbe care strivesc și se sting
Și mai cu seamă departe de virgula polițiană

Iată-i căzură în temnița dicționarelor
Tocmai în seara în care voiau să-și împartă
Avutul de versuri și rime
În vîrful pistolului fără de milă și mut.

LA FÎNTÎNA CLARĂ

Dă-mi voie să te duc înspre fîntîna clară
Dă-mi voie să-ți cînt cîntece de-odinioară

De-atît amar de vreme te iubesc
Și niciodată nu te voi uita

Dă-mi voie să alint poporul tău cenușăreasă
De-ndată ce nu își mai uită fostul prinț
I-s amintirile o ciornă păcătoasă
A visului pierdut și a speranțelor cuminți

De-atît amar de vreme te iubesc
Și niciodată nu te voi uita

Dă-mi voie să alint școlarii tăi sărmani
Ce nu primiră decît premii de memorie

Și care se simt niște prizonieri prin ani
Atunci cînd vor să-și aibă locul în istorie

De-atît amar de vreme te iubesc
Și niciodată nu te voi uita
Dă-mi voie să-ți cînt cîntece de-odinioară,
Dă-mi voie să te duc înspre fîntîna clară.

JEAN-PAUL FILION

(n. 1927)

Născut la Notre-Dame-de-la-Paix (Papineau), a studiat artele frumoase şi lucrează ca decorator la Radio-Canada. Autor de cîntece populare.

Opere poetice : *Din mijlocul apei* (1955), *Mîine ierburile roşii* (1962).

NIMIC DE UITAT

Mîna păsării de mătase
duse rodul la capătul mării
rodul şi cuibul
în spaţiul cel fără de seamăn liber
zbor inocent
al unei mîini norocoase
peste imensa mare de aer
Eu văd de aici
focul din carnea fructului
focul albastru săgeţi suspendate
în creştetele insulelor de abur
focul ca pîinea în gura
celor ce au puterea să se hrănească

chiar din lanurile cerului
Eu
eu rămîn
după poarta mea de sticlă
singur
cu cîteva ţăndări de sidef cald
lăsate la întîmplare
pe plaja mişcătoare
Jocul cel mai umil al acestor bătrîni
şi eu l-am jucat
în tăcere
şi m-am reîntors în culcuşul meu obişnuit
ca să dorm împrejurul
covorului meu bătătorit
Credinciosul
mi se spune Credinciosul
pentru că mi-e obrazul verde se spune
al unui mic animal dresat
în cuşca sa de plumb.

GEOGRAFIA TRUDEI DE FIECARE ZI

Cu fiecare zi
braţele mele sînt larg aplecate pe o insulă
o insulă-oraş imensă
cu albastrul ei cu albul ei şi cu negrul
cu rîurile ei în coliere
şi toate tristele ei insuliţe

Cu fiecare zi
obrazul meu e de-o seamă cu drumurile de pămînt
şi de fier

cu podurile ca niște bandaje
peste apa verde-albastră a orelor mele îngrozitor
de încordate

Cu fiecare zi
țipă zorile pînă la toți cei stăpîniți
de omenie
Trebuie să te scufunzi
să te scufunzi și să treci cu trupul
de pe faleză în apele brune de praf
corpul înnămolit e-ntemnițat
inundat de forța Pîinii Atotputernice
și rănit de propria-i forță neputincioasă

Pîinea
această zeitate orgolioasă
încoronată cu amărăciune
înfăinată de durere
și cîștigată prin umila iubire de semeni

Țipătul dimineții
să te scufunzi
să asuzi
să frămînți
să frămînți argila unei lumi ce nu e pe lume
să frămînți cerul
să frămînți infernul

Cu fiecare zi
capul meu e aplecat peste o insulă
sterilă

Eu am voit să împing marea
înălțînd porțile supraviețuirii
cheiurile cu dinți de angrenaj
corăbiile cu zale de speranță
Pînă la prima călătorie pe frumosul ocean al repaosului
degetele mele vor urmări minuțios
fiecare din filoanele plajei
degetele precum cătușele
peste zgomotele surde ale morții însingurate.

WILFRID LEMOINE

(n. 1927)

Născut la Coaticook, este ziarist și crainic la Radio-Televiziunea canadiană.

Opere poetice : *Pașii pe pămînt* (1953), *Permise de liberă trecere* (1963).

SCURT E CÎNTUL

Scurt e cîntul celui singur
    el îndoaie vocea
    el micșorează gestul
    el chinuie pieptul
    el usucă venele
    el ține gheața-n unghii
Și se reîntoarce-apoi grăbit
spre omul singur în tăcere
    și moare.

NICI...

Nici talpa putrezită în glodul de pe drum
Nici mai în sus piciorul și gamba ridicată
Nici mlădios genunchiul și coapsa-ncovoiată
Nici adîncitul pîntec sub fragedul stomac
Nici pieptul greu umflat către furtuni
Nici gura larg deschisă să-nghită fulgerul
Nici pleoapa străvezie ce-nchide ochiul galben
Nici fruntea octogenă cu oase luminate
Nici limpedea ureche-n cerumen înfundată
Și nici pierdut apostol pe drumuri de-ntuneric...

AMURGUL

Amurgul ni se va trezi
Liber

. . . .

Chiar silexul a sîngerat
În toată
Acea cumplită zi cumplită zi.

Și se uniră cele două zări
Strivite
De necurmatele strîmtori

Chiar pietrele au început
Să strige
De la-nălțimea de faleze aspre
Înspăimîntate
De a fi atinse.

Fărădelege
A lucrurilor care se pîndesc
Şi-a obiectelor în meditaţii
Acestor imposibile chimii

Adevărate însă toate-acestea-s
Şi strigăte şi sînge
Şi toate întîlnirile din piatră

Sîngele drept
Pulsează viu în miezuri de cristale

Aşa-i
Şi pasărea adevărată-n zori
Pe două orizonturi înnodate

Adevărate zone de nădejde
Şi atîrnate-n cuie de liturgii oprite
Cu preoţi orbi ce cuie bat

Se înfioară axa lumii
Şi se deschide ochiul
Ţîşneşte
O conştiinţă.

. . . .

Şi-amurgul ni se va trezi
Liber.

OLIVIER MARCHAND

(n. 1928)

Născut la Montréal ; este ziarist şi poet. A publicat volumul *Două feluri de sînge* (1953) în colaborare cu Gaston Miron, şi *Strig că trăiesc* (1968).

SILEX

A glăsui
a glăsui puternic
cu patima unui răscumpărat
a reveni la sine ca butoiul
a crede că sînt lucrurile drepte-n
spinarea noastră
şi a uni cu lacrima nădejdea

nu vom avea nicicînd decît surîsul
şi nu vom crea decît oftatul
visat nespus de clar
dar răsuceşte-te tot mai ingrat.

DIN ASTRU-N ASTRU

Din astru-n astrul celălalt
nicicînd sleit de amețeală
cu visul biruindu-l
ai dispărut

din astru-n astrul celălalt
nicicînd sleit de ciocniri
tu ai învins idila de-a trăi

eu fără de primejdii
pînă la tine-am mers
ferit de parapete

din astru-n astrul celălalt
călătorie
prin două vorbe spălate
prin două vorbe prădate

din astru-n astrul celălalt
călătorie.

SĂ SPUI VIGOAREA...

Să spui vigoarea frumuseții tale
Aliura mare de-albăstrui suspine
Prietenescul suflu dinspre cală
Sonore legănări de goelanzi
Și valurile care se-ndumineçă.

Anină-ți nourii pe pînze
Și chinul ți-l fă liber în parfum
Tu porți plutită răgușite lumi
De-a lungul urletelor lungi

Pur univers marin și răpitor
Vopsit cu suflet de repaos verde
Zeiță-n rada continentelor

Aventuroase flancuri temerare
Obraz impetuos al sării
Cădem în hruba ta adîncă *MARE*.

RECURS DIDACTIC

Prieteni dacă-n calea lungă a tinereții mele
pînă mai ieri eram noblețea poemului eu sînt acum
în piața publică alături de ai mei
și e poemul meu avîntul obscur al luptelor purtate

Căci multă vreme-am fost poet cu chip conform
înfioratul dintre gîndurile-mi paralele
care-și pălea mînia prinsă-n mătăsurile disperării
cu inima batjocorind umflarea nedreptății

Ori azi îmi văd ființa-n chinul veacului
văd înjosirea noastră suferind cu fiecare

Azi în piața publică fremătătoare
ascult cum fiara ne dă pașilor tîrcoale

și-aud trecînd peste inconștiența rășinoasă
vîrtej mormanele mîniei noastre

Iubirea mea tu te ții dreaptă și în aceste zile aspre
noi ne iubim cu o putere egală celei ce respinge
mirosul rînced de metale și interese năruite
tu știi că pot să vin la tine și să rămînem amîndoi
nu-i sînge nu e anarhie nici război
și totuși lupt îți jur că lupt
că-s în pericol pentru mine și pentru tine de asemeni
și amîndoi pentru noi doi și pentru alții
poeții vremilor acestea sînt paza-ntregii omeniri

Pericolul e-n stîlpii noștri neclaritatea
o pată e în adîncimea suferinței
ni-e conștiința risipită în lesturi de dărîmături
și în oglinzi e gestul nostru închipuirea libertății
eu nu mai sînt ci împing piatra corpului meu

În piața publică-s alături de ai mei
n-o să roșească poezia nicicînd din vina mea
știam că numai o nădejde ridică lumea pînă-aici.

JEAN MÉNARD

(n. 1928)

Eseist, poet, literat de o vastă cultură, profesor de literatură la Universitatea din Ottawa.

Opere poetice : *Țărmuri de mare* (1962), MIRTURILE (1963), *Ceea ce nu poate fi stins* (1969).

MIRTURILE

„Casă de vînzare“ anunță roșul afiș
Înghețat de strajă un tei adăpostește
Fereastra fără de chip culcușul de noapte

Un cer plesnit rănește preazdrențuitul preș
Pași tineri a dorit precum pașii de flăcări
Împotriva portarului și-a pasului știut

Un scaun se clatină trist agonizează
Amintindu-și trecuta zarvă-a copiilor
La lumina afișului roșu ce strigă

„Casă de vînzare“ pe latura unui stîlp înclinat.

*

Trăiască pîinea pîinea ce se cocea pe lanuri
În reculesele duminici de altădată pe mirişti
Rîsetele aşezate la masă sărbătoreau cinstitul grîu

Sorii rătăceau adulmecîndu-şi regatele
De secară Un seceriş de stele rîvnea
Firmamentul ierbos al murmurului psalmilor

Atunci cînd arşiţa lătra înspre nori
Vatra culcuş de pietre încinse
Împuternicea adoraţia de aramă a garoafei

Iernile ameninţau cu răbufniri mînioase.

*

Minunatelor zboruri de păsări ce fîlfîie înflorind peste mări
Stelei Vesper a cărei blîndeţe se revarsă încrezătoare
Peste coapsele teilor peste fruntea amarurilor

Frunzelor căzătoare de pe ultima ramură
Ale unui arţar îngălbenit de ultimul soare
Din toamnă în toamnă limpezimii lui disponibile

Norului frăţesc îmbălsămînd amestecul de grîu cu secară
Miilor de furnici a căror demenţă rece
Jefuieşte răsura în care zace ziua roşie ca o flacără

Aceste versuri în care totul piere,
Aceste versuri în care totul trece spre reînceput.

OLLIVIER MERCIER-GOUIN

(n. 1928)

Născut la Montréal, lucrează la Radio-Canada. A publicat *Poeme şi cîntece* (1957).

SUB COPACI

Eu am văzut în codri copaci bizari şi mobili
În forme şi în chipuri cum nici nu bănuiţi :
Părea că unii-s diavoli de chinuri răsuciţi,
Priveau spre mine alţii ca nişte îngeri nobili.

Eu am văzut cum alţii se-ntind voluptuoşi
Pe lut, rîzînd de ceruri, de-albastra lui tăcere —
În seva lor, se spune, e un pre-gust de miere,
Ci eu îi cred fantastici, duruţi şi odioşi.

Şi am văzut cum alţii rotesc cu asprul braţ
Neînţelese semne, ciudate şi deşarte,
Pe care sfîntul Petru, din cer, le scrie-n carte —
Păreau că-s lanţuri negre, dar fără spînzuraţi.

Atunci izvorul roşu îmi fuse călimară
Şi, din arţar, o frunză cuprinse bietu-mi vis,
Un vis lepros, o rană ce-n mine s-a deschis
Ca să priceapă toată povestea mea amară.

ELEFANTUL NEURASTENIC

Micuţul elefant
(Mic... pare-o jucărie)
Făcu — ce dezolant ! —
O neurastenie.

Bunicul i-a fost gri
La fel cu tatăl şi
Cu mama, gri constant —
Gri unchiul Ferdinand.

Dar micul elefant
Făcu — ce dezolant ! —
O neurastenie
Căci era alb frapant.

S-a chinuit vibrant,
Mereu, pînă-ntr-o zi,
Din albul lui frapant
S-ajungă şi el gri,

Precum bunicii şi
Ca unchiul Ferdinand,
Ca mama, gri constant,
Gri întru totul, gri

LIRICA VIEŢII SOCIALE

GASTON MIRON

(n. 1928)

Născut la Sainte-Agathe-des-Monts, a exercitat diferite meserii înainte de a deveni librar şi editor ; militant pe tărîm social. Fondator al mişcării şi al editurii Hexagone din Québec. Publică o poezie angajată, subordonată marilor sentimente care îl animă pe poet : întemeierea unui popor şi a unei patrii, reinventarea iubirii, crearea unei limbi naţionale.

Opere poetice : *Două feluri de sînge* (în colaborare cu Olivier Marchand — 1953), *Primele poeme, Calea spre iubire,* VIAŢA AGONICĂ (1964), *Iubirea şi militantul, Poeme de iubire amînată, Înaintez în poezie* (1970).

JAR ŞI HUMUS

Nimic nu mi-a schimbat destinul nici maica bună nici prieteni
amărăciunea străluceşte dintr-un zuluf în celălalt
iubirea m-a pătat cu preţul cu care eşti pătat de sînge
iubirea mea iubire mare ridică-n veşnicii pereţi.

. . . .

Un gust de humus anii anii pe buze astăzi îmi presară
nenorocit ce sînt pe spete de-a valma eu răstorn mereu

mînia care sînt amarul ce-l port cu bourul acesta
durerii mele ce respiră alăturea de pieptul meu.

Sînt eu acesta şi-mi sînt ochii aceştia suri într-un jăratic
mi-e inima obuzul care în cîmpuri s-a învîrtejit
e limba mea ce plescăieşte în stupul nopţii cu etaje
şi eu sînt omul în galopul ghicit în suflet şi în piept.

Eu vreau să mor ca ursul care n-a vrut vreodată să sfîrşească
să mor însingurat ca apa înmormîntată-n depărtări
în capetele-nfierbîntate de cazul meu şi-n gura-n care
cum corbii croncănesc cuvinte poemelor dintotdeauna
eu vreau să mor trăind ca într-o scrobeală-a morţii ce mă
știu.

UN SFÎRŞIT CA ŞI ALTUL

De-ai şti cum lupt de-a pururi cu ultima suflare
în contra-afurisirii clădirilor ce cad
aşa aceste forţe de naufragiu chinuri
aşa şi gustul vieţii pe care iată scuip.

Ce să mai spun că sufăr întreaga schelărie
a anilor căldură în corp din corp străin
nu pot să fac nimica iar cînd respir e-un aer
mai rar fără de tine şi-odată voi sfîrşi.

Va fi o zi cu moartea a unui om netrebnic
venind cu frigul groaznic în braţe de cristal
iubito sînt departe ca ultima zăpadă
şi înglodat în foame brumat mi-s ochii arşi.

SECOLE DE IARNĂ

Incită cenuşiul iar brunul e sălbatic
tu cazi în frumuseţea fantomelor de frig
în fluxul de mesteceni. Se-arată confrerii
de ace mici în pinii şi în cumetrii lor
stînd între roci oculte şi între duşmănii
pleşuvă ţară leagăn străbunilor pămînt
rostogoleşti noianul răbdărilor spre capăt
spre lunci înnebunite mereu de disperări
şi urbea-n care foamea îşi calcinează faţa
iar noi purtînd iubirea şi mobilele ei
sîntem rigizi alături cu umilinţa morţii,

căci tu nu poţi nimica-n belşugul tău captiv
şi freamăţi foc de-o clipă peste spinarea noastră.

VIEŢI ÎNCHISE

Piciorul fiecare
cu paşii săi

cu lacrimi fiecare
în ochii largi

în trei catarge
omul cu visele

în mînă anemonă
la fiecare

un rău de pudrărie
e în dorinți

un rău de nebuloasă
în gînduri e

la masă fiecare
cu dintele-i

și fiecare gîtul
înspre-a iubi

și fiecare osul
în cimitir.

MOȘTENIREA TRISTEȚII

E trist și e amestec în stelele ce cad
lividă nici o parte trenînd fantomă vastă
mi-e țara surghiunită cu vînturi și cu stînci
o țară-n veci departe de soarele natal
și corp frumos în sine un somn descompunînd
ca apa-n setea goală cînd curge pe pietrișuri.

O văd stînd în căpestre hazard și viitor
ea netezește vise de oameni sub pedeapsă
pe cînd respiră-n valuri și-n dealuri cu ferigi
și arde-n ploi ca fusul prin ani și prin uitare
uscată clorofilă-a iubirii fără soartă
și e culcuș în suflet catargul de-a voi.

Ea mai așteaptă fără să-și știe mîntuirea
printre priveliști care-i decurg în nemișcări
sau zdrențe de tăcere-n privire muribundă
are mereu surîsul ca umiliți sărmanii
ea taie totdeauna fățișă vîsla umbrei
încît se trage zarea-n promise răsturnări...

Lipsită ea mă știe-n nădejdi de vagi meleaguri
un frig de stuf vorbește cu frigul ei din os
nevoia de rugină și nervii goliciunea-n
spinarea pală largă izbirea de cuțit
ea vă privește stinsă din capete de drumuri
din lungul de tunele-ale lipsei într-o zi
nemaiputînd să-și piardă din amintire omul.

Preschimbă vînturi soarta de așezarea nopții
sînt vînturi de-ntîlnire și sînt de ochi solari
teluricele vînturi din duh universale
vă-mperecheați o vînturi cu brațele de fluvii
cu fața-i de mulțime distrusă dați-i raze
belșugul de lumină ce-l lasă-n zbor lăstunii.

GILLES VIGNEAULT

(n. 1928)

Născut la Natashquan ; autor de cantonete, fondator al caietelor de poezie *Emourie*.

Opere : ETRAVE (1959), *Balize* (1964), *Cînd navele pornesc* (1965), *Tam ti delam* (1967), *Cu vorbele vechi* (1969).

CELUI CE-N LOCU-MI O SĂ IASĂ

Celui ce-n locu-mi o să iasă
Peste cincizeci de ani cinstit
Eu îi urez doar o grimasă
Și de a nu mă fi citit

Și orișicînd i-oi da crezare
Să-mi pună preț nencrezător
Să mă cifreze și măsoare
Cînd mulțumit cînd mustrător

Urechii îi urez surpriza
Că arborii-au tăcut ciudat
Că marea una e cu briza
Și-n rest ce-i bun e bun curat

Și-abia cutez să-ți spun îmi pare
Cum să iubești și să-ți urez
Ți-am așteptat surîsul care
Pîndește roșu cum rimez

Aș vrea deci să rimez în rimă
Și corp și suflet și culori
Și să exult această crimă
De a vorbi cu niște flori

Aici marioneta zace
După ce-a dat din mîini cu zel
Minciuna uneori ne place
Iar mîine cred va fi... la fel.

EU NU SÎNT ÎNCĂ SINGUR...

Eu nu sînt încă singur și lumea n-a pierit
Se naște-acum cel care o să mă-nlocuiască
În clipa-n care mîna mea proaspătă și flască
Întîrzie pe versul cu focul adumbrit.

Eu vreau cu toate-acestea să cred că-ncep un sens
Că vreau să dau un nume acestei lumi adică
Însă nu văd pe drumul unui deșert imens
Făcînd cu pașii ziua să-mi fie tot mai mică

Atîtea se-ntîmplară pe-acest lăcaș de stea
Nebuni mușcați de flăcări ce tremură-n vedenii

De cîntec de poeme de gesturi de-altceva
Cangrene fără noimă în cărnurile vremii

Căci eu eu vreau de-asemeni să spun în sonul rarul
Plictisul cu luxurii ce-l locuiesc firesc
Și vreau să trec dincolo ca întristat avarul
De zorii mei de seara cu care mă mîndresc

Toți cei ce vin să-aprindă feștila-ne săracă
Să reaprindem iarăși un lampion durut
În tigva lor cît încă nu-i călimara seacă
Eu îmblînzesc cuvîntul și nu mă cred pierdut.

PESTE SIRENELE...

Peste sirenele uzinei
Peste claxoane cînd e ora cinci
Peste rafalele de pneuri
Peste eterna zarvă din oraș —
Eu ascult marea

În adîncimile din somn
Într-ale nopții drumeții de taină
În beznele rănite de neon —
Eu privesc marea

Și lîngă felinarele pierdute
În seri ploioase eu mă sprijinesc
De stîlpii trotuarelor ursuzi —
Și n-am umbrelă.

ȚARA MEA

Țara mea nu este o țară ci e iarna
Grădina mea nu-i grădină e cîmpia
Drumul meu nu este drum ci e neaua
Țara mea nu este o țară ci e iarna
În alba ceremonie
A împreunării zăpezii cu vîntul
În această țară de zăpezi spulberate
Tatăl meu a zidit un lăcaș
Și eu m-am prins să fiu părtaș
La felul lui la chipul lui
Va fi și odaia prietenilor
Căci alte anotimpuri vor veni
Și-o voi zidi alături pentru ei

Țara mea nu este o țară ci e iarna
Refrenul meu nu-i refren
ci vijelia
Casa mea nu este casă ci e frigul
Țara mea nu este o țară ci e iarna

Din marea mea țară însingurată
Strig înainte de-a amuți
Tuturor oamenilor de pe pămînt
Casa mea este casa voastră
Între pereții ei de gheață
Pun timpul meu și locul
Să pregătească focul
Pentru oamenii zărilor
Oameni ce sînt din stirpea mea

Țara mea nu este o țară ci e iarna
Grădina mea nu-i grădină
e cîmpia

Drumul meu nu este drum
ci e neaua
Țara mea nu este o țară ci e iarna

Țara mea nu este o țară ci inversul
Unei țări nu e nici țară nici patrie
Cîntecul meu nu este cîntec
ci viața mea
Doar pentru tine iernile-aș vrea
să fie ale mele.

ROLAND GIGUÈRE

(n. 1929)

Născut la Montréal, a studiat artele frumoase ; este gravor și editor în orașul natal.

Opere : *Ochi ficși* (1951), *Imagini îmblînzite* (1953), *Armele albe* (1954), *Cusurul ruinelor este de-a avea locuitori* (1957), *Fermecătoarea femeie a zăpezilor* (1959) VÎRSTA CUVÎNTULUI, volum selectiv (1966).

INVENTAR DE CONSTELAȚII

Cunosc stele ce deschid dîre
sinuoase în jurul unei tăceri neclintite
Stele ce planează precum pescărușul
deasupra unui ocean de amărăciune
Stele ce lunecă pe mătasea serilor
de sărbătoare pînă la spargerea oglinzii
Stele ce revin după o lungă absență
și-și reiau locul în inima ardorii
Stele ce duc cu ele norocul departe
spre a-l îngropa în osuare obscure

Stele împodobite cu dantele
Stele din taftale moarte

Stele acoperite de aripi
Stele în lungi coliere
Stele de miezul nopții fără un sfert
Stele tulburătoare
Stele una lîngă alta
Stele fără de miez
Stele de mînie
Stele de otravă
Stele de mărturisiri

Eu cunosc de-asemenea o stea însîngerată
în menghinea sa albastră
ale cărei reflexe de durere mă orbesc
Cînd ziua moare încă o dată.

OCHII NI SE VOR DESCHIDE

Ochii ni se vor deschide azi
pe ceea ce este de folos fulgerului
pentru a traversa noaptea
Am întîrziat prea mult timp
asupra fulgerului însuși
Arborele ce doarme visează la rădăcinile sale
Memoria cîntă pe pagina înnegrită.

POL NEGRU

Marilor agitații ale memoriei
din care țîșnește o mînă încoronată
nu putem să le oferim decît flori de nebunie
și cîteva fraze cu substanța decapitată.

ISTORIE NATURALĂ

I

Marea este singură în seara aceasta și melița întuneric
așa de singură și fără de sens că încape întreagă
în oglinda unei femei de lume

II

Luna apune îndrăgostită și se trezește văduvă
într-un culcuș de constelații orfane

III

Zarea suferă în cea mai pură verdeață a sa
spadă uitată între miez și coajă
fructul în mijlocul rănii

IV

În grădinile suspendate o paradă de foc
Fulgerul celebrează venirea cenușii
Peste flori se pun coroane de jăratic
iar ele le poartă împărătește

V

Cîmpia e tristă și strigă valea
Vulcanul e însă cel ce se trezește
și vulcanul scuipă mii de sori
ce recad în mii de șesuri deșarte

VI

La cercul polar are loc hora banchizelor
în haine de hermină și guler de paiete
în jurul unui igloo [1] în flăcări
marii ghețari au ochii goi în această clipă festivă

VII

Insulele migrează spre noi arhipelaguri
și în spatele lor vin tinere oaze
cu apa de viață și palmierii de umbră

VIII

Deșertul părăsit se îneacă-n nisipuri
Zarea searbădă se scufundă într-o dulce uitare
multiplicîndu-și mirajele
caravane de copii și orașe desuete
flori de la iubite și planete apropiate

IX

Fluviul maiestuos înfrînt
își reface valurile și dragostea.
În preafrumoasele zile ale tinereții
să mori acasă deși nu ai lințoliu
spune rîul revărsîndu-se peste mal

X

În cerul înflăcărat o mînă a mișcat.

---

[1] Coliba eschimoșilor construită din gheață și zăpadă.

PAUL-MARIE LAPOINTE

(n. 1929)

Născut la Saint-Félicien, a studiat artele frumoase la Montréal ; a fost ziarist, apoi scenarist la Televiziunea de stat și este, în prezent, directorul publicației *Magazine Maclean.* Poet angajat, abordează o tematică socială.

Opere poetice : FECIOARA INCENDIATĂ (1948), ARBORII (1960), PENTRU SUFLETE (1964), REALUL ABSOLUT, volum selectiv (1971).

MESAJ DIN EXTERIOR

Lacul înghețat în aburul de soare-apune
trandafirul de Paști venit din depărtări
îmi amintesc granițele lumii septentrionale
căci o mînă fragilă urmărește itinerarul
scrisul ei îmi supraviețuiește
cutremur al zilelor îngrămădite
mîngîiere-a creării colbului și-a sîngelui supus
ardoare îmblînzită-a soarelui și-a tuturor astrelor
patimă delir mînie
îngerii ca florile sterpe
sălășluiesc în frunzișuri singuratice

nu le părăsesc decît pentru zboruri austere
 și rare sărbători
 și misiuni de reînviere a copilăriei
și clipa de viețuire
în așa fel că se vădesc
 episodic
memoria domnului și lacrimile
cotidienei mizerii de-a fi fericit
nimic nu e simplu
nici sufletul vechii perechi în ultimul sat
de dinainte de sfîrșitul timpului
nici căldura de a iubi

ARBORII

(Fragmente)

Scriu arbore
arbore fără scorbură conic și cu seve-n lumină
rădăcini ale ploii și ale timpului bun pămînt însuflețit

pini albi pini argintii pini roșii și cenușii
pini aspri cu lemn tare și frunze răsucite
mînătărci și semințe
pini rășinoși pipernicíți de stînci pini de lord
 pini cu pori fragezi pini învăluiți de ani și ani în zăpadă
 catarge mîndre pînze desfășurate fără regrete și fără
 de lacrimi echipaje armate
pini de neliniștite dulapuri și de case sărace
lemn de masă și de pat
lemn de șipci de canaturi și de grinzi ce susțin
 pîinea oamenilor în pumnii pătrați

cedri ai estului arbori ai vieții trandafirii cedri albi
 brațe lustruite galbeni chiparoși ace ale croitoreselor
 ienuperi importați cedri roșii cedri șipci de arome
 pentru lăzi de logodnă lambriuri călduroase

ienupăr ce păstrează literele de plumb ale alfabetelor...

brazi albi brazi roșii incolori și grațioși
 brazi uriași brazi ai turnului Babel coafori
 ai anotimpurilor stîlpi de cetăți fantastice
locomotive crăpate acoperișuri de mine
brad neclintire a începuturilor...

scriu arbore
arbore pentru arbore

mesteacăn mălin galben și ondulat mesteacăn flexibil
 mahon dulce mesteacăn mălin aromat
 roșu mesteacăn ramură de năpîrcă
 frunză-angrenaj gol mesteacăn tîlhar al frunzișului
 de plop treci brațele prin coliviile
 timpului captînd pasărea captînd vîntul

arbore
plop-de-munte tremurător cu colți uriași
 plop-lup grifon tulburător nerușinat
 lăcaș de mușchi și de țărînă plop-frunziș
 plop îngust cu frunte joasă plop
 linie dreaptă cal cu uscate apărători la ochi
plop-balsam înmiresmat de lacrimi
 plop cu muguri-lănci plop fruct de
 puf vată nepăsătoare limbă de pisică

labe de pasăre rahitică plop-chibrit
opritor de vînt al pădurilor păzitor al
dogarilor cărbune alb al iernilor

arbore
arbore pentru arbore și pentru tribul Huron
arbore pentru vînător și pentru secure
arbore pentru sirenă și grîu pentru cargou și cal...

cireși negri cireși de octombrie în anii lungi
cireși mălini cireși cu ciorchini și
cireși sălbatici cireși de dulceață cireși gură
amețitoare și fructe brune sfîrcuri de iubite...

oțetar frunziș frumos oțetar de nisip și de piatră

arin cu trei frunze frate cu hameiul

ulm oțel sfios lemn luminos ulm folositor ulm cu frunziș de
ou fierăstraie dințate de vînt ulm sălbatic ulm roșu ulm
de plută
arma șovăelnică armă de cidru și de slăbiciune

rozacee
șolduri și mușchi

cireși pruni măcieși
scoruși
meri sălbatici pitici copile ale mizeriei îndrăgostite

magnolii decorative lalele sasafras rege-mag caravanier
de aromate cădelniță
săpunel
hamamelis [1] ce oprește sîngele rănilor
scoruș al păsărilor scoruș
măr care poate fi ronțăit

scriu arbore animale sensibile sălbatice domestice

frasini groși frasini cu frunze de soc
tei infuzie de miezul nopții
arțari cu spice parașutiști de aripi și samare
arțar însemnat lemn de elan hrană de vară...

arbori
arborii sînt înconjurați de copii
își păstrează cuiburile calde
sînt împovărați de făină

la umbra lor adoarme foamea
și zîmbetul le înmulțește frunzele.

[1] Arbust cu flori galbene, ale cărui frunze și scoarță sînt întrebuințate în medicină.

SYLVAIN GARNEAU

(1930-1953)

— Născut la Montréal, și-a făcut studiile la Colegiul Stanislas. A fost marinar, ziarist-reporter al publicației *La Presse*, și crainic la Radio-Canada. A murit, în urma unui accident cu arma de vînătoare, la vîrsta de 23 de ani.

Opere : OBIECTE GĂSITE (1951), OAMENI SUPĂRĂTORI (1952).

REGI ȘI CASTELE

Fuși măscăriciul vesel la zece regi trîndavi
Cu pletele cănite. Iar seara, stînd la mese,
Visai, jongler de falsuri, la uriași suavi
Cînd se sorbea într-una din vinurile-alese.
Dar dorm toți uriașii-n castele spaniole
Fără să se gîndească la măscăriciul chior.
Dar dorm toți uriașii sub marile cupole,
Iar de-s semeți și veseli, acesta-i dreptul lor,
Nicicînd ei n-or să vină, eroi fără mîndrie,
Salvînd din turn prințesa și-un măscărici urît,
Nu vor salva nici păsări închise-n colivie,
Nici nu vor scoate lanțul pus urșilor de gît.
Căci ei, precum copiii orașelor posace,

După ce-nving viroage și rîuri, ostenesc
Și cad sleiți în somnul etern și plin de pace
Ca un vițel de aur. Ei nu păcătuiesc.
Rămîi deci măscăriciul la zece regi de-osînză,
Rămîi jongler de falsuri, poet și coregraf...
Vai ! Va citi nepotul pe crucea ta restrînsă :
„Aici e măscăriciul !“ drept unic epitaf.

JOCUL

M-am dus înot pe malul celălalt,
Necunoscute jocuri căutînd.
Un cuib de grauri am descoperit
La umbra unui ulm.

M-am avîntat de-a curmezișul apei
În goană după pietricele-albastre.
De viperă trei cuiburi am găsit,
Și jocul a-nceput.

Am traversat cuprinderea de mlaștini
În goană după funii de răchită
Ascunșii pești de spaimă printre alge
Mă socoteau bîtlan.

În seara limpede patru cocori
Au încercat pe lac să mă oprească.
Făpturi neadunate, îmi plăceau,
Dar trebuia să scap.

Şi mi-au sărit în ajutor. Cu toţii
Erau, pe puntea joasă, doisprezece.
Picioarele-mi ardeau de oboseală.
M-au readus spre nord.

Eu, în aceeaşi seară-am povestit,
Vecinilor, năstruşnica baladă.
Dar din păcate nu mi-au dat crezare,
Nici ei, nici verii mei.

Prea mîndri-s verii mei de stirpea lor
Şi ah ! li-e silă de smintiţi ca mine.
Păcat de biata fată ; trebuia
Să se mărite-n august.

Din nou am să mă duc pe celalt mal,
De dimineaţă, mîine, să mă joc.
Curaj ! Veniţi ! Şi mai puţină fi-va
Nefericirea-n lume.

SĂRMANUL FRANCISC

Mergînd invers prin briza oraşului nebuna,
Frăţîn cu mîţe negre şi cu foburguri vechi,
Pe benzi de trotuare, trei săptămîni într-una
Ascult cum îmi răsună călcîiele perechi.
Iubisem altădată tufarii verzi, liana,
Şi pajiştea, şi-ovăzul şi laptele de nea.
Aveam prieteni. Încă era pe-atuncea Jeana —
Rîdea într-una Jeana, Jeana mereu plîngea !

Ah ! Mi-amintesc sătenii din vatra mea bătrînă
Cînd ne-mpărţeam şi vinul şi pîinile obşteşti.
Acum mă culc în ganguri de-ardezie, pe-o rînă,
Că de te culci pe banca din parcuri, o plăteşti.

Prin vechile foburguri, la geamuri, e lumină,
Pe cînd îndrăgostiţii privesc ca într-un cult
Cum dincolo de gratii pluteşte luna lină —
Şi ei încep un cîntec încet şi de demult.
O ! Altădată, seara, lîngă pîrîuri clare,
Ducînd-o pe Francisca de mînă, ne iubeam
Sub teiul ce susţine lungi iedere uşoare.
Şi era scurtă seara cînd aţipeam, în van,
Pînă în zi de mîine. Francisco, astă seară
Eu plec. E cald afară. N-am pîine şi-i firesc.
Mi se aşterne drumul, săteanca mea fecioară,
Iar de mă culc pe banca din parcuri, o plătesc.

Contesa mea smintită, chiar de te-a prins ruina,
Tu eşti bogată. Însă de mîţe fugi nespus.
Mă-ntorc, ştii tu de unde ? Eu mă întorc din China,
Şi patru fermoare frumoase ţi-am adus.
Ca mîine le voi vinde să-mi tîrguiesc unealta
Torturii : două aţe de lînă şi bumbac —
Cu una să mă spînzur, să te sugrum cu alta.
Şi-or să mă vadă mîine sub creanga de copac
Precum o fructă coaptă ce va cădea la vatră.
Dar azi, Francisco, foamea mă ţine strîns ca-n cleşti.
Şi voi dormi, vezi bine, pe perne reci de piatră,
Căci dacă dormi pe banca din parcuri, o plăteşti.

CÉCILE CLOUTIER
(n. 1930)

Născută la Québec, a luat doctoratul la Universitatea din Paris şi este profesoară de literatură franceză la Universitatea din Ottawa.

Opere poetice : *Mîini de nisip* (1960), *Aramă şi mătăsuri* (1964).

ORAŞ

Oraş
Hotărnicit de pomii tăi
Şi socotit de case
Silabisit de uliţele tale
Primeşte încă
Gestul unui pod.

MANECHINUL

Într-un teatru de sticlă
Fidel gestului său de gips
Îşi joacă pasul
Rochiei
Oprite.

CATEDRALA

A fi
Întîiul
Om

A fi
Orizontul
Întîii dimineţi
Trăgînd la arc roman
Întîiul

Cu vîntul prins
În braţele-amîndouă
Să-i dai
Fierbintea rîvnă
A palmelor unite
Şi-a plăsmui
Din acest gest de marmură fierbinte
Columna
Cea dintîi.

NUNŢILE MÎINILOR TALE

Dacă avem ades fiinţe
Urîte
Fericite dulci
Ca două mîini împreunate
Coborîtoare deci
Din pîini
Din amfore

Și din dantele
Într-un norod de puști culcate —
Dar nu sînt decît niște mîini
Cînd certărețe
Cînd neutre
Ce se-alipesc
Soroc
Al înțepărilor metalului fierbinte.

FERNAND OUELLETTE

(n. 1930)

Născut la Montréal ; licențiat în științe sociale, a fost librar și apoi realizator la Radio-Canada.

Opere poetice : ACEȘTI ÎNGERI DE SÎNGE (1955), PENE DE ARIPĂ (1959), SOARELE SUB MOARTE (1965), *În întuneric* (1968), POEZII, POEME, 1953-1971, volum selectiv (1972).

PLOAIA

Mă-ntunecă ploaia cu sfîșierile
Fecundității și rafalele dezlănțuite.
Vor fi și revoltele noastre atît de răscolitoare ?

Nu demult luna mai vestea, luna mai
Cu suflu-i de prospețime,
Apropierea eclipsei de soare.
Surîsul se revărsa peste prerii,
Prin toate frunzarele proaspete ;
Marea imensă creștere părea-nnoitoare,
O țîșnire uimită și nudă...

Dar sorocul a fost mult mai aproape.
Izvorul nu are destulă putere
Și liniștea e gravă și nenduplecată.

URMELE

S-a frînt după-ntîlnirea sublimă încercarea
și urma unei treze iluzii s-a pierdut
întîmpinînd o primăvară germinată
de soarele ce cade în genunchi.

Din clar-obscur acum m-am ridicat —
o-ncremenire ca de chihlimbar,
deșert în care m-a lăsat Rembrandt.

Să nu dezlănțui marea spre-a o sărbători ?
Are să se cutremure-amintirea !

Vreau să aștept azurul ce palpită
acolo unde calea și-o taie pescărușul.

FERIGILE

Se înfioară tăinuitele minuni ale pămîntului
cînd pura zăpadă le iluminează.

Nu-s îngerii oare tupilați în frig ?

O veghe zgribulită aproape de astrul
ce intră-n celar...

Cum se mai tulbură moartea pedepsitoare ;
cît timp strălucește-o privire curată
ea se apropie de rădăcina mea.

Trecerea se face într-o duioasă arcuire.
Iubirea își uită impasul
printre ferigi.

CUVINTELE

Cuvintele se măsoară adesea
dacă le așezi în fața melancolicei oglinzi.
Ele nu trec de largile întinderi germinate
dacă nu primesc fiorul rătăcirii
și dacă nu le dăm pe din două cu morții noștrii.

Poate că foarte răsfirații bulbi
nu sînt decît supraviețuitorii
țărmilor vineți ai primei nașteri
ai uriașei încremeniri a erelor
spre care se îndreaptă
lanurile noastre de floarea soarelui.

Eu îmbin cuvintele precum petalele
peste o catastrofă.
În fiecare noapte ele se apleacă peste trandafiri.
Femeia este reîntronată.
Solarul spectacol reîncepe mereu.

LUMINA

Pămîntul cuprinde atîtea în el. Strălucește
dar în această pulbere eu sînt albastru
și foarte peste poate de înfrigurat.

Chinurile privirii cu pleoapele închise...

Sufletul firav este dus la țărmul mării.
Poftit e drept nu silit în strălucirea lunară.

Lumina apasă cu atîta gingășie
transformînd lumea ca un teasc.

La fel și noi uneori chemăm iubirile
Celebrînd cu flore bogate
toate lunile iulie de după copilărie.

PANĂ DE ARIPĂ

Lui Marc Chagall

Înger, puritate — mi te închipui în invazia de
aer peste moarte.
La scara continentelor străbătute de vînturi pîn' la
culcușul de miere,
Se pregătește aterizarea cerului pe buzele noastre.
Pe pămînt în fluiditatea de coarde a arterelor ni se
prelungesc zgîrie-norii,

Alfabetele ni se pîrguiesc pe acoperișuri înalte.
Atenție la țîșnirile inimii, la cîntecul ce sfîșie sufletul
miezului de noapte,
Ochii, mîinile, miile de rituri, de graiuri ce alungă sîngele,
Atenție pe stradă la semnalele stelelor ce mor,
La gladiolele ce rămîn în picioare în incendiul de beton,
Căci brațele noastre încremenesc în lumina preriei ce
slăvește lumina !

JEAN-GUY PILON

(n. 1930)

Născut la Saint-Polycarpe *(Soulanges)*, a fost avocat, realizator la Radio-Canada. În 1959 a fondat, împreună cu Fernand Ouellette, revista *Liberté ;* este unul dintre inițiatorii și directorul literar al Editurii Hexagone.

Opere poetice : *Logodnica dimineții* (1953), *Mînăstirile verii* (1955), OMUL ȘI ZIUA (1957), *Pescărușul și largul* (1960), *Rèfugii la țară* (1961), PENTRU A SALUTA UN ORAȘ (1963), *Ca apa reținută*, volum selectiv (1968).

ȘI VOR ARDE CORĂBIILE

Cînd vara-și va cînta tăria
Deasupra somnurilor noastre
Uituci nu vom mai coborî în stradă
Să-ntindem mîna
Pîndind spre gîturi de femei înfrigurate
Să-i îngrijim pe naufragiați
S-ascundem hăituitul fără vină
De către cei numiți judecători.

Și incitați de foame
Nu ne vom strînge coborîți
La treapta-nfierbîntată a pămîntului
Unde își coace grîul rîvna.

Sîntem la punctul mort
Al deșertării triste
Și așteptăm cuvîntul izbăvirii
Neajutînd ca poarta s-alunece-n țîțîni.

De-a lungul venelor de miere
Se urcă inima pămîntului
Spre arcul de mătase al vastului azur.

Prin umbra mîinilor prelungi
În iulie Inima vîntului
Buclează creștetele-i blonde.

Prin umbra norilor de păsări plini
Inima arborelui se nuntește
Cu soarele eternei zile.

AGONIA COTIDIANĂ

O clipă printre alte clipe
Și numele mi-l uit
O clipă cînd voiam să zăbovesc
Și iată-nving distanțe seculare
O clipă de viață și de moarte
Și rîd de cel ce poate voi fi mîine

O clipă-n care tu și toate femeile de pe pămînt
Înainte de-a fi însăți
Și uit cine sînt eu și cine ești.

O clipă
Un strop de sînge de pe gura ta
Și totul e anevoios.

UMBRE

Cum într-o zi
Am vrut să o cuprind în soarta mea
În vis am recreeat-o cu răbdare
În mii de taine
Acum ea-i plantă pasăre femeie
Aceleași sunete în nume-i freamătă
Că s-a schimbat în nufăr
În pescăruș sau în stăpînă.

STELE ȘI TRESTII

Stele și trestii
Le smulge noaptea și misterul
Ucigătoare slavă
Patru-anotimpuri cu dureri mărunte.

O ce tăcută
Cum numai carnea ațipită
În amintirea păsării rănite
Plimbarea tristă-a unei aspre pîini.

Fulgerătoare
Dureri nălucitoare
Într-un cărat
Într-un cărat impus
Care deschide plaga
Și rochia
Pe corpul tău de rădăcini vînjoase
Neispitit de nici un foc.

Stele și trestii
Răsturnate
Risipite
Și măcinate peste rîul sonor
Pentru seri mari de la-nceputul nostru
Pentru rușinea noastră de-a fi sinceri.

Aruncă masca
Dragostea trădînd-o
Prin zile omenești avem busola
Căutătorilor de mușchi
Ne curge sînge-n eleșteul vîscos.

Însingurați
Cu singurul suspin
Din ultimul gîtlej
Cel ce-a știut iubirii prima vorbă
Se cere mîinile să ne-mpreune
Și ochii să ne-nchidă
Căci vom fi lepădați
De dulci de-ngrozitoarele grădini
Că încăpățînați
Jurarăm morții.

ARMELE NU SE ALEG

Va trebui deci ziduri să cobori
Şi căi aproape noi să ocoleşti
Pentru că-n ţara-n care vieţuim
Destinul se întrece azi cu frigul.

Tu vei umbla spetit de chinul tău
Precum o primăvară lepădată
Prin scăpărarea amăgirilor
Sub-a refuzurilor noastră sumă.

Îmbie corpul fluvii fără ţintă
Precum capcane-n văluirea serii
Dar să n-asculţi nicicînd cum ţipă fiara
Care-şi durează răbdător bîrlogul.

Voiam atîta doar : să-ţi aduc lumea
Aşa precum ai transporta un munte
În zelul-nalt minciunii necesare
Ţesut sub paşi ca laţul protector.

Nu-mi spune că după furtuni mustrări
Mă pasc. Nu cred revoltei inutile
Aştept căderea-acestor anotimpuri
Fără să le substitui chinul meu.

Om sfîşiat al astei ţări multiple
Ce-mi cere pîn' la ultima suflare
Întreaga forţă-a braţului constructor
Şi o răbdare fără-asemănare.

În tine nu mai cred şi nici în ţară
Goli-voi deci legenda-acestor fluvii
Voi sabota cele mai-nalte turle
Să-mi pot ascunde răul şi ruşinea.

Dar stau aici că de aici mi-e sîngele
Dar stau şi-aştept pentru că bine ştiu
Că ziua limpede urmează somnului
Nădejdea mi-este singura viaţă.

PESCĂRUŞUL ŞI LARGUL

Pescăruşul s-a hotărît să piară în ierburile albastre
ale valurilor şi a trecut mai departe de pacheboturile
cu pavilioane de trai nou.

Va fi bal pe mare odată cu ceaţa viitoare şi te voi
iubi în tăcere spre a măsura puterea aripilor tale
spaţiul dragostei tale.
Uită mirajul falezelor lasă să te tîrască greutatea ta
de sentinelă credincioasă şi vino dincolo de hohotele
de plîns.
dincolo de chipul trupului învins vino strălucirea mea
de libertate !

GATIEN LAPOINTE

(n. 1931)

Născut la Sainte-Justine (Dorchester), şi-a făcut studiile la seminarul din Québec şi la Universitatea din Montréal ; doctor în litere al Universităţii din Paris. A fost o vreme profesor de literatură la Colegiul militar din Saint-Jean, iar în prezent este profesor la Universitatea din Québec.

Opere poetice : *Ziua dificilă* (1953), *Zălogul bucuriei* (1955), TIMPUL DINTÎI, *Lumina lumii* (1962), ODĂ FLUVIULUI SAINT-LAURENT, *Aparţin pămîntului, Cavalerul de zăpadă* (1963), PRIMUL CUVÎNT (1967).

IZOLARE

Pe drumeţia orelor hoinare
Pe corpul din amiaza de cristal
Pe acuarelele autumnale
Pe chipul vîntului de arpegii lungi
Pe aromele de clopote în piatră
Pe amurgurile care curg încet
Pe-ntoarcerea de amintiri pierdute
Pe muşchiul parfumat al soarelui
Pe vraja de anotimpuri ca o gheaţă

Pe verbul pîclelor înzăpezite
Pe azurul cupelor cu fibre-n el
Pe miezul nopţii-n baie de poeme

Eu văd mereu cum fug
Din sufletu-ţi splendori melodioase.

TIMPUL DINTÎI

Pămîntule cine-ţi încheie faţa
Ce verb ce puls de dincolo de carne

Cunosc zăbrelele iubirii mele
Şi cele şapte zile ale casei le-am numit
Îmi caţăr mîna pe un rîu de foc

Reîntorc cu mîna-n ţară maturul anotimp

Eu bănui planurile la drumul cel dintîi
şi inimii în stînga-i începe-n seară marea
Noi am visat odată un azi nemuritor
Vapoare răsturnate şi golite
Ce nea acreşte somnul gurii mele

Ce auroră-mi leagă de degete o zare

Revin pe pragul din copilărie
Şi-a soarelui sosire o însoţesc pe jos
Un suflu pur îmi împlineşte fraza

Eu fluviului mare îi recunosc salutul
Şi arborelui care ţine-n picioare codrul

O daţi-mi adăpostul fiori de contradicţii
Că eu învăţ durerea necesară
Se-nnoadă-n mine focul cu gemenele-i alge
Şi patru anotimpuri pe tîmplă-mi germinează

Călătorii terestre nespusă frumuseţe
Îmi arde corpul tocmai ca să revină timpul.

ACEST FOC CE PÎLPÎIE

Oglinzi desfăşurate umbra şi soarele
Îmi iau cu mîna suferinţa
Credinţa febra mă iluminează
Din rădăcinile mele bărbat m-am născut
Port viitorul ultima limită de hohot de plîns al arborelui
Această ţară nu poate muri
Respir peste ascuţişul acestei spade
Am ales cel mai simplu cuvînt de iubire

Québec sîngele meu limba mea patria mea

Întreg cu inima deschisă
M-am înarmat cu-o singură mîngîiere
Într-o seară timpul fecundează pămîntul
Copilăria mea din ţărm în ţărm revine
Şi încep să mă asemăn cu arborele acesta

Sînt mult mai puternic decît orice moarte
Locuiesc şi dăinuiesc într-un cuvînt
Îţi încredinţez acest foc ce pîlpîie

Québec sîngele tău limba ta patria ta.

CAVALERUL ZĂPEZII

Sub rouă primul chip şi primul cîntec
O licărire-n paşii noştri
O dimineaţă cu-amintiri fireşti

Căci ţara mea învinse hotarul exilării
Căci ţara mea vorbeşte în faţa lumii-ntregi

Noi ochii-i ridicăm spre pisc de focuri
Au drumurile noastre căldură ca de jar
Oraşele cu faţa fierbinte a pădurii
Chemăm blîndeţea zilelor de azi
Speranţa răbdătoare de jivine
Chemăm măsura omului cea dreaptă
Înfăţişare primă-n anotimpuri

Zăpada o purtăm lucind pe umeri
Zăpada mai puternică decît pruncia

Vom da din vene sînge în venele din sol
Şi are graiul nostru puteri de pumni deplini
Ne arată tinereţea un vis mai necesar

Căci ochii noștri-s ochii durerilor din arbori
E gura noastră frunza-n vînt plenar
Şi brațele ni-s ramuri ce-or să aducă ploaia
Şi-a soarelui memorie întreagă.

Căci țara mea învinse hotarul morții reci
Păşeşte țara dreaptă sub astrul primăverii
Şi-n răsărit de fluviu se-amestecă cu marea

Şi marea țară mi-o luă de mînă .
Pentru dulceața și frămîntul lumii.

LUC PERRIER

(n. 1931)

Născut la Sainte-Famille (Ile d'Orléans), este funcționar într-o casă de afaceri ; poet militant.

Opere : *Zile și zile* (1954), DIN VREMEA PE CARE-O IUBESC (1963).

INTRODUCERE

Să faci liniște în sînii tăi
acest trup de foc dulce
pe care-l regăsesc
aceste mîini așezate de strajă în noaptea
albastră și această zi trecută
nici o pierdere la socoteală
domnie de stea
dar mîine cinci ceasuri
în picioare fără iluzie
eu rămîn în mare
să învăț toate miresmele
trupului tău de nisip de zăpadă
apă fără rădăcină
mîine spre soare-n
ce soare să lovesc

mîine sîngerează pîn' la paloare
împovărat
de spaţii de foame
de spaţii de smoală
de cer verde bombardat
mîine noi
partea noastră din America
inimă plină de vorbe de foc
întîile vreri ale unei fiinţe care trăieşte.

QUÉBEC

Trecutul cu tîmple albite
noaptea scurtă între două ninsori
cerneala spălată de vorbele bătute la nicovală
să mai plantăm crucea braţelor noastre
aici ne e locul să vorbim

Ce drum făurim
vremuri vremuri ostenite
ne zăvorăsc mîinile
ce vor să refacă lumea

Fluviu de zile gheţari călători
nimic nu opreşte soarele
pe care-l iubesc pentru planeta de pe fruntea ta
înghesuita noapte între două ninsori
zi mare apari la orizont.

JACQUES GODBOUT

(n. 1933)

Născut la Montréal ; a fost mai întîi profesor la Universitatea din Addis Abeba (1954-1957), apoi cineast la Oficiul naţional al filmului din Canada. Romancier şi poet militant, conduce revista *Liberté*.

Opere : *Carton presat* (1956), *Pavajele uscate* (1958), CARNEA ESTE UN ÎNCEPUT (1959), E SCUMPA LEGE A OAMENILOR (1960).

EA S-A NĂSCUT

Ea s-a născut
în mînă
cu o floare.
Ea s-a născut
floare de pustiu
singură cum e papa.
Azurul nu-şi făurise poarta.
Ea se temea de apă
precum copilul de tată
sau de vîrcolaci.
Ea s-a născut frumoasă
ca ea însăşi.
E foarte puţin timp de atunci

era aproape de potop.
Va trebui un nou potop
și o nouă arcă
pentru o mică floare
pe care am pus-o sub sticlă ?

ACESTE RĂDĂCINI

Rădăcinile sînt la suprafața pămîntului
Și eu le mîngîi.
Și cine-mi va plăti vama tristeții ?
Ele macină creneluri albastre.
Rădăcinile sînt la suprafața pămîntului.
Trebuie oare să le tăiem ?
Trebuie să tăiem aceste rădăcini de parcă ar fi
Păpădii pentru o salată amară trebuie oare
Să le spui pe nume fără să le cunoști încă deplin
Să închizi ochii și să greșești ?

Pe străzile orașelor noastre am văzut mii
De rădăcini umplînd pavajul orașele noastre sînt atît de
Noi pavajul atît de subțire.
Rădăcinile sînt la suprafața pămîntului și continuă să
crească

Se vor face lulele picioare de lămpi
Aparențe de fraze șlefuite
Spre folosința școlarilor distrați.
Și acești prieteni ce spun sculați.
Trebuie să pornim.
M-am așezat.
La ce servesc simbolurile ?
Am adormit.
La ce mi-a servit somnul ?
Poate la deșteptare.

GLASUL PĂMÎNTULUI ȘI AL CHEMĂRII

MICHÈLE LALONDE

(n. 1937)

Născută la Montréal ; licenţiată în filozofie, este poetă şi pictoriţă.

Opere : *Visul logodnicei care s-a sinucis* (1958), TEMNIŢE (1959), PĂMÎNTUL OAMENILOR (1967).

MAMA PATRIE

Sînt fiică a rasei albe
ieşită dintr-o încrucişare de istorie şi legendă,
nu mă întrebaţi nici de nume nici de culoarea tenului,
sînt neagră de întunecimea mizeriei,

Tatuată de pămînt şi de sudoare
port însemnele tribului meu,
crinii de promoroacă şi decisiva cruce a destinului
se cicatrizează pe fruntea mea,

înveşmîntată în vînturile acestei ţări
eu sînt fiica exilului

Indigenă a durerii

Am grumazul docil al servituţilor naşterii,
pumnii grei şi brăzdaţi închişi peste ură,
nu rîdeţi de mine nu rîdeţi,
sufletul mi-e încătuşat de strămoşi,
îmbătrînesc din mamă în fiică
precum apatrida mamă patrie

O popor rătăcitor sălbatic,
femeie a asprimii şi a furtunilor
ce rătăceşti cu paşi de lupoaică
şchiopătînd din secol în secol —
muşcătura timpului la călcîi
şi spinarea curbată sub o legătură de visuri moarte

O mamă o patrie,
cerşetoare înveşmîntată în dureri
cu trecutul tău glorios în zdrenţe
şi bocceaua ta plină de ierburi de leac
şi de amulete ale credinţei
pe vecie exilată din tine însăţi
şi vînată dintr-un viitor în altul,
văd trupul tău mare noduros şi întunecos
ce se răscoală în ger,
sub povara unei mitologii tulburi
cu arhangheli şi divinităţi,
înaintezi
împodobită cu mătănii şi coliere jalnice de mărgele
de cucuruz
şi chiaguri de sînge uscat

O mamă o patrie,
noi sîntem născuţi din vaietele
din gemetele tale de femeie obişnuită,

nu rîdeţi de noi, nu vă bateţi joc de ea
zămislită răzbunătoare
ce-şi poartă copiii precum un doliu se poartă

Chircită în zăpadă
ea aduce pe lume generaţii ce tremură
promise respiraţiei iernii,
ea le încălzeşte din suflarea de cîntec străbun,
le înfaşă în rămăşiţe de drapel decolorat,
cu dragoste le mîngîie, le leagănă,
le aduce somnul cu vise măreţe şi liniştitoare ca ea
şi le duce în fuga-i cu ea,
capcane sublime ca ea,
o popor vînat sălbăticit,
în timp ce chiar în depărtare
pădurea pe care-o credeam refugiu
latră şi ne ameninţă

O mamă o patrie
eu sînt fiica temerii tale şi a tot ce-ai răbdat,
amestec de mînie surdă
precum sîngele tău amestecat

Moartea se amestecă cu sîngele meu

Şi aş face bine de-aş pieri,
n-a fost decît sîngele meu înverzit,
n-a fost sînge verde cel ce mă străbate,
alcool de frunzişuri, licoare de pulpe de vie,
ace de brad în vinele mele,
nu a fost sîngele verde ce mi-a năvălit în inimă
elixir de vrăjitorie.

SUZANNE PARADIS

(n. 1937)

Născută la Québec, este soția poetului Louis-Paul Hamel ; romancieră și poetă pe teme sociale ; membră a Academiei Canadiene-Franceze.

Opere : *La timp fericirea* (1960), *Vînătoarea pentru alții* (1961), *Dihania* (1962), PENTRU COPIII MORȚILOR (1964), *Opera de piatră* (1968), *Obrazul insultat* (1970), *Acolo era o dimineață* (1972).

PREPELIȚA

Prepeliță rîsuri line
cu plisatul malacov
pentru ce-i mai rău sau bine
joacă joacă-n plat pantof.

Parcă moartă parcă beată
joacă-n ochi cu cerul pal
n-are viață-ndelungată
corpu-ți artificial.

Joacă pînă-ți lași precaut
pe pămînt piciorul mic
sunetul de-azur din flaut
te-a învîrtejit un pic.

Joacă-n pulpe lung sminteala
somnul tău e scurt și-ncet
iar din vorbe plictiseala
nu-ți ajunge în penet.

Pasul tău ca-n șa atîrnă
biciui biciui caii crunt.
Timpu-ți picură în mînă
muncile înde-amănunt.

Floarea de un alb cuminte
arde-n ronduri din trecut
cîntece fără cuvinte
și repetă ce-ai știut.

Cîte-o notă grea tresare
dintr-un cuib de nepătruns
codru-n vremea următoare
are geruri mari de-ascuns.

Ai ajuns mult prea frumoasă
dar ți-e chipul neschimbat
viața-i aripi de mătasă
noaptea nu s-a mai mișcat.

La însingurate glezne
porți inele de lumini

sapă-le o groapă lesne
în profundele grădini.

Roze cu secrete sucuri
dorm sub soare și scîntei
nu te du să-adormi pe lucruri
în măcrișuri sau în mei.

Ai ajuns mult prea plăpîndă
însă n-ai slăbit ți-o jur
cerul dintr-un turn de pîndă
s-a întins pe cîmpul sur.

Prin mărăciniș ușoară
saltă-ți jupa ca-n povești
talia fără povară
de primejdii s-o ferești.

La fîntîna fără roată
apa-i dulce și de-argint
ai ajuns preaminunată
sau oglinzile ne mint.

Fugi carnală balerină
fugi departe mult te rog
ziua pală ora lină
alungite sînt pe-un foc.

Să-ndulcești lumina-n fugă
zei de zori și de mărgean
care plîng fără de rugă
pe vitraliul din geam.

Ai ajuns cu mult prea mare
însă totuși n-ai crescut
leagă ploi ofrande clare
de copacul renăscut.

Floare-a patimii rulete
fă grădinii cu parfum
întru nedurate plete
mîine vom porni la drum.

Nunta ultimă-n pădure
dezgolește rîu-n hău
timpul s-a rotit ușure
drumărind prin osul tău.

Joacă-n aur sau noroaie
și fățiș la drumul alb
peste-a străzii hărmălaie
peste-avîntul ei cel calp.

Ești de-nțelepciune plină
dar cu-ntinerită stea
balerină pelegrină
uită-ne din țara ta !

LOVITURA DE GRAȚIE

Supune-te eu sînt stăpîn peste livada mea
o soare cîine culcat la porțile pămîntului
la vagabonzii-hoți de fructe latră năprasnic
înfige-ți colții încinși în pumnii de hoți ai stăpînului

Smulge-i brațului pe moarte ultima suflare
dacă a spurcat în fructe miezul smerit
îndulcindu-și gura în buzele florilor
să fie răpus să țîșnească sînge din trupu-i acoperit de răni

Smulge-i din încheietură pulsul furiei
ca pala de vînt frînge sălciile vîrful
înăbușe cu dinții sufletul său de ucigaș
vreau stîrvul lui ca să-l mușc de umăr

Supune-te fără crîcnire cîine negru al mîniei mele
soare de noapte culcat în piscul ce-n zare se pierde
soare de zi cocoțat pe cocoașa transparentă
a unui lan de ovăz sau a unui cîmp de fîn proaspăt

Izgonește-l cu lumina celor zece degete raze mortale
întunecă-i porii ascunși și pupilele reci
golește-i de sînge pieptul soarbe-l pînă la piatră
vreau să-l văd amestecat și rostogolit în gîtleju-ți

Supune-te ! eu am surprins hoțul printre pomii mei
otrava lui țîșnește din fructele mustoase mușcate de dinții
copiilor
cîine grandios hrănit cu foc leagă-l de pom fedeleș
și sucește-i glezna o soare măreț

Eu sînt stăpîn supune-te ! arată-te din firida ta
și nu aștepta ca muntele să creadă în zorii zilei
că hoțul de fructe a fugit cu o pradă bogată
să-mi vîndă livada pe bijuterii și mătăsuri
să fugă odată cu dragostea mea

asemeni unui mort străvechi în mormîntu-i de piatră
căruia i se oferă pîine aur și vin

Devorează-l soare o soare cîine de păstor
apoi du-te și vomează-l în cea mai apropiată apă
curgătoare.

YVES PRÉFONTAINE

(n. 1937)

Născut la Montréal, a studiat antropologia la Paris și a fost, un timp, directorul revistei *Liberté*.

Opere : BOREAL, *Templele năruite* (1957), *Sălașul poemului* (1960), ȚARĂ FĂRĂ CUVÎNT (1967), DEZGHEȚ (1970).

OCTOMBRIE

O rană de pădure sîngerează în sîngele meu
Torță de arbori
Sînt mărturie a cerului însîngerat în care se cicatrizează
o oboseală
O sîngerări cine vă tăinuiește încetineala anotimului meu
de exil

În vinele mele chiciura nestrălucitoare a lui octombrie
Pe mușchii mei de humus învrăjbirea
Întregului frig sălbatic al tăcerii
Și ardoarea unei mușcături

Și peste omul crater uscat de sete
Unde nici un izvor nu țîșnește

Liniștea înnebunită de o și mai sumbră jignire
Și pe fruntea mea ce bate de spaima de a nu mai bate
Liniștea ce clănțăne și întinderea înfrigurată a anotimpului
meu
Liniștea uscată
Cerurile mele desfășurate de refluxul de osteneală
Octombrie
Catargele mele moarte sub vrăjitoriile apei reci
Și toropeala exilului pe pleoapele roșcate ale toamnei
Și paloarea unui lac înghețat
În oase

O pădure de răni
Se desprinde dinlăuntrul lui Octombrie din sîngele meu.

TRUNCHIURI DE ARBORI ȘI ZĂPADĂ

Trunchiuri de arbori și zăpadă
Sînt limbajul aspru cu aripi întinse
în ținutul unde o primejdie rece fulguiește

Trunchiuri gravate de crăpături
oamenii
ce îngheață într-un bloc subțiat
spaimă suspendată a zgomotelor

Mîinile glaciale (o liniște)
sparg cuvintele fără încetare

Plopii îngheață
crînguri înăbușite de un Pămînt al șleaurilor toxice

Noi sîntem zăpadă pe arborele înnegrit
mîine
fată suptă
obstacol sfărîmat
de nu-şi înalţă omul torţa mîndriei chipului său.

NORD

Largi largi astrele
şi tăcerea la capătul degetelor
se desăvîrşeşte precum apa
acele de brazi de ceaţă
gravează în trupul meu
libertatea unui nou nume.

O largul largul cîntecul
ce însoţeşte imnul pămînturilor mele
şi vasta şi mănoasa şi plina de vînt
undă a luminii de nord
mă îmbrăţişează şi mă umple de nea de cuvinte
că simt o durere noduroasă stearpă şi frig
în spaţiul pămînturilor mele.

GÉRALD GODIN

(n. 1938)

Ziarist şi poet militant, unul dintre susţinătorii mişcării literare Hexagone din Québec.

Opere : *Cîntece foarte naive* (1960), POEME ŞI CANTOS-URI (1962), *Noi poeme* (1963), *Cîntece* (1967).

ŢARA AMENINŢATĂ

După bizon renul
odată cu aprilie ce înaintează
după hoarde decimate
între armăsarul sălbatic şi lacul îngheţat
cariboul [1] doborît
şi eu mă exilez
pe măsură ce aprilie înaintează
după bizon renul
pentru a supravieţui mă zbat
şi nu izbutesc
cît despre cariboul doborît
vivipar şi condamnat

[1] Renul de Canada.

cînd cirezile merg în spre mare
strigătele noastre ce le însoțesc
sînt frumoase dar inutile
eu înot înot și mă înec
viața-mi fuge viața-mi dispare
spre același spațiu de moarte
odată cu cariboul ce moare
se cere un popor spre nimicire
se cere agonia noastră
și eu urlu orb și cu încăpățînare
îmi amestec viața în a ta
sclavie destin blestemat
fără nici o licărire de speranță
capătul trenei unei sutimi dintr-o speranță
în această țară...

CÎNTEC DE DRAGOSTE

Fără bagaje fără arme
îmi va porni corabia
o migrații o călătorii
nu vor rămîne pentru iubitele mele
decît rănile inimii
pentru iubirile din tinerețe

eu voi veni la tine într-o seară cînd nu mă vei aștepta
și voi sta drept în ușă ca o armură
gîfîind voi ridica drapajul ca să te văd cu mîinile mele
tu vei plînge ca niciodată
inima ta se va revărsa pe masă
vom trece ca iceberguri în vinul și în fructul copt
pentru a nu muri niciodată...

JEAN ROYER

(n. 1938)

Ziarist, dramaturg și poet, inițiator al unei manifestări culturale de mari proporții, „Noaptea Poeziei", la Saint-Pierre, în insula Orléans (24 iunie 1971).

Opere poetice : ***Răbdarea de a iubi*** (1966), ***Trupurile noastre-locuințe*** (1969), ***Cuvîntul îmi vine din trupul tău*** (1970).

ȚARĂ TE CHEM

I

DRAGOSTEA NU ARE SENS și pămînturile crăpate
au vărsat sînge inutil armăsarii norocului
rochiile roșii și negre au dansat semne
încrucișate precum șerpii de mare la mușcăturile
serii

Noi ne-am împărtășit din gloria sîngelui noi
am sfîșiat nopțile copiilor noștri și sorii
împliniți s-au răsturnat în minciuna
de calicii de flori sfărîmate

Roșii erau țîșniturile ce mistuiau sîngele nostru
vinele noastre și mîinile noastre gurile noastre se încing
mute și închise

ÎNTR-O ZI NOI VOM VORBI

II

Avem pe frunțile noastre podoabele absurde
ale piațetelor de frontieră noi am murit în noi
înșine de neputincioase visuri înăbușite
noi am compromis tăcerea
noi am vorbit de ignoranță și de blazoanele noastre
de mizerie și de lacrimile noastre de absint

O dulce nebunie ne-a ucis ne-a păstrat ca pradă
cuvintelor noastre fără strălucire să piară îngustimea lor
fără rost clopotnițe umbreau cumințenia noastră de a trăi
fără de sens fără de foc neîndurătoarea morală a
infernurilor deghizate modela gesturile noastre ignorante

ÎNTR-O ZI NOI VOM PORNI

III

Țara era moartă și privirile noastre precum
păsările oarbe țara era departe și brațele
noastre ca nodurile de vînt țara nu era
a noastră și pașii noștri ca zăngăniturile de
lanțuri țara nu era decît un cuvînt pe care noi
îl locuiam precum frigul iarna teama
și tăcerea cu spațiile inutile și
mîinile ascunse în mișcarea fluviilor

Dragostea nu avea sens noi nu am știut
decît de moartea îmbrăcată în rochii negre și
pudice jupoane de străbunice și cocioabe dărăpănate
în satele noastre schizofrenice peisaje de moarte
la infinit cruci mute

ÎNTR-O ZI NOI VOM VORBI

IV

Apoi morții au strigat și noi am învățat
gestul pămîntului crăpăturile devotate au
zămislit semnele vieții trecutul pornit
pe drumul său în sfredelirile brazdei în oracolul
din anotimpuri rănile au sîngerat
în noii aștri ca să se învețe
limbajul vieții ca să renască viziunea
și animalele fețele adevărate ale femeii și
ale copilului gestul sacru al omului și armonia
țărilor uitate

ÎNTR-O ZI NOI VOM PORNI

V

Memoria Iubirii are rădăcini putrede
în cuvintele vechilor drumuri și lacrimile
mor în oglindă pietrele nu mai susțin
cruci
ca să se ridice glasul strigătul pămîntului
cu neliniștea mamei în delir și țara se reface
în inversul iernii o floare se deschide
la capătul pustiu pămîntul își redă numele
mormîntului golit

ÎNTR-O ZI NOI VOM LUA DE LA CAPĂT DRAGOSTEA

VI

Originile se şterg în suişul sevelor noi
ale rădăcinilor transplantînd pînă departe aripile
de umbră roşie
sîngele curat al anotimpurilor hrăneşte inima
lucrurilor şi noi pornim o ţară nouă la acelaşi
orizont al originilor şi noi pornim o ţară
replăsmuită.

NUMEŞTE-O CHIAR DRAGOSTE

PAUL CHAMBERLAND

(n. 1939)

Născut la Longueil, a studiat filosofia şi este profesor în Québec. A participat, în 1963, la organizarea grupării literare progresiste „Parti pris". Poet angajat, laureat al premiului de poezie din Québec.

Opere poetice : *Geneze* (1962), ŢARA-QUÉBEC (1964), *Afişorul care urlă* (1965), *Nemărturisitul* (1968), *Aşchiile pietrei negre de unde a ţîşnit viaţa mea* (1972).

POEM DE APARTENENŢE

Reîntors la cuvîntul neprihănit
la chipul tău o pămînt asemeni tăcerii mele la zămislirea mea la revenirea mea în adîncul tău de ev
la adevărul ţărînei al căprioarei încrustate în somnul pădurii
şi al fiarei brune ce mîrîie tulburată în dragoste sub dumnezeul apropiat
o mamă şi bun al meu plămădit în mine abis murmurînd sub spuma cuvintelor
îţi redau pură fiinţa mea.

POEMUL SENTINELEI

Lui Gaston Miron,
lui Paul-Marie Lapointe

I

Milioane de păsări mînioase traversează craniu-mi milioane de aripi bat în sîngele meu chemarea dimineţilor-soldaţi
acolo cel viu se va însoţi cu moartea violată
milioane de paşi de fraţi îmi eliberează vertebrele eu sînt cel ţintuit în cuie de viu pe creasta nopţilor care sorb sîngele natal
paşii lor vibrează în neuronii mei sînt tulburat strălucesc sînt cel care veghează şi sînt lampa
eu sînt cel ce veghează şi nimic nu se clinteşte pe culme
chem pe întuneric ivirea zorilor
noi înşine împărtăşind imensitatea apatridă zorii de zi mă vor suprima mă vor izgoni din trupul meu
să se nască să se nască fiinţele noastre nebunie de flăcări a zorilor
ca munţii îngrămădiţi
să te lupţi în numele luminii femeie ţării culoarea violentă a săptămînii şi a viitorului ţinut în căpestre
ziua de sînge a omenirii.

II

Cu căluşul în gură
cu briciul la gît
să pieri în tamtamurile insomniei.
(pavajul urlă din cuptoarele sale la ferestre halucinante)

umbra a devorat oglinzile cerul izbit se înveninează peste începuturi
umbra a devorat ţara vînturile-şi sapă brazdele lor cumplite
pe valuri se culcă fiinţele nestrălucitoare ale celor ce ne adună ura ale celor ce ne adună dragostea
noiembrie le-a torturat
acest popor este un lent cortegiu ce-şi reface în memorie cărările zorilor
el îşi poartă de pe acuma doliul
mii de glasuri scrîşnitoare Nordul se deschide floare de gheţari multilamelată
acest popor moare sub lampadarele tăcerii
făclie în degetele subţiri ale oficiantului castrat
închis-am oare porţile zilei
fiinţa mea se naşte chinuit în zori şi mă doare că am străbătut cele o sută de drumuri ale spaţiului am sfîrşit prin a cunoaşte spaţiul
în pasul nostru şovăie spaţiul
călătorie anevoioasă şi soarele derapează în visuri soarele sîngerează în cărbune
eram acolo dimineaţa şi noi nu am părăsit niciodată cărbunele
tulburaţi de flori tulburaţi de ape amăgiţi de toate aceste păsări în veşminte de duminică
cu greu mă ţin în viaţă am ştiut că din totdeauna noaptea ne mistuie dimineţile
cum rîurile mistuie florile şi jivinele înfometate mistuie rîndunelele
n-am părăsit niciodată cărarea ce ducea la moara sugrumătorului
m-am înfipt pe ea mai sigur decît un tren între dinţii nenorocirii
şi cerul se prăbuşeşte şi acoperişurile anunţă încet foarte încet imperceptibila cădere...

IV

...timpul nu trebuie să se nască și să moară totdeauna
toate locurile se feresc să întemeieze țara spațiul de viață
ce mîini vin să pipăie frunțile noastre plecate
umbra erodează piatra începutul gesturilor noastre foamea infamă devastează grînele foamea de somn și de vizțuni
pădurea arde în inimă și surîsul se risipește
închisoarea ne intră în corp ne devorează
iată-ne întemnițați de noi înșine
sentinelă despărțită de drumurile luminii m-am născut pe cea mai înaltă vatră a însingurării
sîngerez și mă voi stinge în vreascurile neauzite ale neantului
soarele pe care ni l-au furat soarele frînt sub lespezi soarele nostru în pașii noștri împotriva zărilor zăvorîte
tam-tam al sîngelui natal soarele strigă în pumnii noștri
sîngele falit se suprimă în toate oglinzile strigătele noastre oarbe nu pot să se unească și să glorifice împletirea unei rebeliuni blînde împotriva stîncii uraniene a Stăpînului
să chemăm teroarea sîngelui
trăsnetul sîngelui ce ne redă meleagurile stoarse ale unui pămînt arzînd.
al nostru și în brațele noastre înarmate
să schimbăm pas cu pas țara rănilor noastre să ridicăm nenorocirea noastră să îmblînzim cel puțin moartea noastră neroditoare

V

O zi de basm te vom inventa din nou
noi nu am fost nicicînd zi

acest popor doarme în cavourile umilinței auziți freamătul sîngelui batjocorit din cavitățile de fier și de huilă
între menghinea tîmplelor fruntea lor în asprimea Iernii
o țară întreagă lăsată pradă inchizitorilor neguțătorilor legilor
cînd sîngele bate la ușă cu pași surzi de febră în noapte urcă lunile ftizice
cu fruntea în jos sub cerul evocat noi ne-am îndreptat drumurile noastre spre păduri pentru a întărîta sinuciderea pe altarul batjocoririi
paracliseri noi degetele le-am împreunat pe veci în vitraiul delirului
oamenii de aici pălăvrăgesc cu grijă de treburi străine ei nu mai aud zgomotul pe care îl fac în creierul lor lamele cuțitelor scrîșnitoare
întunecatele fructe tăiate din pomi cad în mlaștină
dar strîmtorat între făclii și ogive focul nostru vinde idolilor moartea fără de sfîrșit
toate aceste păsări au venit să ne arunce răsăritul din ființă într-o dimineață
ne trebuiau aceste strigăte de april toate aceste oglinzi în jarul buzelor cerului ce migrează peste acoperișurile noastre
pentru a izgoni iarna și moartea pînă și din cel mai întunecat os al nostru
pentru a reînvia aici scînteia puterea unui întreg popor parcurgînd drumurile războinicilor
o grîu căldură și masă greoaie rituală
pămînturi negre și grase tot cerul unei țîșniri în arătura noastră
o dansul incendiar de-a lungul fluviului arterial trupul vostru vara noastră răsunătoare pînă în măduva spațiului
moștenirea noastră sub cele patru spade de vînt și pădurile banchizele golfstreamul biciuind orizontul semănăturilor noastre

infinitul cu pumnul bătut cu puzderia de stele
NOI vom răscumpăra într-o sută de nopți
PĂMÎNTUL QUÉBEC
imens leagăn de ghețuri
profund zăcămînt de astre de nichel și de aramă

VII

Glasul tău sabie ridicată pe ariile noastre
trupul tău legat de patima stelelor la vestirile zilei
sfîșiere de oțel reîncepe asaltul tău în trăsnet și în sînge
toți zeii aruncă tunete în mușchii tăi
vrăjita mireasă vara seamănă grădinile în faptele noastre
seamănă timpul egalilor în nave și în uzine
biciuiește adormirile trezește rana în frunțile mulțimii servile.

MULȚIMI

itinerarele dorm în camera zăvorîtă a metalelor prețioase neprelucrate și tu știi o dansator pentru care spațiul este un surîs fermecat și spart de mîna ta

patru femei în patru anotimpuri așteaptă să te alături roții multiple a visului-embrion din care popoarele își vor numi zeii și grădinile.

ele născocesc cochilia și zorile se ivesc pe buzele lor fără roua primelor zile picurată peste cuvînt

născocesc un templu în care a murit nava cosmică și unde clădirile se scufundă în sînul celor puri

născocesc din tăcere un cuvînt mai de nepătruns decît atomul

dar cerul viitorului nu va fi populat de animale luminoase și tot pe-atîtea încleștări

ci eu nu născocesc nimic eu adun în memoria mea un arbore mereu același arbore la fereastra spre care mă deschid și trăsnetele camerei mele vor face să răsune strada mea de un viitor mai lacom.

UNGAVA PĂMÎNT DE OSEMINTE

trăiai măreția disperată a unei camere înghesuite — era mînia ta — te apărai de spațiu de strigătul vigorii de izvoare de rîuri de loviturile puternice ale cerului biciuit de soldații care împovărează orașele sinucise ale roților arzînde ale Viitorului

pe masă scînteia tăișului celui mai crîncen refuz

trăiai în absența obositoare a privirii privire captivă în oglinzile secrete ale agoniei interminabile toate geometriile dansului și ale drumului resorbite de asfixia măștilor interioare încremenite de prea multă uzură a ochiului fix al unei lămpi în plină tăcere a memoriei

trăiai între pereții viselor în care fiecare pas al copilăriei tale răsună ca o arsură de-a lungul retinei și poartă nimbul unui miracol pînă la solul auzului

pămînt de oseminte Ungava soarele s-a înroșit în josnica teroare a orizonturilor și pe întinsele stepe deformate de strigătele răgușite cu gorganele lor necropole de străvechi zei sălbatici asasinați în primele zile ale graiului

lor cînd li se năşteau în gîtlej haosuri de lumini şi în mîini arme de silex împotriva toropelii anotimpurilor
capcane ale războiului şi ale foamei întunecate mori în gîtlejul din care izbucnea brăzdînd spaţiul imnul muşcător al fierarilor care vor sili pămînturile să se înalţe ca nişte regate fără trecut

şi omul a vorbit tu nu i-ai înţeles graiul era cel al vînătorilor şi al muşchilor ce despică frigul
eschimosul în spaţiul nopţii tale este o insuportabilă spărtură a bucuriei de a fi o muşcătură ireparabilă în trupurile imense ale gheţarilor
ai palpat blana de focă şi ţi-ai scufundat degetele în ulei adulmecînd tăinuita domolire a furiei primelor ţîşniri liniştite ale focului ale harponului şi ale cărnii care fierbe şi a dinţilor

arborele crater în forurile polului va despica spaţiul în catedrale şi mii de trăsnete vor înconjura pămîntul cu braţele cu punţi pline de seve întemeietoare

viitorul va striga dintr-odată pe inversul nopţilor păsările banchizelor umilite au purtat în dinţii zilelor tînguirea amară a lichenilor
iată-te nesăbuit...

PIERRE CHATILLON

(n. 1939)

Eseist şi poet angajat într-o complexă tematică socială.
Opere poetice : *Strigătele* (1957, volum republicat în 1968), SOARE DE BIVUAC (1969).

SOARELE GHIOCEL

Noaptea se culcă purpură la marginea orizontului
Lingou de jăratic ce se încrustează în gheaţă
Zăpada arde în revărsatul zorilor ca un tăciune de aur
Ce se imprimă în mare şi o cuprinde
Noaptea e ca un soare Deasupra-i o mare de flăcări
Şi noaptea se face ziuă şi zăpada e foc de apă
Ciudată iluminînd marea
Ce urcă şi se rotunjeşte caliciu-n azur
O nervurile complicate ce împing Viaţa
Omul este pămîntul pe care de-o bucurie aprinsă se va deschide
Timpuria floare a dragostei cu trup sălbatic
De atunci simţim chemarea Corpurile noastre ca nişte tulpini
Se umplu cu sevele noastre de foc măreţia
Inimii solare şi fără de moarte a acestei Flori.

RISIPITORUL DE ZĂPADĂ

Într-o țară dură ca osul
trăiam translucid
Carnea-mi crestată de cuțitele gerului
a fost azvîrlită-n pășunea lupilor albi de chiciură
Locuiesc într-un sarcofag strîmt și pur precum gheața
În locul inimii o lampă funebră
încrustată în oasele mele de sticlă
crispat soare violet al nopților de iarnă
Dar iată îmi sfărîm masca de aur
arcuindu-mi spatele ce se sfărîmă și el ca un sloi înghețat
De brațul meu agăț ca o lespede moartea
cornul toracelui meu de fildeș caută să atragă zăpada
măruntă
Merg pe cîmpie precum o altă oglindă
merg cu pumnalul sîngelui meu înghețat în pumn
către iarna îngenunchiată-n zăpadă
cu brațele scufundate în pîntecele purpurii ale orizontului
ce ciopîrțește și taie cu largi lovituri de negru pumnal
și împrăștie-n umbră ultimele chiaguri ale focului.

TÎNĂRA POEZIE A REVOLUȚIEI CALME

MARCEL BÉLANGER

Poet prodigios, a cărui creație este, în majoritatea ei, răspîndită în diverse reviste.

Opere poetice : *Piatra orbirii* (1962), *Preludiul cuvîntului* (1967).

COMPLOT

În seara aceasta am complotat moartea sufletului și nu vai avea pace dacă nu-l voi ucide

Văd perfidul pumnal înfigîndu-se precum un țăruș în inima neprihănită a seminței

El cade și se răstoarnă în infinitul pe care de mult după cum spune l-a presimțit

Aș putea să-l înec vîrît în sacul corpului meu el va horcăi precum o pisică al cărei mieunat simulează rău discursul funebru

Ghearele vor luneca pe piele și strigătul se va răsuci pentru ca în sfîrșit să se înnoade-n gîtlej

Îl vor regăsi poate într-o dimineață agățat precum poetul de licărirea dezonorantă a unei reverberații

Luna dizolvată sub pielea ca o cianoză și două stele grefate în găoacea căscată a ochilor.

JUAN GARCIA

Poet canadian de origine spaniolă, autor al unor poeme oratorice.

Opere poetice : *Alchimia trupului* (1947), *Transmutația* (1967), *Trupul gloriei* (1971).

CUVINTE PENTRU UN POPOR

Iată ziua cînd inaugurez visul de a fi pe viitor cu toți cei din seminția mea cari au hotărît să trăiască pentru repunerea în drepturi a soarelui în lume

Limpezimea nemaigăsind ecou decît pe vechile piscuri noi așteptăm intr-una pereții înalți fulgerul întunecat pe care-l simt rănile

Pentru că de la locul de unde au fost rostite primele cuvinte noi am cunoaște din nou traiectoria sufletului nostru în spațiu și pentru că în sfîrșit noi am fi în miezul tuturor lucrurilor

Căci de la întunecarea acestor vremuri noi am fost mereu
sub influenţa vechilor parabole cari ne sileau să păşim spre acelaşi neant şi am cunoscut tot haosul interior

Noi am mers spre răzvrătirile noastre ca manechinul ce
caută un temei de a se înviora puţin şi cu privirile fixate pe furnicarul stelar noi am simţit în oasele noastre oţelul iernii

Aceasta s-a întîmplat în acele clipe care sfărîmă noaptea
legată de rănile obişnuite şi pe care numai cuvintele azvîrlite de noi spre cer ar fi putut să le vindece

Aşadar moartea a apărut fără vreo ceremonie mai sigură
decît un vis de jur împrejurul nopţilor noastre şi noi am trăit fraza neîntreruptă a vîntului aducător al ecourilor unor tristeţi îndepărtate

Şi pentru prima dată noi am vorbit despre viaţa cotidiană
de faptul că-i peste puterile noastre să înţelegem deschis că furnizăm sînge sînge care trebuie să curgă

Şi în delirul sacerdoţiului nostru am voit să negăm
originea şi să blestemăm numele ce-l poartă copiii în timp ce amărăciunea se năştea pe marginea buzelor noastre

Şi în ciuda nenorocirii ce ne făcea să ne îndoim şira spinării

cu speranţa de a vedea pămînturile noastre roditoare noi am întors ochii spre nemărginire fără să-i oprim pe nimic ca şi cum norii ce picură sudoare ar fi însuşi viitorul.

SÎNT

Ca o furtună peste întinderi nemărginite
ca o împrejmuire de timp în spaţiu
ca o centură de stele în jurul pămîntului
ca o reverie neîntreruptă vreodată
ca o idee ce zvîcneşte la capătul străzii
ca un adevăr purtat de mii de voci
ca o încrîncenare de erou în ultimele-i fapte de arme
ca o răzvrătire de semne pe bolta cerească
ca un soare ce se agaţă de nori
ca ziua ce ajunge dinaintea eternităţii
Eu sînt.

MADELEINE GUIMONT

Profesoară în Québec, colaboratoare la diferite reviste literare. Opere poetice : *Căi noi* (1966), *Timpurile miscibile* (1968).

LA GURA DIMINEȚII

Eu țîșnesc din noapte
	apar înveșmîntată cu prezența ta
strivesc spuma
	șopîrlă de ceață
	sar peste rouă
întredeschid zorile
	la gura dimineții
ascult liniștea ta
	și pîndesc în ochii tăi
	nașterea culorilor.

INDICATIV PREZENT

Nisipul înstelează degetele arșiței
	cu zorii pămîntului ce va să vie
	o vară se plămădește la capătul gesturilor noastre

în petale de oglinzi
trandafirul se răsfiră la răscrucea plecărilor

în ecoul sacadat al ploii
privesc ciocnirea mareelor focului

insule de liniște în oase mi se nasc
— seva stelelor —
veghez
veghez în vinele mele
primele bătăi de aripi
ale păsărilor absenței
îmi înveșmîntez spațiul
cu greutatea umbrei tale

ard timpul
cu un hohot de rîs și de sînge

îmi pot ține viața în podul palmei
cu cealaltă mînă sting ochii nopții

moartea mă orbește cu lumină
am plămădit un soare
cu ramuri din cenușile mele.

JACQUES LABELLE

Scrie o poezie modernă, angajată social.
Opere poetice : *Ochii memoriei* (1968), *Cea dintîi vîrstă* (1972).

DIMINEAŢA DINTÎI

Aceasta-i prima dimineaţă a lumii şi te iubesc

Pămîntul este din păcate mai bătrîn decît noi
Învăţ să dau nume fiecărei naşteri noi

Surîd furtunii trupurilor noastre

Tu sufli peste degetele mele amorţite
Mă hrăneşti ca şi ploaia

Prezenţa ta iscă primăvara

Zborul fiecărei păsări este al unei eterne poezii
Culeg frunzele moarte de lîngă arborii părăsiţi

Stau de veghe ca să surprind chipul tău adormit
Interpelez norii ce trec peste soare
Întreb şi scrutez fiece piatră
Rîuri şi munţi se învălmăşesc în tăcere

Mîinile mele uimite că-ţi ating coapsele rotunde
Stau în cel mai mare cuib al braţelor tale
Îmi modelez ochii după ai tăi
Nu ştiu un cuvînt care să nu fie ecoul vocii tale

Să închidem uşa peste lume.

JOSEPH-ARTHUR LAPOINTE

Tînăr poet, autor al unor versuri cu conținut mai ales social, publicate în revistele din Montréal și Québec.

SĂRACII

Ei nu ridică glasul, ca fiarele bătute,
Ai zice : sărăcia e floare de virtute.
Și, cum sînt buni la suflet, naivi, se resemnează.

Ei poartă cea mai crudă, mai jalnică povară.
Ai zice : sărăcia lucrează pînă-n seară.
Și, cum sînt buni la suflet, naivi, se resemnează.

Li-e foame și li-e rece, li-e inima ruină.
Ai zice : tinerețea, în sine, e sublimă.
Și, cum sînt buni la suflet, naivi, se resemnează.

În fine, se deschide mormîntul peste soarte.
Ai zice : sărăcia intră frumos în moarte.
Și, cum sînt buni la suflet, naivi, se resemnează.

ANDRÉ MAJOR

Poet, nuvelist, romancier, eseist, ziarist ; a participat, în 1963, împreună cu Paul Chamberland, la organizarea grupării literare progresiste „Parti pris".

Opere poetice : POEME DE DURATĂ (1969).

CE LEGE

ți-e roșu ochiul
ca un spic tăiat
și aurit de pacea dimineții

ci tu îngenunchează în asprimea
mîniei tale
plîngînd ca omul condamnat la viață
(ți-e nașterea sărmană
ea gungure ca pruncul din nimic)

ți-e roșu ochiul
că soarele și luna-l torturează
și îl aprinde firea

întru tristețea sufletului tău
(singurătatea să ți-o iei povară
că-ți va veni ca o grimasă
iar glasu-ți nu va tulbura pe nimeni
apoi tu te vei fereca în dreptul
de a nu fi nimic)

ți-e roșu ochiul
căci el numai în sînge-i cu dreptate
cînd se aprinde sau cînd tace

spărtură sumbră-n viața poporului tău bun
tu muști din piatra ce te-năbușește
un stîlp al infamiei spre nădejdi

căci dragostea-i a celor
ce au timp să trăiască
(ce lege e de-o să te lege de tăceri
dacă pentru-a trăi se cere țipăt
și sîngerare de arțar

sau de femeie care arde foarte)

POEZIE ?

scuipatul ultim descîntat
pe sărăcita muzică-a cuvintelor

adio floarea-soarelui frumoasă
mă recîștigă drumul

și e lună
și eu mă duc să mai visez sub bancă
într-un răstimp cît o țigară
și într-un spațiu cît o spaimă

singurătăți și halbe
și lumea asta care-adoarme
în pumnii mei îndurerați
te voi iubi înde-ajuns femeie
ca inima să n-o închid
spre perioadele cu sînge

se pleacă vine
sleit precum o rană
se spune timpul trece
și este oare viața care trece
prin poezie ?

ANDRÉ PAYETTE

Ziarist, creator de filme documentare, face parte din colegiul revistei *Liberté*. Şi-a publicat poemele în diferite reviste din Québec şi Montréal, precum şi în antologia *Poeme—'70*.

68 STRĂPUNS

Epava visului unei mari
corăbii gata de plecare
a eşuat pe plaja de agate
Lemn mort uscat şi torturat de vînturi
rostogolit cu braţe zgomotoase
de tunetele valurilor vii
o scîndură de-a pururi plutitoare
şi spartă şi de-a pururi inutilă
în aerul destinului uscat
Halucinaţie de pescăruş ţipînd
rostogolit pîn' la oglinda mării
albastre calme-a soarelui de-amiază
a insulei şi-a rocii fortăreaţă
Sublimă aventură a celui ce vrea să asculte
să spună să creieze să inventeze să liniştească

în pace şi senin plin de mister
să siluiască deschizînd spre sine
natura interesul cotidian
rostogolirea cîntului marin
bulboanele în suflet tăinuite

Furtuna permanentă perfidă-nveninată
ţese mereu dorinţa de-a răspunde
setei de reîncepere-a epavei
de-a ţine ochii-ntr-una aţintiţi
pe scîndura ce-n navă se preface
Un pachebot uriaş plutind în larg
în marele bazin de carenaj
întunecat în frigul talazului dintîi
neputincios să recuprindă-o mare
fertilă şi îmbietoare
O ultimă epavă cît mai e timp încearcă
să se reconstruiască-n mare grabă
în aerul salin din largul necuprins
Şi-n liniile zărilor deschise
culcîndu-se pe plaja mîngîioasă
să se multiplice nu zăboveşte
ca să devină port adevărat
chiar dacă are apă mai puţină

INDICE ALFABETIC

al autorilor cuprinşi în antologie

CUPRINS

MARI REZONANŢE ÎN SPAŢIUL POEZIEI

VIRTUOZITĂŢI POETICE

POEZIA APELOR, A NOSTALGIEI ŞI A PĂMÎNTULUI PATRIEI

SOLITUDINEA ŞI CĂILE POEZIEI MODERNE

TRADIŢIONALIŞTI ŞI NOVATORI

LIRICA VIEȚII SOCIALE

GLASUL PĂMÎNTULUI ŞI AL CHEMĂRII

TÎNĂRA POEZIE A REVOLUŢIEI CALME

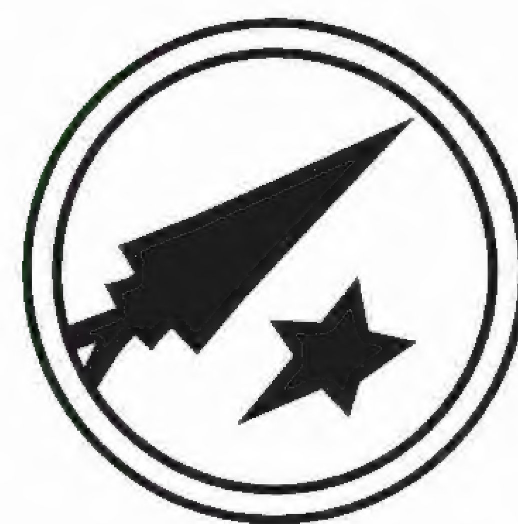
Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024